

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลใน 2 ลักษณะคือ

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และจากการบันทึกภาพ วิเคราะห์โดยการบรรยายพรรณนาตีความข้อมูล
2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามที่สร้างขึ้น วิเคราะห์โดยการแจกแจงและหาค่าร้อยละ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 ลักษณะจะนำเสนอพร้อมกันในแต่ละตอน โดยแบ่งเป็น 10 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปทางด้านประชากร
- ตอนที่ 2 สภาพความเป็นอยู่ทางด้านเศรษฐกิจ
- ตอนที่ 3 สภาพความเป็นอยู่ทางด้านสังคม
- ตอนที่ 4 สภาพความเป็นอยู่ทางด้านศาสนา ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี
- ตอนที่ 5 สภาพความเป็นอยู่ทางด้านสุขภาพอนามัย และการรักษาพยาบาล
- ตอนที่ 6 สภาพความเป็นอยู่ทางการศึกษา
- ตอนที่ 7 สภาพความเป็นอยู่ทางการเมืองการปกครอง
- ตอนที่ 8 สภาพความเป็นอยู่ทางด้านความจำเป็นพื้นฐาน และคุณภาพชีวิต
- ตอนที่ 9 ความต้องการของชาวเลที่เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
- ตอนที่ 10 ปัญหาที่เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการศึกษา

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปทางด้านประชากร

1. ประวัติความเป็นมา
2. รูปร่างลักษณะ การแต่งกาย และการใช้เครื่องประดับ
3. สภาพชุมชน
4. ลักษณะบ้านของชาวเล
5. ภาษา
6. ลักษณะนิสัย
7. จำนวนประชากร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ประวัติความเป็นมา

"ชาวเล" ที่ผู้วิจัยจะนำมากล่าวถึงนี้ เป็นชาวเลที่เรียกตัวเองว่า "ชาวไทยใหม่" อาศัยอยู่ในฐานะชนกลุ่มน้อยที่บริเวณหาดราไวย์ ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต สาเหตุที่ชนกลุ่มน้อยกลุ่มนี้ได้ชื่อว่า "ชาวเล" ก็เพราะว่าชนกลุ่มนี้ใช้เวลาส่วนใหญ่ท่ามาหากิน อยู่ในทะเล

จากการสอบถามถึงประวัติความเป็นมา ชาวเลผู้สูงอายุหลายคนได้อธิบายว่า อาศัยอยู่ที่หาดราไวย์นี้มาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ โดยที่บรรพบุรุษเหล่านั้นได้อพยพมาจากหมู่เกาะ แถบประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้เพราะชาวเลบางคนยังมีญาติอยู่ที่นั่น แต่ไม่ได้ติดต่อกัน และภาษาที่ชาวเลใช้พูดนั้นมีบางคำที่เป็นภาษามาเลเซีย เพียงแต่สำเนียงผิดเพี้ยนไปบ้าง แต่ก็สามารถ พูดคุยกันรู้เรื่อง

2. รูปร่างลักษณะ การแต่งกาย และการใช้เครื่องประดับ

จากการสังเกตรูปร่างลักษณะของชาวเล ปรากฏว่า โดยทั่วไปแล้วชาวเลมีผิวคล้ำ ไม่ขาวนวลเหมือนคนพื้นเมืองในท้องถิ่นใกล้เคียง และมักเป็นโรคผิวหนัง เช่น กลาก เกื้อลม มีผมหอกหรือหยักศก จมูกโด่ง ดาคม หน้าอกและไหล่กว้าง แข็งแรงมีกีบขึ้นทั้งหญิงและชาย ส่วนความสูงนั้นสูงราวคนไทยทั่วไป

ในด้านการแต่งกาย ผู้ชายชาวเลนิยมุ่งกางเกงขายาวที่มีลักษณะแบบกางเกงจีน กางเกงขาสั้น และผ้าขาวมา ไม่นิยมสวมเสื้อ ส่วนผู้หญิงนิยมุ่งผ้าถุงกระโจมอกคลุมถึงเข่า ไม่นิยมสวมเสื้อเช่นกัน แต่ก็มีชาวเลบางคนโดยเฉพาะชาวเลที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวจะแต่งกายเลียนแบบคนพื้นเมืองทุกประการ จากการสัมภาษณ์ชาวเลพบว่า สำหรับเรื่องเสื้อผ้าแล้วมีเป็นส่วนน้อยที่ไปหาซื้อมาจากตลาด เสื้อผ้าของชาวเลส่วนใหญ่จะไปขอจากคนพื้นเมืองตามประเพณี "วันสารท" หรือ "บุญเดือน 10" ในชีวิตประจำวันชาวเลจะไม่ใช้เครื่องสำอางเลย คงใช้แต่เฉพาะแป้งที่เป็นกระป๋องสีดำหน้าแค่นี้เพียงอย่างเดียว ไม่นิยมสวมหมวกและรองเท้า และสำหรับเด็ก ๆ ชาวเลนั้นแทบจะไม่สวมเสื้อผ้าเลย

ในเรื่องเครื่องประดับ จากการสังเกต พบว่า ชาวเลนิยมใช้เครื่องประดับที่ทำด้วยทองคำมากที่สุด โดยที่มีกันคนละเล็กละน้อยเกือบทุกคน และจากการสังเกตพบว่า ไม่มีชาวเลคนใดมีเครื่องประดับที่ทำด้วยหอยหรือมุกเลย ทั้ง ๆ ที่เครื่องประดับเหล่านี้เป็นสิ่งที่ชาวเลหามาได้โดยง่าย

3. สภาพชุมชน

จากการศึกษาจากภาพถ่าย จากแผนผังสภาพชุมชนที่ผู้วิจัยทำขึ้น และจากการสังเกต ปรากฏว่าชาวเลลูกบ้านอยู่รวมกัน เป็นกลุ่มในที่ดินซึ่งเป็นสวนมะพร้าวของเอกชน โดยมีอาณาเขตด้านใต้ติดทะเลริมหาดราไวย์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดภูเก็ต (ดูรูปที่ 1) ด้านเหนือและด้านตะวันออกติดสวนมะพร้าว และด้านตะวันตกติดถนนสายภูเก็ต-ราไวย์ หมู่บ้านชาวเลแห่งนี้อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดภูเก็ตประมาณ 13 กิโลเมตร ในหมู่บ้านประกอบด้วยครอบครัวชาวเลที่เรียกตัวเองว่า "ชาวไทยใหม่" 84 ครอบครัว ภายในหมู่บ้านไม่มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ดังนั้น น้ำดื่มน้ำใช้จึงเป็นน้ำที่ได้จากบ่อน้ำสาธารณะในหมู่บ้าน ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 4 บ่อ การคมนาคมภายในหมู่บ้านติดต่อถึงกันหมดด้วยทางเดินเท้า และถ้าต้องการติดต่อกับคนภายนอก เช่น คนในเมืองภูเก็ต ก็สามารถเดินทางไปมาโดยสะดวกด้วยทางรถยนต์หรือจักรยานยนต์ การซื้อของเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ของชำหรือของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ก็ซื้อได้จากร้านค้าในหมู่บ้าน ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 2 ร้าน หรือมิฉะนั้นก็สามารถออกมาซื้อได้จากร้านค้าที่อยู่ปากทางเข้าหมู่บ้าน ซึ่งมีอยู่ 2 ร้านเช่นกัน ร้านค้าทั้ง 4 ร้านเป็นของคนพื้นเมือง (ดูรูปที่ 3) ส่วนอาหารสด เช่น ผัก เนื้อหมู เนื้อวัว และอื่น ๆ นั้น สามารถหาซื้อได้ในตอนเช้าของทุกวันจากรถเข็นซึ่งนำสินค้าเหล่านี้เข้าไปขายถึงในหมู่บ้าน ส่วนทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ไฟฟ้า ปรากฏว่า ในหมู่บ้านชาวเลมีไฟฟ้าใช้เป็นส่วนครอบครัว โดยเฉพาะชาวเลที่มีฐานะดี โดยการขอต่อสายไฟมาจากบ้านเจ้าของที่ดิน และจ่ายค่าไฟฟ้าให้เจ้าของที่ดินเดือนละประมาณ 300 บาท หรือแล้วแต่จะตกลงกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอุปกรณ์และเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน สำหรับครอบครัวที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ก็ใช้ตะเกียงน้ำมันก๊าดแทน ส่วนสิ่งสาธารณประโยชน์อื่น ๆ ที่ผู้วิจัยสังเกตได้นั้นมีเพียง 2 อย่างคือ เฝิงที่ปลูกขึ้นชั่วคราว

เพื่อใช้นั่งเล่นหรือดูโทรทัศน์ ซึ่งเอื้อเฟื้อโดยชาวเลที่มีฐานะดีคนหนึ่ง (ดูรูปที่ ๕) และอาคารเรียนชั่วคราวที่ค่อนข้างชำรุด ๑ หลัง ส่วนสถานที่อื่น ๆ เช่น วัด สถานีอนามัย สถานีตำรวจ และโรงเรียนนั้นล้วนอยู่ในบริเวณใกล้เคียงซึ่งมีรัศมีไม่เกิน ๔๐๐ เมตร ทั้งสิ้น

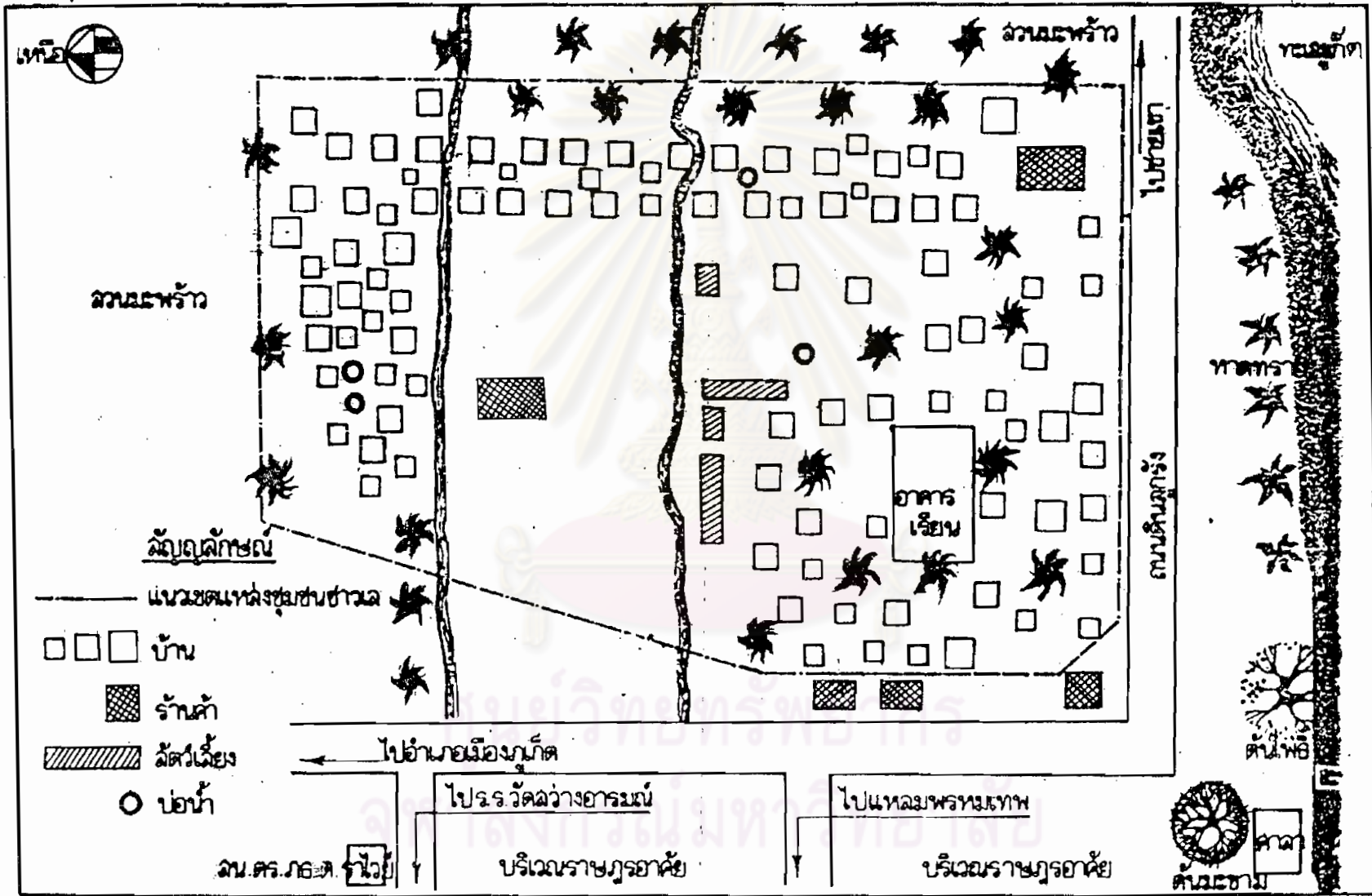

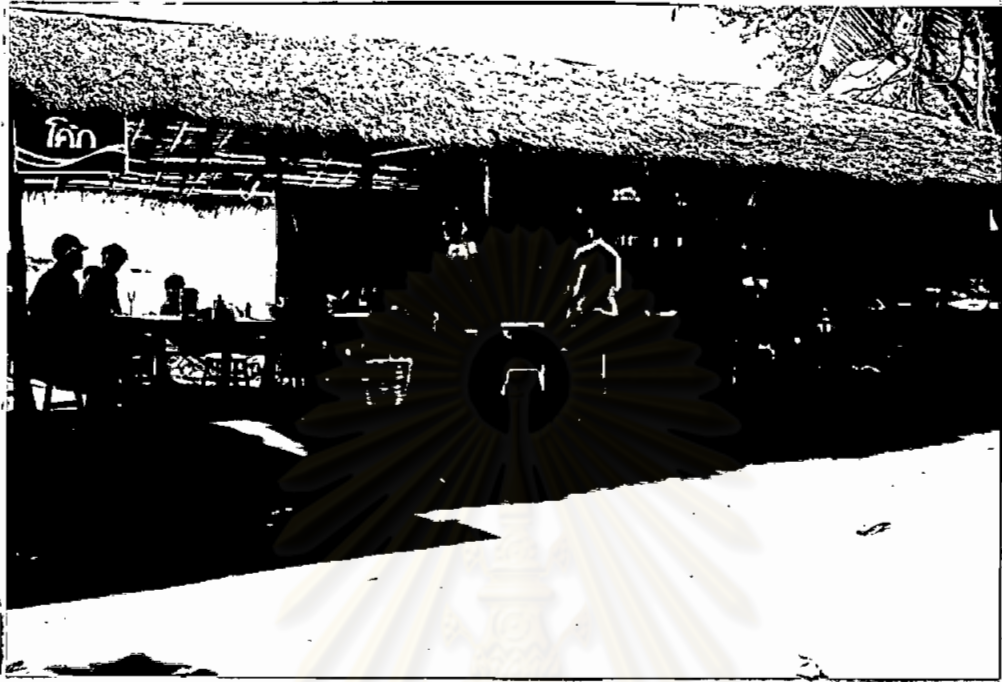
รูปที่ ๑ หาดราไวย์ สถานที่ตั้งของหมู่บ้านชาวเล

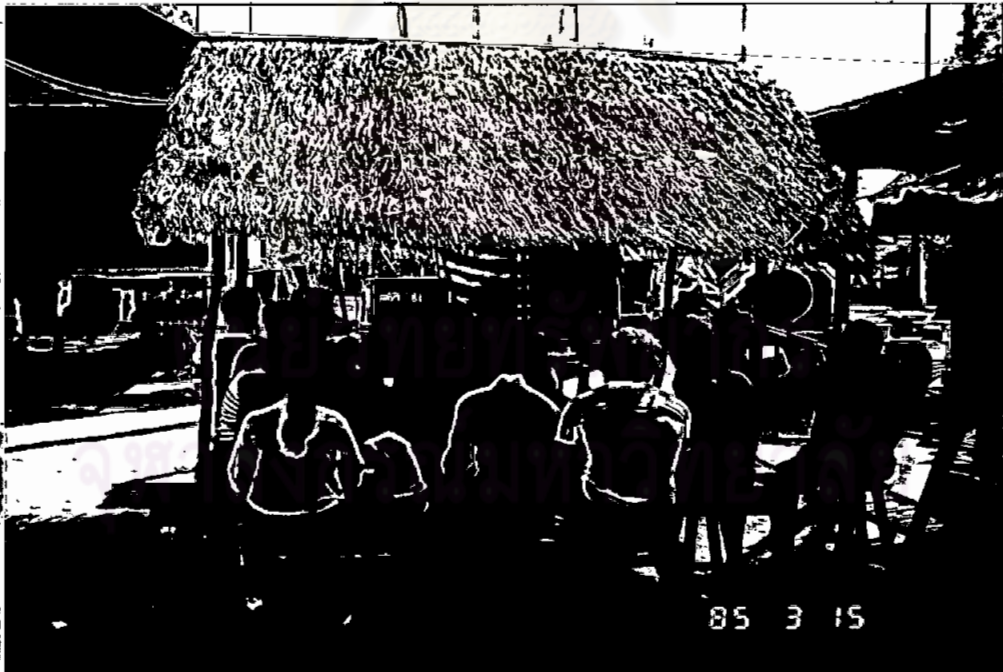
รูปที่ ๒ สภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านชาวเลหาดราไวย์

แผนผังบริเวณหมู่บ้านชาวลาหะราไวย
 ต.ราไวย อ.เมือง จ.ภูเก็ต

รูปที่ 3 ร้านขายของชำปากทางเข้าหมู่บ้านชาวเล

รูปที่ 4 เียงที่ปลูกขึ้นเพื่อให้นั่งพักผ่อนและดูโทรทัศน์ในยามว่าง

4. ลักษณะบ้านของชาวเล

จากการสังเกตวัสดุอุปกรณ์ ลักษณะการก่อสร้าง และการแบ่งสัดส่วนภายในบ้านสรุปได้ว่าบ้านของชาวเลแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ (ดูรูปที่ 5) คือ

1. บ้านแบบถาวร เป็นบ้านที่มีลักษณะเหมือนกับบ้านของคนในท้องถิ่นโดยทั่วไป กล่าวคือ จะมี 2 ประตู คือประตูหน้าบ้านกับประตูหลังบ้าน มีหน้าต่างหลายบาน มีทั้งแบบยกพื้นสูง มีใต้ถุน และแบบพื้นด้วยซีเมนต์ วัสดุที่นำมาใช้ในการก่อสร้างมักถูกกำหนดไว้ในแปลนของบ้านจึงมีลักษณะที่ค่อนข้างได้สัดส่วน เช่นมีการใช้ไม้เนื้อแข็ง หรือใช้อิฐบล็อกจากทำเป็นฝาบ้าน ทำพื้นบ้านด้วยซีเมนต์ ใช้กระเบื้องหรือสังกะสีมุงหลังคา ภายในบ้านมักจะมีการแบ่ง เป็นสัดส่วนหรือ เป็นห้องต่าง ๆ ส่วนมากแล้วมักจะมีตั้งแต่ 2 ห้องขึ้นไป คือห้องนอนกับห้องครัว สำหรับบ้านที่มีใต้ถุนก็จะทำแคร่ไว้สำหรับนั่งเล่น หรือไม้ก่อกองไฟ ปอกกุ้ง หอย และเลี้ยงสัตว์ ในหมู่บ้านชาวเลที่หาดราไวย์นี้มีบ้านแบบถาวรอยู่ทั้งหมด 7 หลัง

2. บ้านแบบกึ่งถาวร เป็นบ้านที่มีลักษณะได้ถุนสูงประมาณ 1 เมตร มีประตู 2 ประตู คือประตูหน้าบ้านและประตูหลังบ้าน มีหน้าต่างประมาณ 2 บาน ส่วนมากนิยมใช้สังกะสีมาทำเป็นประตูและนำมาทำเป็นฝาบ้าน หรือบางทีก็ใช้พวกไม้อัดเข้าไปแซมปนกัน เป็นฝาบ้าน ซึ่งแม้จะใช้วัสดุที่ค่อนข้างถาวรแต่ก็ไม่เป็นระเบียบ และเป็นการแสดงให้เห็นถึงการสร้างบ้านอย่างไม่ได้เตรียมแบบแปลนไว้ก่อน พื้นบ้านมักปูด้วยไม้กระดานหรือไม้ไผ่ หลังคาใช้สังกะสีหรือจาก โดยทั่วไปมักจะมีห้องเพียงห้องเดียวสำหรับใช้เป็นที่พักนอน ส่วนที่เหลือจะปล่อยโล่งเอาไว้สำหรับนั่งเล่น ที่วางหลังบ้านจะใช้สำหรับเป็นที่ทำครัว ใต้ถุนบ้านจะใช้เป็นที่นั่งเล่นพักผ่อน และเลี้ยงสัตว์ เช่นเดียวกัน ในหมู่บ้านชาวเลแห่งนี้มีบ้านแบบกึ่งถาวรจำนวนมากที่สุดคือมีทั้งหมด 49 หลัง

3. บ้านแบบชั่วคราว เป็นลักษณะของบ้านที่สร้างอยู่ติดกับพื้นดิน หรือยกพื้นให้สูงจากพื้นดินเพียงเล็กน้อย มีประตูเพียงประตูเดียว มีหน้าต่างที่มีขนาดเล็ก ใช้วัสดุที่หาได้ง่ายจากในบริเวณใกล้เคียง และมีการปลูกสร้างอย่างไม่พิถีพิถัน ส่วนประกอบสำคัญในการสร้างบ้านแบบนี้ได้แก่จาก โดยใช้ทำทั้งฝาบ้านและมุงหลังคา และบางบ้านใช้ทำประตูอีกด้วย เสาบ้าน

มักใช้ไม้กลมทั้งต้นขนาดเท่าแขนหรือขาของผู้ชาย พื้นบ้านเป็นพื้นทรายหรือไม้ไผ่สาน ภายในบ้านไม่มีการกั้นห้องแบ่งเป็นสัดส่วน กล่าวคือจะใช้เป็นที่อยู่อาศัยหลับนอนและเก็บข้าวของต่าง ๆ ไปด้วยในตัว ในหมู่บ้านชาวเลแห่งนี้มีบ้านแบบชั่วคราวอยู่ทั้งหมด 28 หลัง

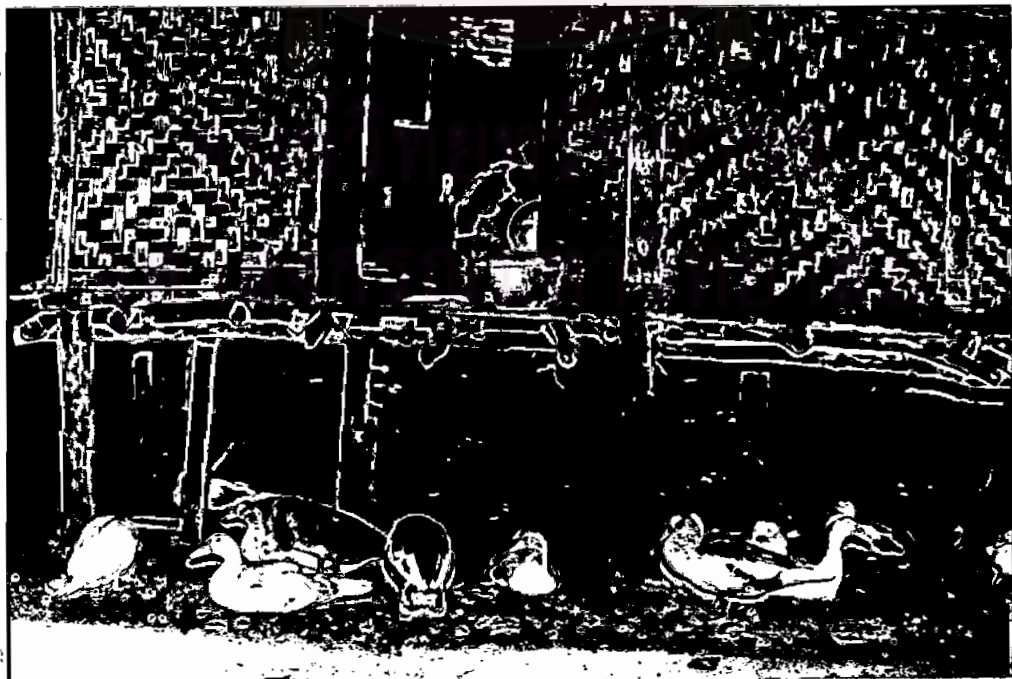
รูปที่ 5 ลักษณะการสร้างบ้านของชาวเล

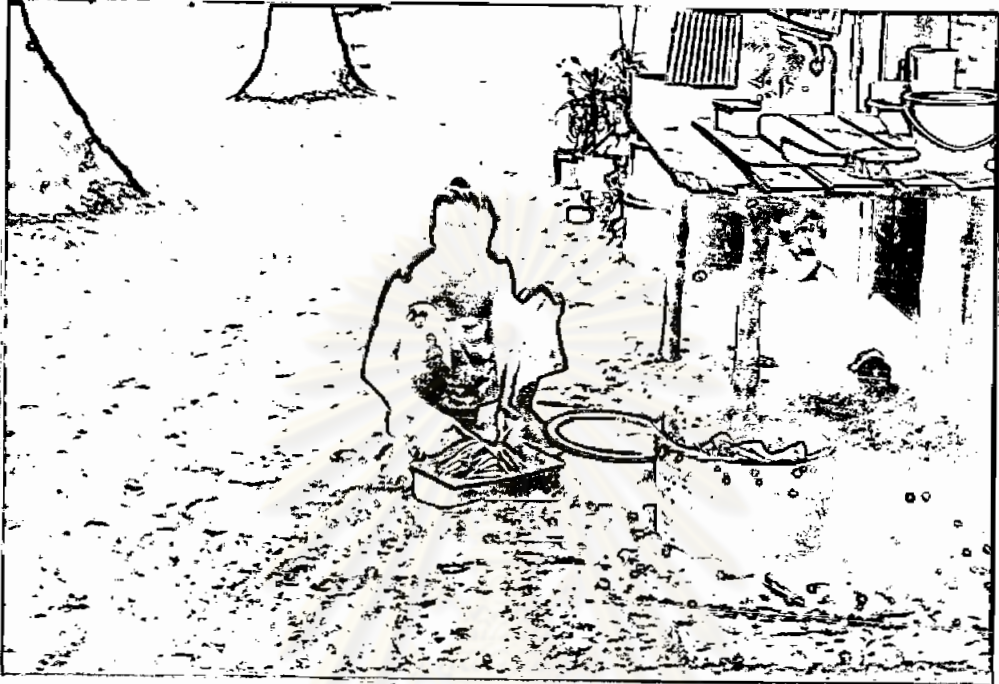
สำหรับในเรื่องบริเวณบ้าน จากการสังเกตปรากฏว่าบริเวณบ้านที่จัด เป็นของแต่ ละบ้านจริง ๆ ก็คือ ใต้ถุนบ้านนั่นเอง เพราะบ้านในหมู่บ้านชาวเลสร้างอยู่ติดกันจนไม่ทราบ ว่าบริเวณของแต่ละบ้านนั้นไปถึงจุดไหนกันแน่ ทั้งนี้เพราะไม่มีการกั้นรั้วคกแต่งบริเวณบ้านกันเลย เนื่องจากไม่ได้อาศัยอยู่ในที่ดินของตนเอง จึงไม่มีใครสนใจในสิ่งเหล่านี้ จะมีอยู่บ้างก็ตรง ที่ข้างบ้านทำเป็นร้านขนาดเล็กไว้นั่งเล่นตามใต้ถุนบ้าน ซึ่งนอกจากจะใช้ใต้ถุนบ้านเป็นที่นั่งเล่น และเก็บของบางอย่างแล้ว ยังใช้เป็นที่ปอกหอย กุ้ง เล่นไฟ ตีมสุรา เลี้ยงสัตว์ และสำหรับ บ้านที่ไม่มีห้องครัวก็ใช้บริเวณข้างบ้านเป็นที่ประกอบอาหารอีกด้วย (ดูรูปที่ 6-9) และจากการ สังเกตปรากฏว่ามีอยู่ 2 ครอบครัวยังใช้บริเวณข้างบ้านทำเป็นคอกเลี้ยงหมู ซึ่งต้องขออนุญาต จากเจ้าของที่ดินก่อน นอกนั้นมักใช้บริเวณข้างบ้านเป็นที่ทิ้งขยะ โดยเฉพาะได้โคนต้นมะพร้าว ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก สิ่งสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนอีกประการหนึ่งคือ เมื่อเข้าไปในหมู่บ้าน

ชาวเล จะเห็นว่าชาวเลนิยมทำราวตากผ้าไว้ตามบริเวณบ้าน โดยทำราวตากผ้าระหว่างโคนต้นมะพร้าว ใต้ถุนบ้าน และตากผ้าตามฝาบ้านด้านนอก และปรากฏว่าไม่มีชาวเลครอบครัวใดมีส้วมใช้เลย เมื่อชาวเลจะถ่ายอุจจาระต้องไปถ่ายที่ชายป่าในบริเวณใกล้เคียง หรือลงไปถ่ายที่ชายทะเล แต่จะต้องไปตั้งแค่ง่ารุ่ง คือก่อนที่พระอาทิตย์จะขึ้น แล้วปล่อยให้น้ำทะเลชะล้างไป ส่วนชาวเลที่เป็นเด็ก ๆ นั้นสามารถลงไปถ่ายที่ชายทะเลได้ตลอดเวลา

รูปที่ 6-7 ชาวเลนิยมใช้บริเวณใต้ถุนบ้านเป็นที่นั่งเล่นและเลี้ยงสัตว์

รูปที่ 8-9 ชาวเลส่วนมากใช้บริเวณนี้เป็นที่ประกอบอาหารและเล่นไฟ

5. ภาษา

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านชาวเลในช่วงระยะเวลาหนึ่งพบว่า ชาวเลที่หมู่บ้านชาวเล ทาดราไว้นี้มีภาษาพูดเป็นของตนเอง ภาษาพูดของชาวเลคล้ายกับภาษามลายู และมีแค่เฉพาะภาษาพูดเท่านั้น ไม่มีภาษาเขียน และไม่มีสัญลักษณ์ใด ๆ ที่ใช้ในการสื่อสารเลย ลักษณะภาษาพูดของชาวเลมีลักษณะคล้าย ๆ ภาษามาลาเลย์ เวลาคพูดจะออกเสียงอย่างรวดเร็ว สั้น ๆ และเบา ๆ ชาวเลทั้งเด็กและผู้ใหญ่นิยมใช้ภาษาพูดของตนเอง (ตัวอย่างภาษาพูดของชาวเลดูได้จากภาคผนวก) โดยเฉพาะเมื่อพบคนแปลกหน้า ชาวเลจะไม่ยอมพูดภาษาอื่นเลย แม้แต่ภาษาไทยภาคใต้ ซึ่งชาวเลเกือบทุกคนพูดได้ แต่ไม่ยอมพูด สำหรับภาษาไทยกลางนั้นมีชาวเลบางคนพูดได้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะชาวเลที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว แต่จะหาที่พูดได้อย่างชัดเจนนั้นยากมาก แต่ก็สามารถที่จะสื่อสารกันได้ดีพอสมควร

6. ลักษณะนิสัย

จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ปรากฏว่า ชาวเลที่หมู่บ้านชาวเลทาดราไว้นั้นชอบอยู่กับอย่างสงบ รักพวกพ้อง และชอบอาศัยอยู่อย่างอิสระ ไม่ชอบคบค้าสมาคมกับใคร แม้แต่กับคนพื้นเมืองที่มาติดต่อซื้อขายของทะเลด้วยกัน ก็ต้องมีตัวแทนชาวเลเพียง 3-4 คนเท่านั้น เป็นผู้ติดต่อให้ในทุกกรณี ชาวเลโดยทั่วไปจะยึดมั่นถือมั่นในคำสั่งสอนของบรรพบุรุษเป็นคนสุภาพ ซื่อสัตย์ ไม่ดู รังเกียจชาติและการร้องรำทำเพลง ชอบดื่มสุรา ชอบเล่นไฟไม่ค่อยมีความกระตือรือร้น และไม่กล้าแสดงออก

7. จำนวนประชากร

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรชาวเลจำแนกตามเพศและอายุ

อายุ	จำนวน		รวม	
	ชาย	หญิง	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15 ปี	108	126	234	53.30
15-24	32	27	59	13.44
25-34	21	24	45	10.25
35-44	22	26	48	10.93
45-54	15	16	31	7.06
55 ปีขึ้นไป	9	13	22	5.02
รวม	207	232	439	100

จากตารางที่ 1 ชาวเลหรือชาวไทยใหม่ที่หมู่บ้านชาวเล ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต มีจำนวนทั้งสิ้น 439 คน โดยมีจำนวนประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชาย กล่าวคือ มีประชากรเพศหญิงจำนวน 232 คนคิดเป็นร้อยละ 52.85 และมีประชากรเพศชายจำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 47.15 และถ้าพิจารณาถึงองค์ประกอบทางด้านเพศ (Sex Ratio) ตามหลักประชากรศาสตร์ ปรากฏว่าอัตราส่วนระหว่างเพศ = 89.22 ซึ่งแสดงว่ามีประชากรเพศหญิงมากกว่าชายเช่นกัน¹

$$^1 \text{อัตราส่วนระหว่างเพศ} = \frac{\text{จำนวนประชากรเพศชาย}}{\text{จำนวนประชากรเพศหญิง}} \times 100$$

ถ้าผลออกมาต่ำกว่า 100 แสดงว่ามีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ถ้าระหว่าง 100-100.004 แสดงว่ามีเพศชายและเพศหญิงเท่ากัน และถ้ามากกว่า 100.004 แสดงว่ามีเพศชายมากกว่าเพศหญิง (เพ็ญพร อีรสวัสดิ์, ประชากรศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 13)

เมื่อพิจารณาประชากรชาวเลตามกลุ่มอายุ ปรากฏว่ามีชาวเลที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี เป็นจำนวนมากที่สุด คือจำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 53.30 สำหรับประชากรกลุ่มรองลงมาได้แก่ประชากรที่มีช่วงอายุ 15-24 ปี มีจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 13.44 และประชากรกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือช่วงอายุ 55 ปีขึ้นไป มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.02

ถ้าแบ่งกลุ่มประชากรชาวเลเป็นวัยเด็ก คืออายุต่ำกว่า 15 ปี และวัยผู้ใหญ่คืออายุมากกว่า 15 ปี ปรากฏว่าในหมู่บ้านชาวเลแห่งนี้มีประชากรวัยเด็กมากกว่าวัยผู้ใหญ่ กล่าวคือมีประชากรวัยเด็กทั้งสิ้นจำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 53.30 และมีประชากรวัยผู้ใหญ่จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 46.70 และเนื่องด้วยสาเหตุที่มีประชากรวัยเด็กมากกว่าวัยผู้ใหญ่นี้เองที่ทำให้ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่าเด็ก ๆ ชาวเลมักไม่ค่อยได้รับการเอาใจใส่จากพ่อแม่เท่าที่ควร ผู้ใหญ่คงปล่อยให้เด็ก ๆ กินและเล่นไปตามธรรมชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 สภาพความเป็นอยู่ทางด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 2 การมีงานทำของชาวเล

(สัมภาษณ์จากชาวเลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 180 คน)

ลักษณะการมีงานทำของชาวเล	จำนวน		รวม	ร้อยละ
	ชาย	หญิง		
มีงานทำ	101	37	138	76.67
จับปลาในทะเลมาขาย	79	14	93	51.67
งมหอยมุก หอยคียบและหอยนางรม	4	19	23	12.78
รับจ้าง	15	2	17	9.44
ค้าขาย	3	2	5	2.78
ไม่มีงานทำ	9	33	42	23.33

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ชาวเลส่วนใหญ่คือร้อยละ 76.67 มีงานทำ ลักษณะงานที่ทำกันมากที่สุด คือร้อยละ 51.67 ได้แก่การจับปลาในทะเลมาขาย ส่วนจำนวนรองลงมาได้แก่ร้อยละ 12.78 ประกอบอาชีพงมหอยมุก หอยคียบ และหอยนางรม และมีชาวเลจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 2.78 ประกอบอาชีพค้าขาย ส่วนชาวเลที่ไม่มีงานทำนั้น มีร้อยละ 23.33 ซึ่งจากการสังเกตปรากฏว่า ชาวเลกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และพอใจกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน และเป็นที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งว่า ไม่มีชาวเลคนใดประกอบอาชีพในการเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์เลย ทั้งนี้เพราะชาวเลไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และโดยเฉพาะจากการสังเกตในขณะที่ยูวีวิจัยได้เข้าไปทำการศึกษาก็ไม่พบว่ามีชาวเลครอบครัวยุคใดเพาะปลูกอะไรเลย แม้แต่การปลูกผักสวนครัวไว้สำหรับบริโภคภายในบ้าน เช่น หน่อ ตะไคร้ ก็ไม่มี ส่วนการเลี้ยงสัตว์นั้นก็มีการเลี้ยงหมู เป็ดและไก่ ไว้ตามใต้ถุนบ้าน แต่ก็มีจำนวนไม่มากพอที่จะขายเป็นรายได้สำหรับเลี้ยงครอบครัวได้

จากการสัมภาษณ์ถึงลักษณะการมิงานท่าและการประกอบอาชีพในครอบครัวของชาวเล ปรากฏว่าส่วนมากแล้วใน 1 ครอบครัว จะมีผู้ประกอบอาชีพหลักอยู่เพียงคนเดียวคือพ่อบ้าน ส่วน ภรรยาและลูก ๆ นั้นจะเป็นเพียงผู้ช่วยที่ไม่สามารถถือได้ว่ามีรายได้พอที่จะเลี้ยงครอบครัวได้ การประกอบอาชีพทุกอย่างของชาวเลมักจะมีรายได้ไม่แน่นอนโดย เฉพาะอาชีพการจับปลาและ งามหอยในทะเล ทั้งนี้เพราะขึ้นอยู่กับสภาพลมฟ้าอากาศ ตามปกติแล้วอาชีพที่ชาวเลหนักมากที่สุด คือ ทำการประมงโดยการจับปลา หาทอย แต่มีชาวเลบางคนไปประกอบอาชีพอื่น เช่นรับจ้างใช้ แรงงาน ซึ่งเป็นการใช้แรงงานที่ไม่ต้องมีความชำนาญพิเศษใด ๆ เช่นการรับจ้างปอกมะพร้าว และรับจ้างแบกของของทั้งนี้ก็เพราะความจำเป็น เช่นไม่มี เรือและอุปกรณ์หาปลา ดังนั้นการออกไป ทำงานรับจ้างก็หวังเพียงเพื่อให้ได้เงินมาเพื่อซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือในการจับปลาเท่านั้น และ เมื่อมีโอกาสชาวเลก็จะทิ้งอาชีพรับจ้างมาประกอบอาชีพการจับปลาทันที

จากการสัมภาษณ์ชาวเลที่ประกอบอาชีพการจับปลาในทะเลมาชาย 93 รายดัง ตารางข้างต้นปรากฏว่ามีชาวเลที่มี เรือหาปลาอัน เป็นอุปกรณ์สำคัญในการประกอบอาชีพของตัวเอง เพียง 41 รายเท่านั้น นอกนั้นเข้ามาจากนายทุนซึ่งเป็นบุคคลภายนอก และของชาวเลด้วยกัน เองเพียง 3 ราย นั่นก็แสดงว่ามีชาวเลถึง 52 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 55.91 ของผู้ที่ประกอบ อาชีพนี้ ไม่สามารถซื้อของที่จำเป็นในการประกอบอาชีพได้ ดังนั้นจากการสัมภาษณ์พบว่าถ้าชาวเล มีเงิน เก็บสิ่งแรกที่เขาคงต้องการซื้อมากที่สุดคือ เรือหาปลา

รูปที่ 10 ลักษณะเรือและอุปกรณ์การจับปลาของชาวเล

ตารางที่ 3 ลักษณะการขายสินค้าของชาวเล

(สัมภาษณ์จากชาวเลที่มีอาชีพในการจับปลา หาทอຍ และค้าขายจำนวน 85 คน)

ลักษณะการขายสินค้า	จำนวน/คน	ร้อยละ
นำไปขายเอง	7	8.33
มีคนมารับซื้อ	41	48.81
ขายให้เจ้าของที่ดิน (นายทุน)	36	42.86

สืบเนื่องจากในตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าชาวเลมีอาชีพในการ จับปลา หาทอຍ และค้าขาย มีจำนวนรวมกันแล้วถึง 121 คน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึง เรื่อง การขายสินค้าของชาวเลซึ่งจากตารางที่ 3 แสดงว่าชาวเลจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 48.81 ขายสินค้าให้แก่คนที่มารับซื้อ รองลงมาคือร้อยละ 42.86 ขายสินค้าให้แก่เจ้าของที่ดินหรือนายทุน ส่วนที่น้อยที่สุดคือร้อยละ 8.33 นั้นนำสินค้าไปขายเอง

ในกรณีที่มีคนมารับซื้อสินค้าจากชาวเลถึงในบริเวณหมู่บ้าน จากการสังเกตปรากฏว่า พ่อค้าที่มารับซื้อจะให้ราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาดเป็นอย่างมาก ซึ่งต่างจากที่พ่อค้ารับซื้อสินค้าจาก ชาวประมงที่เป็นคนพื้น เมืองและหลายครั้งที่ผู้วิจัยได้พบ เห็นการซื้อขายสินค้านี้ระหว่างชาวเลกับ พ่อค้า ที่มารับซื้อว่าชาวเลจะได้ราคาต่ำกว่าท้องตลาด เช่นพ่อค้าซื้อปลาจากที่ชาวเลหามาได้ ในราคากิโลกรัมละ 8 บาท แต่จะซื้อจากชาวประมงพื้นเมืองในราคากิโลกรัมละ 12-14 บาท และจะนำไปขายที่ตลาดในราคากิโลกรัมละ 20-25 บาท จากกรณีเช่นนี้ จะเห็นว่าชาวเลถูก กตราคาสินค้ามากจนเกินไปทั้ง ๆ ที่ของทะเลที่ชาวเลหามาได้ เป็นของที่ดีที่สุดและมีคุณภาพ แต่ก็ ยังมีชาวเลหลายคนที่ยังพอใจที่จะขายทั้งนี้ เพราะสะดวก

นอกจากนี้ยังมีชาวเลอยู่อีกกลุ่มหนึ่งที่กู้ยืม เงินมาซื้อ เครื่องมือหาปลาหรือกู้ยืม เงิน มาเพื่อกิจการอื่นจากนายทุน ดังนั้น เมื่อชาวเลกลุ่มนี้ได้ปลาหรือของที่หามาได้จากทะเลก็จะ ต้องขายสินค้าเหล่านั้นให้กับผู้เป็นนายทุน จากการสังเกตสภาพการซื้อขายจึงมัก เป็นไปในรูป

การผูกมัด และนายทุนก็มักจะให้ราคาสินค้าที่ต่ำกว่าท้องตลาด เช่น เดียวกัน นอกจากนี้บางครั้ง นายทุนยังใช้กลวิธีการผูกมัดต่าง ๆ เช่นมีการพยายามจัดหาเครื่องมือในการจับปลามาให้ โดยให้ชาวเลซื้อในระบบผ่อนส่ง เช่นซื้อของมาในราคา 3,000 บาทแต่จะนำมาให้ชาวเลผ่อนส่ง ในวงเงิน 3,500 บาท และในระยะเวลาที่กำลังผ่อนส่งชำระอยู่ก็ต้องมีสัญญาผูกพันว่าจะต้อง นำปลาหรือของที่ทำมาได้มาขายให้กับคน จะขายให้ผู้อื่นไม่ได้ ไมเช่นนั้นจะริบเครื่องมือคืน เช่นนี้ เป็นต้น

สำหรับชาวเลที่นำสินค้าที่ทำได้มาขายด้วยตัวเองนั้นนับ เป็นชาวเลที่มีจำนวนน้อยที่สุด ลักษณะการขาย เช่นนี้ก็ถือการนำสินค้าซึ่งส่วนมากจะเป็นปลาชนิดต่าง ๆ มาแบ่งเป็นพวง ๆ แล้ว แขนงขายตรงปากทางเข้าหมู่บ้าน ซึ่งผู้ที่ซื้อก็คือคนพื้นเมืองหรือนักท่องเที่ยวที่ต้องการจะบริโภค ปลาสดที่เพิ่งขึ้นมาจากทะเลใหม่ ๆ ลักษณะการขายเช่นนี้ทำให้ชาวเลสามารถกำหนดราคาได้ตามใจชอบ แต่ส่วนมากแล้วก็เป็นกำหนดราคาที่ไม่แพงและมักตายตัวอยู่เสมอคือพวงละ 10 บาท

รูปที่ 11 ชาวเลนำปลาที่ทำได้มาแบ่งขายเป็นพวง ราคาพวงละ 10 บาท

ตารางที่ 4 รายได้ต่อเดือนของครอบครัวชาวเล .

(สัมภาษณ์จากหัวหน้าครอบครัวชาวเลจำนวน 84 คน)

รายได้ต่อเดือน	จำนวน/คน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1,000 บาท	10	11,90
1,001-2,000 บาท	47	55,95
2,001-3,000 บาท	19	22,62
3,001-4,000 บาท	5	5,95
4,000 บาทขึ้นไป	3	3,58

จากตารางที่ 4 แสดงว่าชาวเลจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 55,95 มีรายได้
ต่อเดือนในช่วง 1,001-2,000 บาท ส่วนจำนวนรองลงมาได้แก่ร้อยละ 22,62 มีรายได้
ต่อเดือนในช่วง 2,001-3,000 บาท ส่วนชาวเลที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 3,58 มีรายได้
ต่อเดือน 4,000 บาทขึ้นไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบรายได้กับรายจ่ายในแต่ละเดือนของครอบครัวชาวเล
(สัมภาษณ์จากหัวหน้าครอบครัวชาวเลจำนวน 84 คน)

เปรียบเทียบรายได้กับรายจ่ายในแต่ละเดือน	จำนวน/คน	ร้อยละ
รายได้ต่ำกว่ารายจ่าย	39	46.43
รายได้พอกับรายจ่าย	28	33.33
รายได้สูงกว่ารายจ่าย	17	20.24

จากตารางที่ 5 แสดงว่าชาวเลจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 46.43 มีรายได้ต่ำกว่ารายจ่าย รองลงมาคือร้อยละ 33.33 มีรายได้พอกับรายจ่าย และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 20.24 มีรายได้สูงกว่ารายจ่าย

ในกรณีครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่ารายจ่ายนั้นหัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ว่ามีสาเหตุมาจากการมีรายได้ไม่แน่นอน ค่าครองชีพสูง สมาชิกภายในบ้านบางคนชอบเล่นการพนันและดื่มสุรา และที่สำคัญประการหนึ่งคือการนำเงินรายได้ส่วนหนึ่งไปใช้หนี้เก่าที่ค้างไว้ และเมื่อประสบปัญหาเงินไม่พอใช้นิยมแก้ปัญหาโดยการยอมอดอยาก หรือถ้าจำเป็นจริง ๆ ก็จะไปกู้ยืมจากนายทุนหรือจากชาวเลด้วยกันเอง ซึ่งไม่มีการคิดดอกเบี้ยแต่ถ้ากู้ยืมจากนายทุนส่วนมากแล้วจะมีข้อแม้ว่าจะต้องขายของที่ทำมาได้จากทะเลให้ ซึ่งนายทุนเหล่านี้จะซื้อของเหล่านี้ในราคาที่ต่ำมาก ด้วยเหตุนี้ชาวเลส่วนใหญ่จึงนิยมกู้ยืมเงินกันเฉพาะในหมู่พวกเดียวกันมากกว่า และอีกประการหนึ่งคือในกรณีที่เจ้าของร้านไว้วางใจ ชาวเลก็แก้ปัญหาโดยการซื้อของจากร้านค้าในหมู่บ้านด้วยเงินเชื่อ โดยไม่ได้กำหนดเวลาชำระและเมื่อมีเงินก็ค่อยนำไปจ่าย ซึ่งวิธีนี้สะดวกแต่ก็ต้องซื้อสินค้าในราคาที่แพงกว่าท้องตลาดและเป็นที่น่าสังเกตุว่าเมื่อชาวเลคนใดมีปัญหาทางการเงิน จะไม่มีใครแก้ปัญหาโดยการไปกู้ยืมจากธนาคารโดยมีหลักทรัพย์ค้ำประกันเลย ทั้งนี้เพราะชาวเลไม่มีหลักฐานที่มั่นคงพอที่ธนาคารจะให้ค้ำประกันนั่นเอง

สำหรับครอบครัวที่มีรายได้สูงกว่ารายจ่าย ปรากฏว่ามีเพียง 2 ครอบครัวเท่านั้น
ที่เก็บเงินในส่วนที่เหลือใช้ไว้ที่ธนาคาร นอกนั้นนิยมเก็บไว้ที่บ้านหรือนำเงินเหล่านั้นไปซื้อสิ่ง
ของเครื่องใช้ต่าง ๆ โดยเฉพาะเครื่องใช้ไฟฟ้า และมีชาวเลบางคนที่ใช้เงินเหล่านั้นไปอย่าง
เปล่าประโยชน์ เช่นการดื่มเหล้าและเล่นการพนัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 สาเหตุการเป็นหนี้ของครอบครัวชาวเล

(สัมภาษณ์จากหัวหน้าครอบครัวชาวเลที่มีรายได้ต่ำกว่ารายจ่ายจำนวน 39 คน)

สาเหตุการเป็นหนี้	จำนวน/คน	ร้อยละ
เพื่อซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	10	25,64
เพื่อการศึกษาของบุตร	2	5,13
เพื่อการรักษาพยาบาล	6	15,38
เพื่อลงทุนประกอบอาชีพ	13	33,33
เพื่อซ่อมแซมที่อยู่อาศัย	2	5,14
เพื่อชำระหนี้สินเดิม	5	12,82
เพื่อใช้จ่ายในงานพิธีต่าง ๆ	1	2,56

จากตารางที่ 6 แสดงว่าหัวหน้าครอบครัวชาวเลจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 33.33 เป็นหนี้เนื่องมาจากการลงทุนประกอบอาชีพ เช่นการกู้ยืมเงินมาซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือในการจับปลา รองลงมาร้อยละ 25.64 เป็นหนี้เนื่องมาจากการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 2.56 เป็นหนี้เนื่องมาจากค่าใช้จ่ายในงานพิธีต่าง ๆ

จากการสัมภาษณ์ชาวเลหลายคนให้ความเห็นว่าตามปกติถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ แล้ว ชาวเลจะไม่ยอมกู้ยืมเงินจากใครง่าย ๆ โดยเฉพาะพวกนายทุน ทั้งนี้เพราะหลายคนยังถือคติที่ว่ายอมอดมือกินมือดีกว่ายอมเป็นหนี้ ยิ่งในสมัยนี้นายทุนมักคิดดอกเบี้ยในอัตราที่สูงมาก ชาวเลหลายคนจึงยอมอดอยากไม่ยอมกู้ยืมเงินมาลงทุนและยอมอดทนกิน ไข เท่าที่จะหามาได้

ตารางที่ 7 ความต้องการในการให้สมาชิกในครอบครัวหารายได้เพิ่มเติม

(สัมภาษณ์จากหัวหน้าครอบครัวชาวเลจำนวน 84 คน)

ความต้องการในการให้สมาชิกในครอบครัวหารายได้เพิ่มเติม	จำนวน/คน	ร้อยละ
ต้องการ	51	60.71
ไม่ต้องการ	33	39.29

สืบเนื่องจากในตารางที่ 5 มีหัวหน้าครอบครัวชาวเลเป็นจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 48.49 เห็นว่ามีรายได้ต่ำกว่ารายจ่ายประกอบกับหัวหน้าครอบครัวชาวเลหลายคนให้ความเห็นต่อผู้วิจัยว่าในปัจจุบันนี้เศรษฐกิจไม่ดี บางครอบครัวต้องมีหนี้สินอันเนื่องมาจากสภาพการต่าง ๆ ดังตารางที่ 6 ดังนั้นในตารางที่ 7 จึงมีหัวหน้าครอบครัวชาวเลถึงร้อยละ 60.71 ต้องการให้สมาชิกในครอบครัวหารายได้เพิ่มเติม ส่วนหัวหน้าครอบครัวอีกร้อยละ 39.29 ไม่ต้องการให้สมาชิกในครอบครัวหารายได้เพิ่ม เพราะเห็นว่าตอนนี้ครอบครัวของตนมีรายได้มากกว่ารายจ่าย และยังมีความเชื่อว่าหัวหน้าครอบครัวจะต้องเป็นผู้ทำมาหาเลี้ยงครอบครัวแต่เพียงผู้เดียว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ความต้องการในการเปลี่ยนอาชีพ

(สัมภาษณ์จากชาวเลที่มีงานทำจำนวน 120 คน)

ความต้องการในการเปลี่ยนอาชีพ	จำนวน/คน	ร้อยละ
ต้องการ	37	30,83
ไม่ต้องการ	83	69,17

จากตารางที่ 8 แสดงว่าชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 69,17 ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ โดยให้เหตุผลว่าไม่มีความรู้ในอาชีพอื่น ส่วนชาวเลอีกร้อยละ 30,83 มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนอาชีพที่กำลังทำอยู่ในปัจจุบันซึ่งจากการสังเกตพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้างใช้แรงงาน ทั้งนี้เพราะอาชีพรับจ้างนั้นผู้ว่าจ้างมักจะจ้างในอัตราที่ต่ำกว่าชาวพื้นเมือง และอาชีพรับจ้างนั้นไม่มีการให้ค่าทุกวันทำให้มีรายได้ไม่สม่ำเสมอ ไม่ทำก็ได้เพราะไม่อยู่ในเงื่อนไขที่จะเลือกงานได้ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากหลายประการ เช่น ไม่มีเงิน ไม่มีความรู้ความชำนาญในด้านอื่นนอกจากการจับปลา ดังนั้นงานที่ทำได้ก็คือการใช้แรงงานที่ไม่ใช้ฝีมือเท่านั้น ถ้าเปลี่ยนอาชีพได้พวกคนก็อยากเปลี่ยนไปทำการประมง คือจับปลาหาขายในทะเลมาขาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑ ความต้องการให้ทางราชการหรือหน่วยงาน เอกชน ส่ง เสริมหรือสนับสนุนทาง
ด้านอาชีพ
(สัมภาษณ์จากชาวเลที่มีงานทำจำนวน 120 คน)

ความต้องการ	จำนวน/คน	ร้อยละ
ต้องการ	97	80.83
ไม่ต้องการ	23	19.17

จากตารางที่ ๑ แสดงว่าชาวเลส่วนใหญ่คือร้อยละ 80.83 ต้องการให้ทางราชการหรือหน่วยงานเอกชนอื่น ส่งเสริมหรือสนับสนุนทางด้านอาชีพของตน การส่งเสริมอาชีพที่ชาวเลต้องการคือ การส่งเสริมและแนะนำอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการประมง เช่น การจับสัตว์น้ำ การเพาะเลี้ยงปลาและกุ้ง ทั้งนี้เพื่อจะได้ประกอบอาชีพได้ดีขึ้น และได้เสนอแนะแก่ผู้วิจัยว่า ในปัจจุบันนี้ต้องการให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือโดยการส่งเสริมอาชีพให้แก่แม่บ้านชาวเลที่ไม่ได้ช่วยสามีทำงาน เช่น การสอนให้ตัดเย็บเสื้อผ้าและอื่น ๆ ที่จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และจากการสังเกตพบว่ากรณีนี้เกิดขึ้นกับครอบครัวที่มีรายได้ประมาณ 1,000-2,000 บาทต่อเดือน ซึ่งนับว่าเป็นรายได้ต่อเดือนที่ต่ำ เมื่อเทียบกับค่าครองชีพที่สูงมากของจังหวัดภูเก็ต

สำหรับในกรณีของผู้ที่ไม่ต้องการให้ทางราชการหรือหน่วยงานอื่นส่งเสริมหรือสนับสนุนทางด้านอาชีพของคณนั้นมีอยู่ร้อยละ 19.17 ซึ่งจากการสังเกต ปรากฏว่ามีเป็นผู้ที่มีรายได้ในครอบครัวสูงกว่า 2,000 บาทต่อเดือน จากการสัมภาษณ์ชาวเลกลุ่มนี้ให้ทัศนะว่า การส่งเสริมอาชีพของทางราชการและหน่วยงานอื่น ๆ ไม่ได้ทำให้เขามีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ก่อนนี้เคยมีหน่วยงานราชการบางหน่วย เข้าไปให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพบ้างเหมือนกันแต่พวกคณนำมาใช้แล้วไม่ได้ผล จึงไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นในหน่วยงานต่าง ๆ มากนัก ซึ่งการแสดงทัศนะคติของชาวเลในข้อนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นไปในทางลบ น่าจะมีการแก้ไขเป็นอย่างยิ่ง ก่อนที่ทัศนคติเช่นนี้จะแผ่กระจายไปยังชาวเลส่วนใหญ่

ตอนที่ 3 สภาพความเป็นอยู่ทางด้านสังคม

ตารางที่ 10 ประชากรชาวเลจำแนกตามอายุและสถานภาพการสมรส

(สัมภาษณ์จากประชากรชาวเลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 205 คน)

สถานภาพการสมรส	อายุ					รวม	ร้อยละ
	15-24	25-34	35-44	45-54	55 ปีขึ้นไป		
โสด	7	5	2	-	-	14	6.83
สมรส	47	39	35	27	17	165	80.49
หม้าย	3	1	11	4	5	24	11.71
หย่าร้าง	2	-	-	-	-	2	0.97
แยกกันอยู่	-	-	-	-	-	-	0.00

จากตารางที่ 10 แสดงว่า ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 80.49 สมรสแล้ว ส่วนรองลงมา คือร้อยละ 11.71 เป็นหม้าย และที่น้อยที่สุด คือร้อยละ 0.97 หย่าร้าง

จากการสัมภาษณ์ ปรากฏว่าโดยทั่วไปแล้วชาวเลจะสมรสตั้งแต่อายุยังน้อย โดยเฉพาะผู้หญิงชาวเลจะสมรสเมื่ออายุได้ประมาณ 14-15 ปี ส่วนผู้ชายชาวเลจะสมรสเมื่อมีอายุได้ประมาณ 16-17 ปี

สำหรับในกรณีของการเป็นหม้าย จากการสัมภาษณ์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นหม้ายเนื่องมาจากภรรยาหรือสามีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดตายจากไป ส่วนกรณีหย่าร้างนั้น มีเพียง 2 คน ซึ่งนับว่ามีน้อยมากในสังคมชาวเล ทั้งนี้เพราะ เมื่อแต่งงานกันแล้วนั้นชาวเลไม่นิยมหย่าร้าง และจากการสังเกต พบว่าชาวเลที่หย่าร้างกัน 2 รายนี้เป็นประชากรที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว (15-24 ปี) และแต่งงานกับคนพื้นเมืองทั้ง 2 ราย และข้อสังเกตจากตาราง คือไม่ปรากฏว่าชาวเลแยกกันอยู่เลย

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ ปรากฏว่าในครอบครัวของชาวเลจะยกให้ฝ่ายมารดาหรือภรรยาเป็นใหญ่ในครอบครัว ชาวเลยังคงยึดถือว่าครอบครัวใดมีบุตรหญิงก็มีค่าเหมือนมีทอง ทั้งนี้เพราะลูกผู้หญิงจะได้เป็นที่พึ่งในวันข้างหน้า และเป็นผู้หญิงชาวเลแล้วสบาย ไม่ต้องทำงานหนัก การทำงานหาเลี้ยงครอบครัวในสังคมชาวเล เป็นหน้าที่ของผู้เป็นสามีหรือผู้ชายเท่านั้น จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ผู้ชายชาวเลหลายคนต้องออกไปจับปลาในทะเล หรือออกไปทำงานรับจ้าง เมื่อกลับมาบ้านในคอนเย็นหรือค้ำก็ต้องมาช่วยภรรยาทำงานบ้าน เช่น ตักน้ำ หุงข้าว เลี้ยงลูก

สำหรับในเรื่องการใช้นามสกุลของชาวเลในหมู่บ้านหาดราไวย์แห่งนี้ ปรากฏว่าการสมรสในบางคู่ไม่ได้ทำให้นามสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเปลี่ยนไป ทั้งนี้เพราะแต่เดิมชาวเลไม่มีนามสกุลใช้ แต่เมื่อทางราชการกำหนดให้เริ่มมีใช้บ้างโดยทางราชการเป็นฝ่ายตั้งให้โดยส่วนมากแล้วจะตั้งให้เหมือน ๆ กัน ดังนั้นในหมู่ชาวเลแห่งนี้จึงมีหลายคนที่มีนามสกุลเหมือนกันโดยที่ไม่ได้เป็นญาติกัน ในโรงเรียนก็ปรากฏว่ามีเด็กชาวเลที่มีนามสกุลเหมือน ๆ กันหลายคน ทั้ง ๆ ที่เด็กเหล่านี้อยู่กับคนละครอบครัว¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สัมภาษณ์ วีระ กาวีเศษ, ครูโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต, 14 ธันวาคม 2527.

ตารางที่ 11 จำนวนสมาชิกในครอบครัวของชาวเล

(สัมภาษณ์จากหัวหน้าครอบครัวชาวเล จำนวน 84 คน)

จำนวนสมาชิกใน 1 ครอบครัว	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
1-2	8	9.52
3-4	31	36.90
5-6	37	44.06
7-8	6	7.14
9-10	2	2.38
10 คนขึ้นไป	-	-

จากตารางที่ 11 แสดงว่าใน 1 ครอบครัวของชาวเลประกอบด้วยจำนวนสมาชิก 5-6 คน มากที่สุดคือร้อยละ 44.06 รองลงมาคือร้อยละ 36.90 ประกอบด้วยสมาชิก 3-4 คน และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 2.38 ประกอบด้วยจำนวนสมาชิก 9-10 คน และข้อสังเกตจากตารางคือไม่มีชาวเลครอบครัวใดประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 10 คนขึ้นไป

จากการสังเกต ปรากฏว่าโดยทั่วไปแล้วครอบครัวชาวเลจะเป็นครอบครัวขนาดเล็ก และปานกลางมากกว่าครอบครัวขนาดใหญ่ ใน 1 ครอบครัวจะประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก เท่านั้น และมีข้อแม้ว่าลูก ๆ เหล่านี้จะต้องเป็นลูก ๆ ที่ยังไม่แต่งงาน ทั้งนี้เพราะถ้าแต่งงานแล้ว ชาวเลนิยมแยกออกไปสร้างบ้าน เรือนอยู่ต่างหากและจากการสังเกตพบว่านิยมสร้างบ้าน เรือน อยู่ในบริเวณใกล้ ๆ กับบ้านของผู้เป็นบิดามารดาตนเอง การสร้างครอบครัวใหม่ของชาวเล นับว่าสะดวกสบาย เป็นอย่างมาก เพราะเพียงแต่ชาวเลที่ต้องการสร้างบ้านไปขออนุญาตจาก เจ้าของที่ดินว่าจะขออนุญาตสร้างบ้านในที่ตรงไหน หากเจ้าของที่ดินอนุญาตก็ลงมือปลูกสร้างได้ทันที ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเจ้าของที่ดินจะอนุญาตให้ปลูกสร้างได้ทุกครั้งไป

ตารางที่ 12 จำนวนบุตรในครอบครัวชาวเล

(สัมภาษณ์จากหัวหน้าครอบครัวชาวเลจำนวน 84 คน)

จำนวนบุตร	จำนวน/คน	ร้อยละ
ไม่มีบุตร	9	10.71
1-2	21	25.00
3-4	36	42.86
5-6	11	13.10
มากกว่า 6 คน	7	8.33

จากตารางที่ 12 แสดงว่าชาวเลจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 42.86 มีบุตร 3-4 คน รองลงมา คือร้อยละ 25.00 มีบุตร 1-2 คน และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 8.33 มีบุตรมากกว่า 6 คน

ในเรื่องการมีบุตรของชาวเลนี้จากการสัมภาษณ์พบว่า ชาวเลส่วนใหญ่จำได้ แต่เพียงว่าตนเองมีบุตรกี่คน แต่ถ้าถามถึง วัน เดือน ปีเกิดของบุตรแล้วชาวเลส่วนใหญ่จำไม่ได้ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการที่ชาวเลไม่รู้หนังสือ เขียนหนังสือไม่ได้ อ่านไม่ออก การนับวันของชาวเลดูจากพระจันทร์และปีเท่านั้น ไม่มีการใช้ปฏิทินให้เป็นประโยชน์ จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าบ้านชาวเลหลายหลังมีปฏิทินแขวนไว้ข้างฝาบ้าน แต่ก็แขวนไว้เพื่อความสวยงามเท่านั้นไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างอื่น เด็กชาวเลที่มีวัน เดือน ปีเกิดที่แน่นอนคือเด็กชาวเลที่คลอดจากสถานีอนามัยเท่านั้น

ตารางที่ 13 ความพอใจเกี่ยวกับการอาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบัน

(สัมภาษณ์จากชาวเลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปจำนวน 120 คน

ความพอใจเกี่ยวกับการอาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบัน	จำนวน/คน	ร้อยละ
พอใจที่จะอาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบัน	91	75.83
ไม่พอใจที่จะอาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบัน	29	24.17

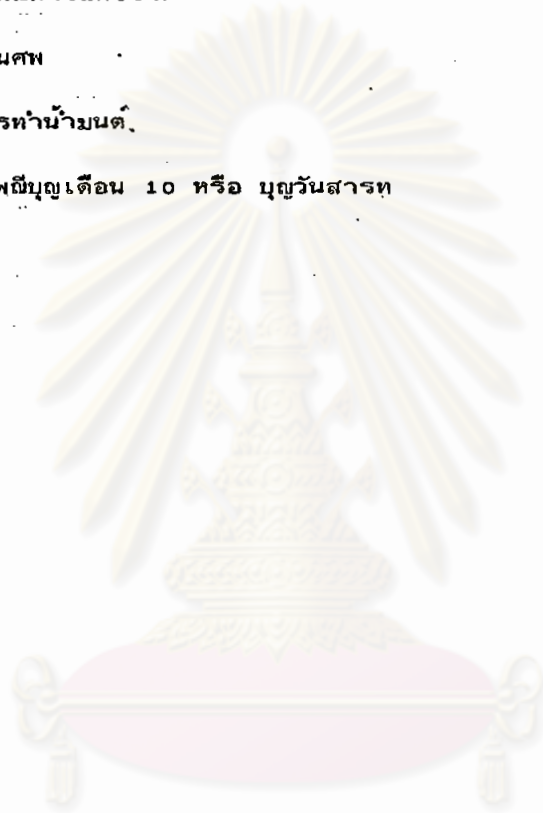
จากตารางที่ 13 แสดงว่า ชาวเลส่วนใหญ่คือร้อยละ 75.83 มีความพอใจที่จะอาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบันส่วนชาวเลอีกร้อยละ 24.17 ไม่พอใจที่จะอาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบัน

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ ปรากฏว่าชาวเลที่พอใจจะอาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบันนั้นให้เหตุผลว่า ที่อยู่ในปัจจุบันนี้ดีแล้ว สะดวกในการประกอบอาชีพและอยู่ใกล้ทะเล ส่วนชาวเลที่ไม่พอใจที่จะอาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบัน ให้เหตุผลว่า ปัจจุบันนี้อาศัยอยู่ในที่ดินของคนอื่นจะทำอะไรก็ไม่สะดวก จึงต้องการที่จะมีที่ดิน เป็นของตนเอง และจากการสังเกตปรากฏว่าชาวเลกลุ่มหลังนี้เป็นชาวเลที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวมากกว่าสูงอายุ และกล้าแสดงความคิดเห็นออกมาอย่างเปิดเผย

จากการสัมภาษณ์และพูดคุยกับชาวเลในเรื่องสถานที่อยู่ ปรากฏว่าทางราชการเคยทราบถึงปัญหาในเรื่องที่ดินของชาวเลและได้พยายามจัดสรรที่ดินให้แก่ชาวเล แต่เป็นที่ดินที่อยู่ห่างจากชายฝั่งทะเลมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากไม่สามารถจัดสรรที่ดินที่อยู่ติดชายฝั่งทะเลให้ได้ ชาวเลจึงไม่ยอมอพยพไปอยู่ในที่ซึ่งจัดสรรให้ เพราะต้องการที่อยู่ติดชายทะเลเท่านั้น แม้ว่าในปัจจุบันชาวเลจะถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุนและเจ้าของที่ดิน และจะถูกเจ้าของที่ดินขับไล่เมื่อไรก็ได้ แต่พวกตนก็ต้องทน เพราะจะไปอยู่ในที่ที่ห่างไกลทะเลไม่ได้ ถ้าไปจะรู้สึกร้อนและนอนไม่หลับ อีกอย่างคือ ชาวเลมีความถนัดในการจับปลา ทาหอยแต่เพียงอย่างเดียว และอยู่กันมานานตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ จึงไม่อยากจะย้ายไปอยู่ที่อื่น

ตอนที่ 4 สภาพความเป็นอยู่ทางด้านศาสนา ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี

1. การนับถือศาสนา และความเชื่อของชาวเล
2. ประเพณีการเกิด
3. ประเพณีการแต่งงาน
4. พิธีงานศพ
5. พิธีการทำนํ้ามนต์
6. ประเพณีบุญเดือน 10 หรือ บุญวันสารท

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. การนับถือศาสนา และความเชื่อของชาวเล

ตารางที่ 14 การนับถือศาสนาของชาวเล

(สัมภาษณ์จากชาวเล จำนวน 252 คน)

ศาสนา	จำนวน/คน	ร้อยละ
พุทธ	147	58.33
คริสต์	59	23.41
อิสลาม	31	12.30
อื่น ๆ	15	5.96

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันนี้ชาวเลที่ตำบลราไวย์ยอมรับนับถือศาสนาพุทธมากที่สุด คือจำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 แต่จากการที่ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกพบว่าชาวเลนับถือพุทธศาสนาอย่างไม่เคร่งครัดนัก ในรอบหลายปีที่ผ่านมาพบว่ามีชาวเลเพียง 3 คนที่เคยบวชเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา และมีเพียง 1 คนที่คิดจะบวชแต่ยังไม่ได้บวช นอกนั้นไม่ได้คิดเลย มีชาวเลบางครอบครัวที่มีหิ้งพระบูชาอยู่ในบ้าน และห้อยคอด้วยพระเครื่อง โดยทั่วไปแล้วชาวเลไม่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับศาสนากิจ เช่น การไปวัดที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง เพื่อทำบุญตักบาตรในวันสำคัญ ดังนั้นการที่ชาวเลตอบว่านับถือศาสนาพุทธนั้นพบว่าส่วนใหญ่นับถือตามคนในสังคมที่อยู่ใกล้เคียงมากกว่า เหตุผลอื่น

สำหรับชาวเลที่นับถือศาสนาคริสต์ ซึ่งมีจำนวนรองลงมาคือ 59 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 23.41 นั้น กล่าวกับผู้วิจัยว่าที่ยอมรับนับถือศาสนาคริสต์นั้น เพราะได้รับสวัสดิการหลายอย่างจากคณะมิชชันนารี เช่น เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็ได้รับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาคริสตจักรของจังหวัดภูเก็ต เช่น โรงพยาบาลมิชชั่น ได้รับการแจกเสื้อผ้าและเครื่องใช้ที่จำเป็นอื่น ๆ และจากการศึกษาพบว่าศาสนาคริสต์ได้เข้าไปเผยแพร่ในหมู่บ้านชาวเลเมื่อ

ประมาณ 5 ปีมาแล้ว และในขณะที่ชาวเลมีแนวโน้มที่จะยอมรับนับถือศาสนาคริสต์มากขึ้น ทั้งนี้ ด้วยเหตุที่คณะมิชชันนารีได้เข้าไปเผยแพร่ศาสนาอย่างใกล้ชิด โดยการไปเช่าที่ทำการอยู่ที่ปากทางเข้าหมู่บ้านของชาวเล และได้ให้การช่วยเหลือชาวเลอย่างปัจจุบันทันด่วน และสม่ำเสมอ โดยการพยายามสรรหาวิธีการช่วยเหลือในหลายรูปแบบ เช่น การจัดกลุ่มเยาวชน และจัดให้มีสหนาการในรูปแบบต่าง ๆ

นอกจากชาวเลจะยอมรับนับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์แล้ว ยังมีชาวเลอีกจำนวนหนึ่งที่ยอมรับนับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 31 คน คิดเป็นร้อยละ 12.30 กลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลามนี้ยอมรับว่านับถือตามบรรพบุรุษ และนับถือมานานแล้ว คือนับถือมาตั้งแต่เกิด และจากการสังเกตพบว่าไม่มีการปฏิบัติศาสนากิจอย่างเคร่งครัด เหมือนกับมุสลิมกลุ่มอื่น ๆ เช่น ไม่มีการทำละหมาด ไม่มีการไปสุเหร่าหรือมัสยิด และที่ร้ายแรงที่สุดก็คือมีบางคนรับประทานหมู ซึ่งในศาสนาอิสลามถือเป็นของต้องห้ามอย่างเด็ดขาด

นอกจากนี้ยังมีชาวเลอยู่อีกจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.96 ที่ตอบว่าไม่นับถือศาสนาอะไรเลย แต่มีความเชื่อในภูตผีและวิญญาณของบรรพบุรุษ ซึ่งจากการสังเกตพบว่าผู้ที่เลือกตอบข้อนี้ล้วนเป็นผู้สูงอายุมากกว่าคนในวัยหนุ่มสาว

แต่อย่างไรก็ตามจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชนชาวเล ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง พบว่าชาวเลส่วนมากยังเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ และโชคลางอยู่เป็นจำนวนมาก ในการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวเลจะผูกพันอยู่กับความเชื่อ และพิธีกรรมดั้งเดิมอยู่อย่างแน่นแฟ้น เช่น ผู้ชายชาวเลทุกคนที่ต้องออกไปจับปลาของในทะเลมาขาย จะต้องรัดต้นแขนด้วยของขลัง ซึ่งปลุกเสกขึ้นด้วยหมอลไสยศาสตร์ (ดูรูปที่ 12) การออกเรือไปหาปลาก็ต้องระวังไม่ให้ตรงกับวันขึ้นหรือแรม 1 ค่ำ เพราะถ้าฝ่าฝืนก็เท่ากับไม่เชื่อฟังต่อวิญญาณของบรรพบุรุษและจะมีอันเป็นไป เช่นนี้ เป็นต้น

รูปที่ 12 เด็กผู้ชายชาว เล็กของขลึงรัตตันแซนซึ่ง เชื่อกันว่าช่วยป้องกันภัยอันตราย
ที่เกิดจากไต้ท้องทะเลได้

นอกจากนี้ชาว เล็กยังมีความ เชื่อใน เรื่องการทำเสน่ห์ยาแฝด โดยการใส่คาถาเหมือน
คนไทยในสมัยโบราณ และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า เสน่ห์ยาแฝดของชาว เล็กนี้ได้ผลชะงัดนัก
แม้แต่คนพื้น เมืองโดยทั่วไปก็ยังมี การยอมรับในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามเทคนิควิธีการทำเสน่ห์
จากหมอเสน่ห์คือ นายริน ทองบุตร ซึ่งก็ได้รับคำตอบว่าการทำเสน่ห์ของชาว เล็กนี้ได้ผลมาก ผู้ที่
ถูก เข้าจะหลงใหล เพื่อดำพันถึงฝ่ายตรงข้ามตลอดเวลา แต่วิธีการทำนั้นบอกไม่ได้ เพราะจะเป็น
การผิดผีบรรพบุรุษ ซึ่งนับว่าเป็นความผิดที่ร้ายแรง ผู้ที่จะสืบทอดวิธีการนี้ได้ต้องเป็นบุคคลใน

ครอบครัวเท่านั้น และนายริน ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า เคยมีคนพื้นเมืองมาขอให้ถ่ายทอดให้ โดยให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหลายหมื่นบาท แต่ก็ไม่สามารถจะถ่ายทอดให้ได้ การทำเช่นนั้นเหมือนเสน่ห์จะทำให้เฉพาะผู้ที่มีปัญหามาจริง ๆ เท่านั้น และจะทำให้โดยไม่ให้เกิดศีลธรรม โดยเฉพาะในเรื่องการพรากรลูกเมียของคนอื่นนั้นจะไม่ยอมทำให้โดยเด็ดขาด

ความเชื่อที่ชาวเลเชื่ออย่างฝังแน่นและจะไม่มีวันเสื่อมสลายลงได้อย่างเด็ดขาด ก็คือความเชื่อในเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษ จากการสัมภาษณ์ชาวเลและสังเกตถึงเรื่องนี้ ผู้วิจัยพบว่า ชาวเลทุกคนจะต้องปฏิบัติตามสิ่งที่บรรพบุรุษได้สั่งสอนไว้อย่างเคร่งครัด ถ้าใครละเมิดจะถือว่าเป็นอัปมงคล เป็นเสนียดจัญไรแก่ครอบครัวและหมู่บ้าน และจะมีอันเป็นไป ข้อห้ามหรือสิ่งที่ควรปฏิบัติที่บรรพบุรุษได้อบรมสั่งสอนไว้นั้น ชาวเลจะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เช่น เรื่องความซื่อสัตย์ เรื่องการตอบแทนบุญคุณคนพื้นเมืองโดยการยอมสละเกียรติของตัวเองไปรับของทานในวันบุญเดือน 10 หรืองานวันสารท เรื่องการห้ามออกจับปลาในวันขึ้นหรือแรม 1 ค่ำ ซึ่งเป็นข้อห้ามที่ไม่มีเหตุผลแต่ก็ต้องปฏิบัติตาม และเป็นที่น่าสังเกตว่าชาวเลเหล่านี้มีความศรัทธาอย่างแรงกล้ากับเรื่องไสยศาสตร์และวิญญาณของบรรพบุรุษ โดยการที่ทุกบ้านต้องมีถ้วย เช่น วิญญาณบรรพบุรุษติดอยู่ประจำหมู่บ้าน และจากการสังเกตถึงสภาพความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันพบว่า ชาวเลยังคงผูกพันอยู่กับความเชื่อทางไสยศาสตร์อยู่เป็นอย่างมากทั้งทางด้านการรักษาพยาบาล การประกอบอาชีพ การดูฤกษ์ยามในการทำพิธีต่าง ๆ โดยหน้าที่เหล่านี้เป็นของหมอทางไสยศาสตร์ประจำหมู่บ้าน ด้วยเหตุนี้อาชีพหมอทางไสยศาสตร์จึงยังเป็นที่ยอมรับนับถือกันอยู่ในหมู่สังคมชาวเล

สำหรับในเรื่องประเพณีและพิธีกรรมในงานต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยได้รับการบอกเล่าจากบรรดาชาวเลว่าในปัจจุบันนี้ประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวเลที่หาดราไวย์นี้ได้เปลี่ยนไปเป็นอันมาก ทั้งนี้เพราะได้รับเอาอิทธิพลจากบุคคลภายนอกเข้าไป โดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในชุมชนใกล้เคียง และพวกกลุ่มนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะหมู่บ้านชาวเลแห่งนี้มีอยู่ติดกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดภูเก็ต คือ หาดราไวย์ และในปัจจุบันก็ได้มีกลุ่มจัดทัวร์หลายกลุ่มนำนักท่องเที่ยวเข้าไปชมหมู่บ้านชาวเล เหมือน เช่น นำชมหมู่บ้านชาวเลทางเหนือ ทำให้คนในหมู่บ้านไม่ค่อยได้อยู่กันอย่างสงบ โดยเฉพาะเยาวชนและคนหนุ่มสาว ความสะดวก

สขายและอิทธิพลทางเศรษฐกิจ และสังคมได้มีบังคับทำให้สภาพความเป็นอยู่และประเพณีดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไปเกือบหมด แต่ก็ยังมีเค้าเดิมหลงเหลืออยู่บ้าง ซึ่งผู้วิจัยจะได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละประเพณีดังต่อไปนี้คือ

2. ประเพณีการเกิด

จากการสัมภาษณ์หมอดำแย¹ และชาวเลหลายคน ปรากฏว่าในสมัยก่อนนั้นชาวเลคลอดลูกโดยการให้หมอดำแย ซึ่งมีความชำนาญในด้านนี้โดยเฉพาะ หมอดำแยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอายุมาก และมักรับหน้าที่นี้สืบทอดกันมาโดยผู้รับมักเป็น เชื้อสายหรือลูกหลานของหมอดำแยคนก่อน หมอดำแยนี้มีความชำนาญและมีความรู้ในเรื่องการตั้งครรภ์เป็นอย่างดี มีการตรวจสุขภาพหญิงมีครรภ์ตามวิธีการทางไสยศาสตร์ ว่าเด็กในท้องปลอดภัยหรือไม่ ถ้าเกิดมีปัญหาเกี่ยวกับการคลอดก็จะไปตามหมอดำแยจากแหล่งอื่นมาช่วยกันทำคลอด แต่ในปัจจุบันนี้ถ้าหมอดำแยตรวจดูแล้วมีปัญหาที่จะแนะนำให้ไปโรงพยาบาลหรือสถานอนามัย

วิธีการคลอดลูกของชาวเลโดยใช้หมอดำแยนั้น ทำคลอดโดยการให้ผู้หญิงนั่งยอง ๆ ซึ่งส่วนมากจะให้ที่นั่งบนร้านหรือแคร่ ไม่ชอบให้นอนเพราะถือว่าทำให้คลอดยาก แล้วหมอดำแยก็เข้าไปกระดุกข้างหลังแรง ๆ เพื่อให้ได้รับการกระเทือนจะได้คลอดได้ง่ายขึ้น และสาเหตุที่หมอดำแยไม่ให้ผู้ที่คลอดลูกนอนอีกประการหนึ่งคือในขณะที่เลือดไหลออกมาก ๆ และเลือดนั้นตกถึงพื้นดินกลิ่นคาวเลือดจะทำให้ผู้คลอดมีกำลังใจที่จะอดทนยิ่งขึ้น เพราะถือว่าในการคลอดครั้งนี้ผีเรือนมาช่วยทำคลอดให้ด้วย การคลอดคงไม่ยาก แต่ถ้าผู้คลอดรายใดก็ตามคลอดยาก เลือดมีน้อย เขาถือว่าผีเรือนกลั่นแกล้งโดยการมากินเลือด ทำให้คลอดยาก และอาจได้รับอันตรายเพราะฉะนั้นในการคลอดจึงมักจะต้องมีการบวงสรวงผีเรือนเสียก่อน และขอให้ผีเรือนมาช่วยคุ้มครองคนไข้ด้วย สำหรับในรายที่คลอดยากก็จะหาไม้ที่มีหนามมาทำเป็นรั้วกันไว้รอบบ้าน เพื่อป้องกันผี พร้อมทั้งหาด้วยดินมาผูกข้อมือข้อเท้าเพื่อป้องกันผี จากนั้นก็ต้องมีการก่อไฟเพื่อให้

¹ สัมภาษณ์ นางแห้ม (ไม่ทราบนามสกุล), หมอดำแยชาวเลวัย 67 ปี.

ฝึกกลัวไฟแล้วไม่กล้าเข้ามากินเลือด และในตอนที่กำลังทำคลอดนี้จะไม่อนุญาตให้ผู้ที่ เป็นสามีอยู่
 ในบ้านอย่างเด็ดขาด ยิ่งสามีออกทะเลไปหาปลาตามปกติได้ก็จะ เป็นการดีที่สุดในนี้ เพราะชาวเล
 มีความเชื่อว่า ตอนเด็กมาเข้าท้องมารดานั้นผู้ เป็นสามีไปเชิญมาหรืออนุญาตให้มา เข้าท้องภรรยา
 ของตน ด้วยเหตุนี้เองเมื่อถึงเวลาที่ภรรยาจะคลอดลูกสามีก็ต้องออกไป คือพาลูกออกไปจาก
 ท้องของผู้เป็นภรณยานั้นเอง และเมื่อเด็กคลอดออกมาแล้วหมอต้าแยจะรีบ เด็กจากท้องแม่มาวาง
 ไว้ระยะหนึ่งก่อนเพื่อให้เด็กตื่น แล้วจึงจะชำระล้างทำความสะอาด ถ้าเด็กยังไม่ตื่นก็ต้องวาง
 ไว้ก่อน เพราะเป็นการเชื่อว่าการที่เด็กตื่นนั้นเทพเจ้าได้ส่งวิญญาณมาให้เด็กแล้ว จากนั้นก็จะ
 ทำความสะอาดร่างกายเด็ก และอนุญาตให้สามีขึ้นบ้านและช่วยทำงานตามปกติ สำหรับการ
 คลอดของผู้หญิงชาวเลในปัจจุบันนี้มีแนวโน้มว่าสะดวกสบายมากขึ้น ทั้งนี้เพราะชาวเลส่วนมาก
 จะมาทำคลอดกับเจ้าหน้าที่อนามัย หรือผดุงครรภ์ที่สถานีอนามัย ตำบลราไวย์มากขึ้น เพราะ
 มีความปลอดภัย สะดวกในการเดินทาง และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากนัก และจากการสังเกต
 ของผู้วิจัยพบว่า ผู้หญิงชาวเลมีความอดทนเป็นอย่างมาก กล่าวคือแม้มีครรภ์แก่ใกล้คลอด
 ผู้หญิงชาวเลที่ต้องทำงานก็ไม่ได้หยุดงาน ยังคงออกไปจับปลา และหาของทะเลช่วยผู้ชายตาม
 ปกติ เมื่อคลอดแล้วไม่เกิน 7 วัน ผู้หญิงชาวเลก็สามารถออกไปทำมาหากินได้ตามปกติ เช่น
 เดียวกัน

3. ประเพณีการแต่งงาน

จากการสัมภาษณ์ชาวเลหลายคนถึงเรื่องประเพณีการแต่งงาน พบว่าชาวเลส่วนมาก
 มักแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย คือตั้งแต่อายุ 13 ปีขึ้นไป หนุ่มสาวชาวเลมีอิสระในการเลือก
 คู่ครองเอง และมักเลือกแต่งงานในหมู่ชาวเลด้วยกันเอง

การแต่งกายของคู่บ่าวสาวนั้นในสมัยก่อนนิยม การแต่งกายแบบชาวมาเลเซีย กล่าวคือ
 ฝ่ายชายนุ่งกางเกงขายาวมีผ้าสะเป็ดัง (ผ้าโสร่งเป็นตา ๆ พันทับกันเหนือเข่า) ใส่เสื้อคอปิด
 มีโบว์หรือตุกระด้ายที่คอและสวมหมวกติดดอกไม้สีแดง ส่วนฝ่ายหญิงนุ่งโสร่งปาเต๊ะ สวมเสื้อ
 ลูกไม้ตัดชายแหลม ด้านหน้ามีผ้าคล้องคอ อย่างที่เรียกกันว่า ชุด "ย่าหย่า" แต่ในปัจจุบันทั้ง
 เจ้าบ่าวและเจ้าสาวนิยมแต่งตัวแบบสากล โดยชุดเจ้าสาวตัดด้วยผ้าลูกไม้สีขาวหรือสีชมพู มี
 ผ้าโปร่งคลุมศีรษะ ฝ่ายเจ้าบ่าวสวมชุดสากล ตามสมัยนิยม (ดูรูปที่ 13)

พิธีการแต่งงานมักจัดกันในตอนเย็น แล้วก็ฉลองกันจนสว่าง งานพิธีจะเริ่มโดยการแห่ขันหมากออกจากบ้านเจ้าบ่าวไปบ้านฝ่ายหญิง ในขบวนขันหมากจะต้องมีขันหมาก 3 ขัน พร้อมด้วยหมอนและเสื่อ พิธีการต่าง ๆ มักจัดกันที่บ้านฝ่ายหญิง ในบรรดาขันหมาก 3 ขันนั้น ขันที่ 1 เป็นขันหมากหัว (ขันหมากเอก) มีผ้าถุง 2 ผืน ผ้าตัดเสื่อ 2 ชั้น ลินสอดเป็นเงินเท่าไรก็ได้แล้วแต่จะตกลงกัน และหมากพลู ส่วนขันที่ 2 และ 3 นั้นจะมีแค่หมากพลูเท่านั้น ก่อนที่เจ้าบ่าวจะไปบ้านเจ้าสาว หมอไสยศาสตร์จะนำเจ้าบ่าวเข้าไปในห้องและจะทำพิธีทางไสยศาสตร์โดยการว่าคาถาเป็นภาษาชาวละในท่านองที่ว่า ขอให้ผู้หญิงรักและหลงไม่นอกใจไปรักคนอื่น และให้ได้อยู่กินกับผู้หญิงคนนี้อย่างตลอดไป ส่วนขันหมากทั้ง 3 ขันนั้นต้องเอาไปทำพิธีที่หัวบันไดบ้านเจ้าบ่าวเสียก่อน โดยการนำขันหมากทั้ง 3 ขันไปวางเรียงกันไว้บนชานเรือนเหนือบันได แล้วให้ญาติอาวุโสของเจ้าบ่าวทำพิธีที่ขันหมากโดยกล่าวเป็นภาษาชาวละในท่านองที่ว่าขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์และวิญญาณของบรรพบุรุษ ช่วยดลบันดาลให้พิธีการแต่งงานครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีอย่าให้มีอุปสรรคขัดขวาง ต่อจากนั้นก็จะเป็นการแห่ขบวนขันหมากไปยังบ้านเจ้าสาว โดยมีการร้องรำทำเพลงไปด้วย เมื่อขบวนขันหมากถึงบ้านเจ้าสาวแล้ว ก่อนนำขันหมากขึ้นบ้านจะต้องมีการเวียนรอบบ้านเจ้าสาวก่อน 3 รอบ และจะต้องเวียนขวาจะเวียนซ้ายไม่ได้ จากนั้นทั้งญาติพี่น้องของเจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะนั่งลงล้อมวงกันที่ลานหน้าบ้าน เป็นวงล้อมรอบขันหมาก แล้วหัวหน้าหมู่บ้านหรือญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงจะเป็นผู้เปิดขันหมากให้ทุกคนได้ดูว่ามีอะไรอยู่ในขันหมากบ้าง ระหว่างที่ทำพิธีอยู่นี้เจ้าสาวจะอยู่ในห้องตลอดเวลา ส่วนเจ้าบ่าวก็จะรออยู่ที่บ้านของคน หลังจากพิธีเปิดขันหมากแล้ว เพื่อน ๆ ของเจ้าบ่าวจึงจะไปรับเจ้าบ่าวมาจากบ้าน พร้อมทั้งช่วยกันหอบเสื่อ หมอน และข้าวของเครื่องใช้อื่น ๆ มาบ้านเจ้าสาว ก่อนเข้าบ้านเจ้าสาวก็ต้องเวียนรอบบ้านเจ้าสาวก่อน 3 รอบ โดยการเวียนขวา เช่นเดียวกับขบวนขันหมากที่ยกมาครั้งแรก แล้วเจ้าบ่าวจึงจะเข้าไปรับเจ้าสาวออกมาจากห้อง ในขณะนั้นเพื่อนเจ้าบ่าวจะนำเสื่อกับหมอนไปตั้งไว้กลางวง โดยใช้เสื่อหุ้มหมอนไว้ ส่วนญาติและเพื่อน ๆ จะนั่งล้อมไว้ในลักษณะครึ่งวงกลม จากนั้นเจ้าบ่าวจะนำเจ้าสาวมานั่งตรงหน้าเสื่อกับหมอนแล้ว ญาติพี่น้องทั้งของเจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะเอามือไปแตะเสื่อซึ่งห่อหุ้มหมอนไว้ เจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะกราบไหว้ 3 ครั้ง แล้วหมอนเสื่อไปรอบ ๆ ทางทิศที่มีคนนั่ง

จนทั่วทุกคน เมื่อคู่บ่าวสาวกราบญาติคนใด ญาติผู้นั้นก็จะเอามือแตะที่เสื่อซึ่งหุ้มหมอนไว้ที่อยู่ข้างหน้าและให้ศีลให้พร นอกจากญาติผู้ใหญ่แล้วคู่บ่าวสาวจะต้องกราบไหว้แขกผู้ใหญ่ที่นับถือที่เชิญมาร่วมในพิธี ซึ่งในการรับไหว้นั้นแขกที่มากี่จะต้องเอามือแตะที่เสื่อ เช่นเดียวกันจนเสร็จพิธี แต่ในปัจจุบันนี้ญาติของคู่บ่าวสาวมักจะให้เงิน เป็นของรับไหว้เหมือนกับประเพณีแต่งงานของคนภูเก็ท ต่อจากนั้นก็มีการส่งตัวคู่บ่าวสาวเข้าหอ หลังจากนั้นก็มีพิธีการเลี้ยงฉลองกัน โดยการดื่มสุรา และร่วมร่ำวงด้วยกัน ถ้าเป็นครอบครัวชาวเลที่มีฐานะดีหน่อยก็จะเลี้ยงกันอย่างเอกริกจนกว่าเหล้าจะหมด

หลังแต่งงานฝ่ายชายจะมาอยู่บ้านฝ่ายหญิง และช่วยครอบครัวฝ่ายหญิงทำงาน หลังจากนั้นประมาณ 2-3 สัปดาห์ ถ้าฝ่ายชายไม่สมัครใจจะอยู่ต่อไปก็อาจจะชักชวนกันออกไปตั้งครอบครัวใหม่ได้ โดยที่พ่อแม่ฝ่ายหญิงก็ไม่ได้ว่าอะไร

สำหรับในกรณีชีวิตการครองเรือนของชาวเลบางคู่เกิดมีปัญหา และทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายไม่สมัครใจที่จะอยู่ด้วยกันอีกต่อไป ในสมัยก่อนจะทิ้งขว้างกันตามอำเภอใจไม่ได้ แต่จะต้องพากันไปหาผู้ใหญ่บ้านเสียก่อน โดยที่ผู้ใหญ่บ้านจะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยให้แต่ถ้าไกล่เกลี่ยแล้วไม่ได้ผลทั้งสองยังยืนยันที่จะแยกทางกัน ผู้ใหญ่ก็จะตัดสินให้เลิกกันได้ แต่ในปัจจุบันนี้ถ้ามีการผิดใจกันจนไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้อีกก็จะตัดสินใจแยกทางกันเลยโดยไม่ต้องรอให้ผู้ใหญ่บ้านตัดสิน แต่อย่างไรก็ตามในสังคมชาวเลยังคงยึดถือระบบผีวเดียวเมียเดียวอยู่เป็นอย่างมาก และมักจะอยู่ช่วยกันทำมาหากินจนแก่เฒ่า การหย่าร้าง การละทิ้ง หรือการแต่งงานใหม่ ตลอดจนการผิดประเวณีมักไม่ค่อยมีให้ปรากฏ เพราะชาวเลยังคงยึดมั่นอยู่กับระบบการครองชีวิตคู่แบบดั้งเดิมอยู่อย่างเคร่งครัด

รูปที่ 13 การแต่งกายของคู่บ่าวสาวชาวเลในปัจจุบัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. พิธีงานศพ

เมื่อมีคนตายในหมู่บ้านชาวเล ทุกครอบครัวจะไปที่บ้านคนตายเพื่อช่วยเหลือเจ้าภาพ ชาวเลไม่มีมเก็บศพไว้หลายคืน ถ้ามีคนตายระหว่างใกล้ค่ำ, หรือกลางคืน ก็จะทำพิธีฝังในวันรุ่งขึ้น แต่ถ้าตายในตอนเช้าก็จะฝังให้เสร็จสิ้นในวันนั้น ๆ โดยพวกชาวเลจะบรรจุศพลงในโลงที่ช่วยกันทำขึ้นมาเอง หรือซื้อมาในกรณีที่เป็นชาวเลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี

นายแหม ทาดทรายทอง ซึ่งเป็นหมอทางไสยศาสตร์ที่สำคัญคนหนึ่งของชาวเล ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า เมื่อมีชาวเลคนใดตาย เริ่มแรกจะต้องวางของมีคม เช่น มีด หรือ กรรไกร และหมากพลู อย่างละ 1 คำ ลงบนหน้าอกของศพทันที โดยถือ เป็นเคล็ดกันว่า ของพวกนี้จะช่วยกันวิญญาณดวงอื่น ๆ ไม่ให้มาทำร้ายและทำการรบกวนดวงวิญญาณของผู้ตาย หลังจากนั้นจะทำการอาบน้ำศพ โดยใช้เปลือกคันสะบ้าผสมกับน้ำคั้นอุ่น ๆ มีผลมะนาวผสม แล้วอาบน้ำฟอกสบู่ เสร็จแล้วจึงแต่งตัวศพ ส่วนของที่วางบนหน้าอกศพในคอนต้นนั้นจะเก็บ ไว้ใช้ต่อไปหรือจะใส่ไปในโลงศพพร้อมกับผู้ตายก็ได้ ในสมัยก่อนนั้นชาวเลจะทำโลงศพด้วย ไม้ไผ่ ซึ่งผ่าซีกแล้วนำมาผูกติดกัน เป็นแพยาว เมื่อเสร็จแล้วก็นำศพซึ่งห่อด้วยผ้าขาววาง ลงในปากแล้วมัดวนพร้อมทั้งมัดหัวท้ายด้วยเชือกแล้วหามศพไปฝัง แต่ในปัจจุบันไม้ไผ่หายาก พร้อมทั้งสังคมมีความเจริญขึ้น ชาวเลจึงนิยมใช้โลงศพสำเร็จรูป หรือทำกันขึ้นมาเองโดยที่ ไม้ไผ่จะมีความพิถีพิถันมากมัก เหมือนกับโลงศพของคนจีนในบริเวณใกล้เคียง แต่ก็ยังนิยมฝังศพ อยู่เช่นเดิม ก่อนที่จะนำศพไปฝัง คนหามศพจะยกโลงให้สูงขึ้น เพื่อให้ญาติพี่น้องของผู้ตายคลาน ลอดใต้โลงศพ 3 ครั้งก่อน จึงจะแห่ขบวนไปป่าช้า และทำการฝังต่อไป ส่วนญาติพี่น้องของ ผู้ตายจะต้องนำของไป 3 อย่างคือ หม้อมะพร้าว 1 หม้อ มะพร้าวปอกเปลือกแล้ว 2 ผล และน้ำ 1 กะละมัง ก่อนถึงหลุมฝังศพจะวางกะละมังไว้ใกล้ทางเดิน เพื่อว่า เมื่อเสร็จพิธีญาติ ผู้ตายจะเดินทางกลับบ้าน จะได้รื้กน้ำล้างมือล้างเท้า และเมื่อขณะนำศพลงหลุม หมอทาง ไสยศาสตร์จะห้ามมะพร้าว 2 ผล เหน้ามะพร้าวลงบนโลงศพ และเอากะลามะพร้าวทั้งหมด คว่ำลงบนโลงศพอีกครั้งหนึ่ง ตัวแทนผู้หามศพ 2 คนจะยืนตรงกัน 2 ข้างฝั่งของปากหลุม โดยหันหลังให้กันแล้วทำพิธีเวียนผ้าชุบ (ผ้าขาวม้า) โดยส่งผ้าจากมือขวาของคนหนึ่งไปให้ อีกคนหนึ่งซึ่งจะรับด้วยมือขวาเช่นกันแล้วส่งกลับมาด้วยมือซ้ายให้คนแรก ทำเช่นนี้จนครบ 3 รอบ การทำเช่นนี้ถือว่าเป็นการทำให้ดวงวิญญาณของผู้ตายลืม เหตุการณ์สมัยเมื่อยังมีชีวิตอยู่ และ เพื่อมิให้มาหลอกหลอนลูกหลาน ผู้ที่หามศพทุกคนจะต้องนั่งรอปากหลุม หมอไสยศาสตร์จะ กำ่าดินทั้ง 2 มือมาถือบนบ่าทั้ง 2 ข้างของผู้หาม แล้วหมอไสยศาสตร์จะว่านนำมนต์คาถาอยู่ ครู่หนึ่ง จึงชั้ดินจากมือลงในหลุม ทำเช่นนี้ 3 ครั้ง คอผู้หาม 1 คน จนครบทุกคนเป็นเสร็จ พิธีฝังศพ เสร็จแล้วผู้ร่วมพิธีทุกคนจะเหยียบดินคนละกำ ไรยลงบนโลงศพ แล้วช่วยกันกลบดินให้ สูงขึ้น พร้อมกับ เอาหม้อมะพร้าวที่นำไปด้วย ปลูกไว้ หลังจากนั้น 3 หรือ 7 วัน ก็จะมีการทำบุญ

ให้ผู้ตาย โดยการนำข้าวปลาอาหาร ขนม หรือสิ่งของที่ผู้ตายเคยชอบไปไว้บนปากหลุมฝังศพ โดยมีลูกหลานหนึ่งพูดบอกให้ผู้ตายมารับของกิน ส่วนเรื่องการไว้ทุกข์นั้น ชาวเลไม่นิยมการไว้ทุกข์หากยังคงแต่งกายตามปกติเหมือนเช่นทุก ๆ วัน

5. พิธีการทำนํ้ามนต์

พิธีการทำนํ้ามนต์ เป็นพิธีที่ทำกัน เฉพาะชาวเลที่หาดราไวย์เท่านั้น (สำหรับชาวเลที่อื่นจะทำพิธีลอยเรือสะเดาะเคราะห์แทน) พิธีการทำนํ้ามนต์นี้จะมีการทำกันปีละ 2 ครั้ง คือในเดือน 6 ครั้งหนึ่ง และเดือน 11 อีกครั้งหนึ่ง โดยทั้ง 2 ครั้งจะเริ่มงานกันตั้งแต่วันที่ 12 ค่ำ และจะมีการละเล่นกันอย่างครึกครื้น พอดกบ่ายของวันขึ้น 13 ค่ำ ชาวเลทุกคนครอบครัวก็จะเอาไห หรือ โอ่งน้ำ ใส่ น้ำจันเต็ม แล้วเอาไปวางไว้กลางลานของหมู่บ้าน พร้อมกับจัดหมากพลูเป็นคำ ๆ เท่ากับจำนวนสมาชิกในครอบครัวไปวางไว้ด้วย ตกกลางคืนก็ยังคงมีการละเล่นจนถึงประมาณตี 2 ของวันขึ้น 14 ค่ำ ก็จะมีการทำพิธี โดยหมอไสยศาสตร์ 1 คน เป็นคนทำนํ้ามนต์ให้ทุก ๆ โอ่ง ที่ละโอ่งจนครบ ซึ่งกว่าจะเสร็จสิ้นพิธีดังกล่าวก็ประมาณฟ้าสว่าง ทุกคนในหมู่บ้านชาวเลก็จะพากันมาอาบน้ำ ต้ม และเอานํ้ามนต์ราดหัวกันเพื่อสะเดาะเคราะห์ หรือถ้าใครจะตักนํ้ามนต์ใส่ขวดกลับไปบ้านด้วยก็ได้ ชาวเลทุกคนเชื่อว่านํ้ามนต์นี้เป็นนํ้ามนต์อันศักดิ์สิทธิ์ ใช้ผสมน้ำดื่ม เวลามีเคราะห์ หรือใช้ประหลุมบุคคลที่มีความทุกข์ร้อนให้คลายทุกข์ได้ตลอดเวลา

6. ประเพณีบุญเดือน 10 หรือ บุญวันสารท

"ประเพณีบุญเดือน 10" หรือ "บุญวันสารท" เป็นวันที่ชาวเลถือว่าเป็นวันสำคัญอีกวันหนึ่ง ทั้งนี้เพราะวันนี้เป็นวันที่ชาวเลเกือบทุกครอบครัวทั้งที่มีฐานะดีและมีฐานะยากจน จะออกไปรับทาน ทั้งที่เป็นสิ่งของ เสื้อผ้า และอาหารการกิน จากคนพื้นเมือง ซึ่งตามทัศนะของคนพื้นเมืองแล้ว เห็นว่าการกระทำของชาวเลในกรณีนี้เป็น การกระทำที่น่ารังเกียจ และได้รับการดูถูกจากคนพื้นเมืองเป็นอย่างมาก ซึ่งชาวเลก็รู้ดี แต่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้เพราะจากการสัมภาษณ์ชาวเลหลายคนได้ให้ทัศนะที่ตรงกันว่า ที่ชาวเลทุกคนยอมออกไปรับทานจาก

คนพื้นเมืองในวันบุญเดือน 10 นั้นเพราะถือว่าทำไปตามคำสั่งสอนของบรรพบุรุษที่สอนให้มีความกตัญญูรู้คุณต่อคนพื้นเมืองที่ได้ให้ผืนแผ่นดินเป็นที่อยู่อาศัย โดยไม่ได้ก่อความเดือดร้อนใด ๆ ให้แก่พวกคนเลย ทั้งนี้เพราะในสมัยก่อนได้มีเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมาว่า เมื่อชาวพื้นเมืองออกมาทำบุญในวันสารท หรือบุญเดือน 10 และถึงคราวที่ต้องให้ทานแต่ไม่ทราบว่าจะให้แก่ผู้ใดได้ ทั้งนี้เพราะต่างคนต่างก็มีฐานะดี และไม่ยอมรับทานซึ่งกันและกัน เพราะถือเป็นการเสียเกียรติ ในขณะที่นั้นชาวเลเป็นกลุ่มชนที่อพยพเร่ร่อนอยู่ในละแวกนั้นจึงได้รับการเรียกร้องให้มารับทาน ซึ่งเป็นข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ และเนื่องจากชาวเลเป็นพวกที่อพยพเร่ร่อนอยู่เรื่อย ๆ ในวันบุญเดือน 10 บางมีชาวพื้นเมืองจึงไม่สามารถให้ทานแก่พวกชาวเลได้จึงไม่มีความสบายใจ ทุกข์ใจว่าบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วจะไม่ได้รับสิ่งของที่ลูกหลานทำบุญไปให้ จึงขอให้ชาวเลสัญญาว่าเมื่อถึงวันบุญเดือน 10 ไม่ว่าชาวเลจะอยู่ที่ไหนก็ขอให้ขึ้นมารับทาน ประกอบกับชาวเลมีความเห็นว่าพวกตนได้อาศัยเร่ร่อนทำมาหากินอยู่บนผืนแผ่นดินไทยด้วยความสุขสงบ ไม่มีใครรังแก ไม่เหมือนอยู่ที่อื่น จึงยอมมารับทานในวันบุญเดือน 10 เพื่อให้เจ้าของแผ่นดินสบายใจ ซึ่งเท่ากับเป็นการทดแทนพระคุณ และเนื่องจากชาวเลเป็นกลุ่มชนที่ยึดมั่นอยู่ในคำพูดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษจนถึงบัดนี้ แม้ว่าชาวเลส่วนใหญ่จะขึ้นมาอาศัยอยู่บนฝั่งทะเลเป็นการถาวร และมีฐานะดีขึ้นจนสามารถพึ่งตนเองได้ แต่ด้วยความสำนึกในบุญคุณและยึดมั่นในคำสั่งสอนของบรรพบุรุษ เมื่อถึงวันบุญเดือน 10 หรือบุญวันสารท ชาวเลโดยทั่วไปจึงยังไปรับทานจากคนพื้นเมืองอยู่จนทุกวันนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 5 สภาพความเป็นอยู่ทางด้านสุขภาพอนามัย และการรักษาพยาบาล

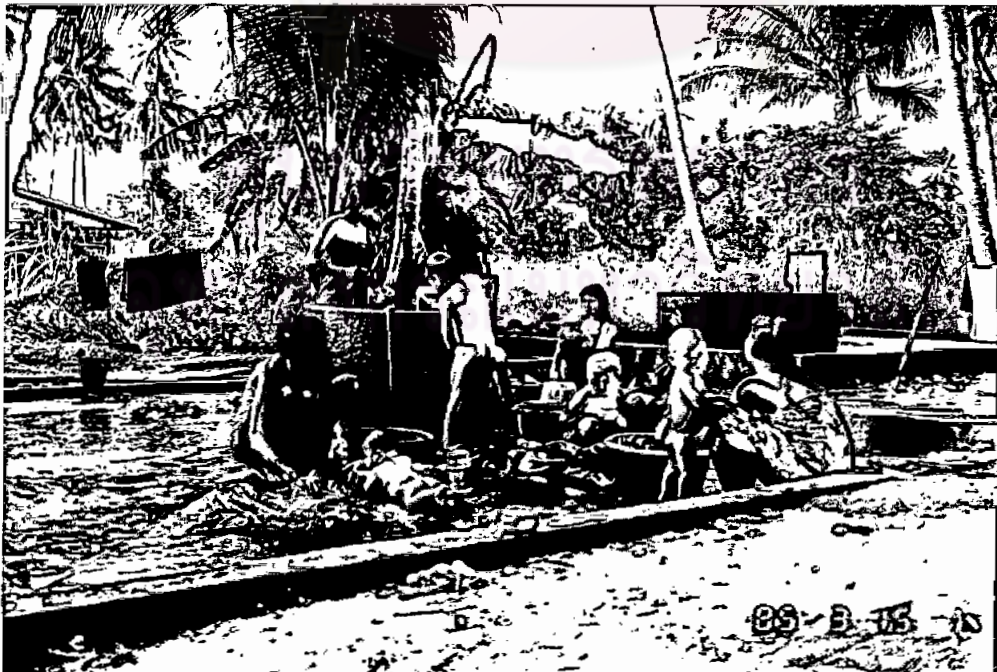
1. แหล่งน้ำสำหรับการบริโภค
2. การมีและการใช้ส้วม
3. การกำจัดน้ำเสียและขยะมูลฝอย
4. การออกกกำลังกายและการพักผ่อน
5. การบริโภคอาหาร
6. โรคภัยไข้เจ็บ
7. การเลี้ยงดูบุตร
8. การใช้บริการวางแผนครอบครัว

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. แหล่งน้ำสำหรับการบริโภค

จากการสังเกตและศึกษาจากสภาพที่ตั้งของหมู่บ้านชาวเลปรากฏว่าที่หมู่บ้านชาวเลแห่งนี้ไม่มีแหล่งน้ำจืดตามธรรมชาติเลย ดังนั้นชาวเลทุกคนรอบครัวจึงต้องใช้น้ำในการบริโภคจากบ่อน้ำสาธารณะในหมู่บ้าน ซึ่งมีทั้งหมด 4 บ่อ และจากการสังเกตสภาพของน้ำปรากฏว่าใส สะอาด และไม่มีกลิ่น ในกรณีที่ชาวเลจะซักผ้าหรืออาบน้ำ ชาวเลจะเดินไปใช้น้ำที่บ่อ (ดูรูปที่ 14) แต่ถ้าเป็นการใช้สำหรับดื่มและประกอบอาหารแล้วชาวเลผู้ชายจะต้องเป็นผู้ไปตักน้ำจากบ่อมาเก็บใส่ตุ่มหรือถังน้ำไว้ภายในบ้าน จากการสังเกตปรากฏว่าเมื่อตักน้ำมาแล้วชาวเลเป็นส่วนมากไม่ดื่มหรือกรองน้ำให้สะอาดอีกครั้งหนึ่ง ตามปกติแล้วในครอบครัวชาวเล 1 ครอบครัวจะมีตุ่มหรือภาชนะเก็บน้ำเพียงใบเดียว ชาวเลไม่นิยมการกักตุนน้ำไว้ใช้ในยามจำเป็น และจากการสังเกตพบว่าไม่มีชาวเลครอบครัวใดเก็บน้ำฝนไว้ใช้ในการบริโภคเลย ทั้ง ๆ ที่จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีฝนตกชุกอยู่ตลอดเวลา ในกรณีนี้ชาวเลได้ให้เหตุผลว่าเพราะมีบ่อน้ำอยู่ใกล้บ้านและมีน้ำให้ใช้อยู่ตลอดเวลา และจากการสังเกตพบว่าแม้จะมีน้ำจืดใช้อย่างสะดวกและเหลือเฟือแต่ชาวเลก็นิยมอาบน้ำกันเพียงวันละ 1 ครั้ง คือในตอนบ่ายหรือตอนเย็นหลังกลับจากจับปลาหาหอยในทะเลแล้วเท่านั้นเอง

รูปที่ 14 บ่อน้ำสาธารณะภายในหมู่บ้าน

2. การมีและการใช้ส้วม

จากการสัมภาษณ์ชาวเล การสังเกตและจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านชาวเลในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ปรากฏว่า ในหมู่บ้านชาวเลไม่มีส้วมสาธารณะและไม่มีชาวเลครอบครัวใดมีส่วนใช้ภายในบ้านเลย เมื่อจะถ่ายอุจจาระชาวเลที่เป็นผู้ใหญ่จะไปถ่ายที่ชายป่าละเมาะใกล้ ๆ หมู่บ้าน และถ้าฟ้ายังไม่สว่างชาวเลที่เป็นผู้ใหญ่บางคนก็จะออกไปถ่ายที่หาดทรายริมทะเล เมื่อถ่ายเสร็จก็ใช้ทรายกลบหรือปล่อยให้คลื่นซัดพาไป ส่วนเด็ก ๆ ชาวเลนั้น ผู้วิจัยได้พบเห็นอยู่เป็นประจำว่าใช้บริเวณหาดทรายหน้าหมู่บ้านเป็นที่ถ่ายอุจจาระโดยตลอด

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ชาวเลถึงเรื่องความต้องการในการใช้ส้วมซึ่งผลปรากฏตามตารางที่ 15

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 ความต้องการในการใช้ส้วม

(สัมภาษณ์จากชาวเลจำนวน 180 คน)

ความต้องการ	จำนวน/คน	ร้อยละ
ต้องการ	115	63,89
ไม่ต้องการ	65	36,11

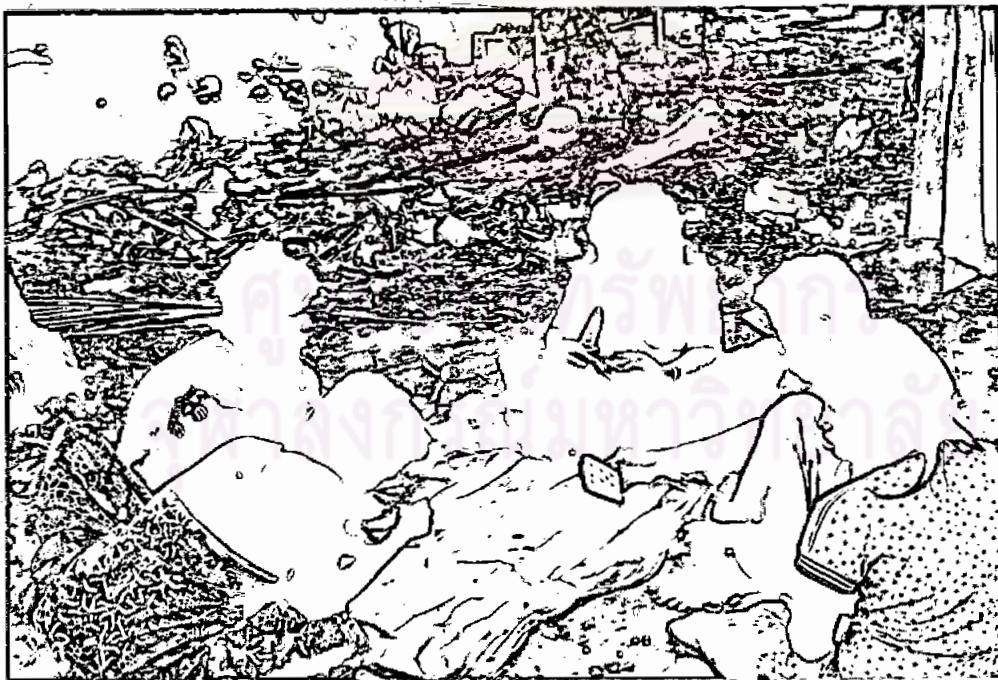
จากตารางที่ 15 แสดงว่า ชาวเลส่วนใหญ่คือร้อยละ 63,89 ต้องการมีส้วมใช้ ซึ่งจากการสังเกตพบว่าบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่อยู่ในวัยกลางคนและวัยหนุ่มสาว ส่วนชาวเลอีกร้อยละ 36.11 ไม่ต้องการใช้ส้วม ทั้งนี้โดยให้เหตุผลว่าไม่ชินชอบถ่ายแบบเดิมมากกว่า เพราะมีลมโกรกเย็นสบายดี ถ้านั่งส้วมแล้วจะถ่ายไม่ออกชาวเลกลุ่มหลัง ๆ นี้ส่วนใหญ่ได้แก่ ชาวเลผู้สูงอายุและชาวเลที่อยู่ในวัยเด็ก

จากการสัมภาษณ์ชาวเลถึงการไม่มีส้วมใช้ในหมู่บ้าน ปรากฏว่าชาวเลให้ความเห็นตรงกันว่าปัจจุบันพวกคนอาศัยอยู่ในที่ดินของเอกชน จะปลูกสร้างอะไรลงไปก็ต้องขออนุญาตจากเจ้าของที่ดินเสียก่อน เคยมีชาวเลหลายคนไปขออนุญาตจากเจ้าของที่ดินเพื่อสร้างส้วมไว้ใช้ แต่ก็ไม่ได้รับอนุญาต ด้วยเหตุนี้ชาวเลจึงไม่มีส้วมไว้ใช้เลย ส่วนเจ้าของที่ดินได้กล่าวให้ผู้วิจัยฟังว่า เนื่องจากชาวเลเป็นบุคคลที่ใช้ส้วมไม่เป็น ไม่ชอบรักษาความสะอาดและมักทำให้สกปรกแต่ก่อนเคยมีเจ้าหน้าที่อนามัยและผู้แทนราษฎรมาสร้างส้วมไว้ให้ชาวเลใช้ 2 หลัง แต่ผลที่สุดก็ต้องรื้อทิ้งไป เพราะชาวเลบางส่วนไม่นิยมใช้และบางส่วนใช้ไม่เป็นที่ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นและสกปรก ดังนั้นเพื่อตัดปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น คนจึงไม่อนุญาตให้ชาวเลสร้างส้วมโดยเด็ดขาด

3. การกำจัดน้ำเสียและขยะมูลฝอย

จากการสังเกตปรากฏว่า เนื่องจากชาวเลปลูกบ้านอยู่บนพื้นที่เป็นดินทราย ซึ่งมีคุณสมบัติดูดซับน้ำได้ดี ดังนั้นถึงแม้ว่าภายในหมู่บ้านจะไม่มีท่อระบายน้ำเสีย เลยแต่ก็ไม่มีชาวเลครอบครัวใดมีปัญหาเรื่องน้ำเสียขังอยู่ตามใต้ถุนหรือในบริเวณบ้าน

ในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย ปรากฏว่าชาวเลโดยทั่วไปทิ้งเศษขยะไว้เกลื่อนตามบริเวณใต้ถุนบ้านและบริเวณโคนต้นมะพร้าวภายในบริเวณหมู่บ้านนาน ๆ ประมาณ 1 สัปดาห์จึงจะมีการเก็บกวาดบริเวณกันเสียทีหนึ่ง โดยการเก็บกวาดไปกองรวมกันไว้ในบริเวณที่ว่างในหมู่บ้านโดยไม่ได้มีการฝังหรือเผาแต่เพียงอย่างเดียว (ดูรูปที่ 15) ซึ่งในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่า ธรรมชาติได้ช่วยชาวเลไว้ประการหนึ่งคือ เนื่องจากชาวเลมีที่พักอาศัยอยู่บริเวณชายหาด ใกล้ทะเล ซึ่งมีลมพัดแรง มีแดดคกล้าและมีอากาศบริสุทธิ์ ดังนั้นจึงเป็นการแก้ปัญหาเรื่องความสะอาดในหมู่บ้านไปได้เพียงบางส่วน และจากการสังเกตปรากฏว่ามีครอบครัวชาวเลเพียง 15 ครอบครัวเท่านั้นที่มีถังทิ้งขยะภายในบ้าน

รูปที่ 15 ลักษณะการทิ้งขยะมูลฝอยของชาวเล

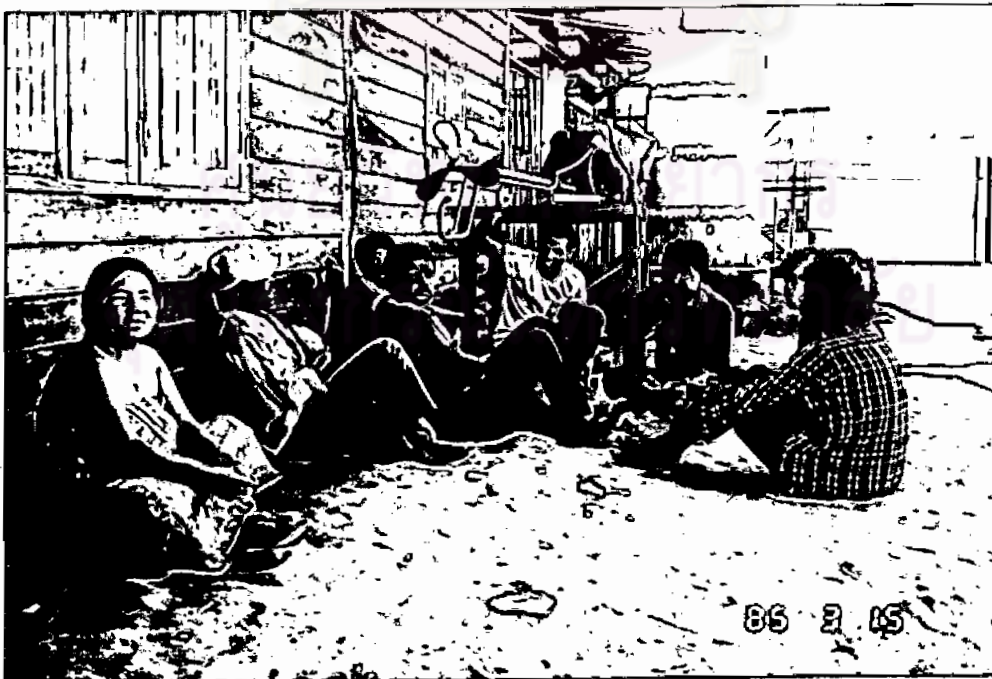

4. การออกกำลังกายและการพักผ่อน

จากการสังเกตปรากฏว่า เนื่องจากการประกอบอาชีพของชาวเลส่วนใหญ่เป็นงานประเภทที่ต้องใช้แรงงาน ดังนั้นในขณะที่ทำงานจึงเท่ากับเป็นการออกกำลังกายไปด้วยในตัว ร่างกายของชาวเลจึงมีลักษณะแข็งแรงและมีกล้ามเนื้อทั้งหญิงและชาย

ในด้านการพักผ่อน นอกจากการพักผ่อนหลับนอนในตอนกลางคืนแล้ว ผู้วิจัยพบว่าในตอนกลางวันชาวเลนิยมพักผ่อนกันใน 3 รูปแบบคือ

1. การนั่งพักผ่อนพูดคุยกันริมทะเล ในยามที่ไม่ได้ออกทะเลหาปลาเพราะสภาพลมฟ้าอากาศไม่อำนวย (ดูรูปที่ 16) และจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพูดคุยด้วยหลายครั้ง พบว่าเรื่องที่คุยกันส่วนมากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพและเรื่องทั่ว ๆ ไป
2. การพักผ่อนโดยการดูโทรทัศน์ ซึ่งส่วนมากจะเป็นในดอนเียนใกล้ลำ หรือวันเสาร์และวันอาทิตย์ รายการที่ชาวเลดูกันมากที่สุดคือรายการภาพยนตร์ไทย
3. การพักผ่อนโดยการล้อมวงเล่นไพ่กันในบริเวณหมู่บ้าน ซึ่งนับเป็นสิ่งที่ชาวเลนิยมกระทำกันมากที่สุดทั้งเด็กและผู้ใหญ่ จนอาจนับเป็นกิจวัตรประจำวัน (ดูรูปที่ 17-18)

รูปที่ 16 ชาวเลนั่งพักผ่อนพูดคุยกันริมทะเลในยามที่สภาพลมฟ้าอากาศไม่อำนวยต่อการออกไปจับปลา

รูปที่ 17-18 การนั่งล้อมวงเล่นไพ่กันทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เป็นการพักผ่อนที่พบเห็นเป็นประจำในสังคมชาวเล

5. การบริโภคอาหาร

จากการสังเกต ปรากฏว่าชาวเลรับประทานข้าวเป็นอาหารหลัก เช่นเดียวกับคนไทยโดยทั่วไป และเนื่องจากชาวเลตั้งบ้านเรือนอยู่ริมทะเล ดังนั้นอาหารในชีวิตประจำวันของชาวเลอีกอย่างหนึ่งคือโปรตีนซึ่งได้มาจากทะเล เช่น ปู ปลา กุ้ง หอย ซึ่งสัตว์น้ำเหล่านี้ชาวเลสามารถจับมาได้โดยไม่ต้องยากนัก และจากการสังเกตพบว่าถ้าวันไหนน้ำแห้งและอากาศแปรปรวน ชาวเลไม่สามารถนำเรือออกไปจับปลาในทะเลได้ แต่ชาวเลก็ไม่ขาดอาหารประเภทนี้ ทั้งนี้เพราะจากการสังเกตปรากฏว่าเพียงชาวเลออกจากบ้านไปยังชายหาดพร้อมด้วยเหล็กแหลม 1 อัน (ดูรูปที่ 19) หรือพร้อมด้วยแห 1 ปาก สักครู่ชาวเลก็จะกลับมาพร้อมด้วยปลาหมึก ประมาณ 1 กิโลกรัม หรือพร้อมด้วยปลาหลังขาว 1 ตะกร้า เป็นประจำ ทั้งนี้เพราะชาวเลมีความชำนาญในการจับสัตว์น้ำพวกนี้เป็นอย่างมาก ประกอบกับสภาพที่ตั้งอ่าวน้ำคืออยู่ติดชายทะเล จึงทำให้ชาวเลมีอาหารเหล่านี้บริโภคโดยสมบูรณ์ และไม่เคยมารู้สึขของความขาดแคลน แม้ในครอบครัวของชาวเลบางครอบครัวที่มีฐานะยากจนและมีบุตรหลายคน แต่เด็ก ๆ เหล่านี้ก็ไม่เป็นเด็กที่อ่อนแอเนื่องจากขาดอาหาร ทั้งนี้เพราะเด็ก ๆ ได้รับประทานปลาหรืออาหารทะเลอื่น ๆ ซึ่งเป็นอาหารที่มีโปรตีนสูงอย่างไม่เคยขาดแคลน และเนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ดังได้กล่าวมาแล้วผู้วิจัยจึงได้สังเกตเห็นว่าชาวเลโดยทั่วไปไม่นิยมการเก็บถนอมอาหารไว้ใช้ในยามจำเป็นและขาดแคลน เช่น ไม่มีการทำปลาเค็มหรือปลาดุกแห้งไว้รับประทานเลย ส่วนในเรื่องการบริโภคอาหารชนิดอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย เช่น ผักและผลไม้ ปรากฏว่าชาวเลสามารถหาซื้ออาหารประเภทนี้ได้สะดวกจากรถเข็นที่นำมาขายในหมู่บ้าน แต่จากการสัมภาษณ์คนขาย ปรากฏว่า ในแต่ละวันชาวเลจะซื้ออาหารประเภทผักน้อยมาก และจากการสังเกตของผู้วิจัยก็ปรากฏว่าในแต่ละวันนั้นชาวเลรับประทานผักก็น้อยมากจริง ๆ

ในเรื่องวิธีการปรุงอาหารนั้น จากการสังเกตพบว่าชาวเลนิยมปรุงอาหารด้วยความร้อนจนสุกและจากการสัมภาษณ์ชาวเลพบว่าไม่นิยมการรับประทานอาหารที่สุก ๆ ดิบ ๆ

จากการสังเกตถึงเรื่องวิธีการรับประทานอาหารของชาวเลปรากฏว่าเด็ก ๆ ชาวเลส่วนใหญ่รับประทานอาหารด้วยมือซึ่งดำและสกปรก เด็ก ๆ ชาวเลนิยมดื่กอาหารคือ

ทั้งข้าวและกบใส่รวมกันในภาชนะแล้วนำออกไปรับประทานนอกบ้านโดยเด็ก ๆ เหล่านี้จะ
 รับประทานอาหารไปพร้อมกับการเล่นกับเพื่อน ๆ ชาวเลด้วยกัน (ดูรูปที่ 20) ส่วนผู้ใหญ่ผู้นั้น
 นิยมนั่งล้อมวงร่วมรับประทานอาหารไปพร้อม ๆ กับภรรยา สามี หรือบุคคลในครอบครัว จากการ
 สังเกตวิธีการรับประทานอาหาร ปรากฏว่า ถูกสุขลักษณะมากกว่าการรับประทานอาหารของเด็ก ๆ
 กล่าวคือใช้ภาชนะที่สะอาดกว่า มีการตักแบ่งกับข้าวไว้เป็นสำรับและรับประทานอาหารด้วยช้อน

รูปที่ 19 ชาวเลใช้เหล็กแหลมจับปลาหมึกมาเป็นอาหาร

รูปที่ 20 วิธีการรับประทานอาหารของเด็กชาวเล

6. โรคภัยไข้เจ็บ

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อนามัย¹ และชาวเล และจากการสังเกตปรากฏว่าโรคที่ชาวเล เป็นกันมากที่สุดคือโรคผิวหนังที่เรียกกันว่าเกลื้อน ทั้งนี้เพราะชาวเลไม่นิยมอาบน้ำใน 1 วัน ชาวเลจะอาบน้ำกันเพียงครั้งเดียวคือหลังจากกลับจากหาปลาในทะเล และจากการสังเกตพบว่าเมื่อชาวเลอาบน้ำเสร็จแล้วก็นิยมนั่งเล่นนอนเล่นบนพื้นทรายในบริเวณหมู่บ้าน ซึ่งมี

¹ สัมภาษณ์ วีรยุทธ ขวัญยืน, เจ้าหน้าที่อนามัย สถานีอนามัยตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต, 12 มกราคม 2528.

สภาพดำและสกปรก หลังจากนั้นก็เข้านอนโดยไม่ได้ทำความสะอาดร่างกายอีกเลย สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้ชาวเล เป็นเคลื่อนถิ่นมากก็คือ เรื่องการรักษาความสะอาดของบ้านเรือน และเครื่องใช้ภายในบ้าน เช่น เครื่องนอน ตลอดเวลาที่ผู้วิจัยเข้าไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านไม่ปรากฏว่ามีชาวเลครอบครัวใดนำที่นอน หมอน มุ้งออกมาผึ่งแดดเลย ทั้ง ๆ ที่สภาพที่อยู่อาศัยของชาวเลนั้นค่อนข้างอับทึบ เพราะมีหน้าต่างและช่องระบายอากาศน้อย นอกจากนี้ในบางครั้งผู้วิจัยได้สังเกตเห็นสัตว์บางชนิด เช่น ใก่ สุนัข ได้เข้าไปซุกตัวอยู่ในกองผ้าและบริเวณที่นอนของชาวเล แต่ก็ไม่เห็นที่ชาวเลจะแสดงความรังเกียจและขับไล่ให้ออกไปจากบริเวณนั้น แต่เพียงอย่างเดียว จากการสัมภาษณ์ชาวเลปรากฏว่าการ เป็น เคลื่อนถิ่น เป็น เรื่องที่ไม่น่ารังเกียจ โดยเฉพาะในหมู่ชาวเลที่เป็นผู้ชาย ซึ่งถือว่ายิ่งเป็นเคลื่อนถิ่นมากเท่าไรยิ่งดี เพราะถือว่าเป็นเสน่ห์ที่ผู้หญิงชาวเลชอบ

นอกจากโรคผิวหนังที่เรียกว่าเคลื่อนแล้ว ชาวเลเป็นโรคท้องร่วงและโรคพยาธิกันมากเป็นอันดับรองลงมา โดยเฉพาะในเด็กจะเป็นโรคทั้ง 2 ชนิดมากกว่าในผู้ใหญ่ ทั้งนี้เพราะเด็ก ๆ ชาวเลมียวิธีการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ เช่น บริโภคอาหารด้วยมือที่ไม่สะอาด มีซีลีบดำและสกปรก กินและเล่นบนพื้นทรายโดยไม่สวมเสื้อผ้า (ดูรูปที่ 21) ดังนั้นโอกาสที่ทำให้เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายจึงมีมาก

รูปที่ 21 เด็ก ๆ ชาวเลเล่นบนพื้นทรายโดยไม่สวมเสื้อผ้า

สำหรับชาวเลที่สู้งอายุมักเป็นโรคท้อ อตาฟาง และโรคพิษสุราเรื้อรัง ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการดำน้ำนาน ๆ และการชอบดื่มสุรามาดังแต่หนุ่ม ๆ โดยที่ส่วนใหญ่ไม่ทราบว่า การดื่มสุรานั้น เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ชาวเลทั้งหญิงและชายชอบดื่มสุราก็เป็นอย่างมาก โดยให้เหตุผลว่าดื่มแล้วรู้สึกครึกครื้นและทำงานได้ดี จากการสังเกตปรากฏว่าชาวเลสามารถหาซื้อสุราจากร้านค้าในหมู่บ้านได้โดยง่าย และเมื่อมีงานพิธีต่าง ๆ ชาวเลทั้งที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ จะดื่มสุราก็มากเกินปกติ จนบางคนเมาหลับอยู่ตามชายหาดและคามพื้นทรายในบริเวณหมู่บ้าน

จากการสัมภาษณ์ นายริน ทองบุตร¹ ทราบว่าแต่ก่อนชาวเลไม่ดื่มสุราก็มากเหมือนทุกวันนี้ เพราะไม่รู้จักและไม่เคยดื่มมาก่อน ต่อมาชาวเลได้มีการติดต่อสัมพันธ์กับคนพื้นเมืองในบริเวณใกล้เคียง ชาวเลจึงได้รู้จักการดื่มสุราและติดสุราก็มากขึ้น จนพูดได้ว่าคอกทองแดงกันเกือบทุกคน แต่ก็เป็นที่น่าแปลกกว่าแม้ชาวเลจะดื่มสุราก็ไม่เคยก่อเหตุรุนแรงหรือชกต่อยกันให้ปรากฏ

สิ่งเสพติดที่นอกเหนือจากสุราแล้วผู้วิจัยยังพบว่า เยาวชนชาวเลโดยเฉพาะเยาวชนผู้ชาย (อายุประมาณ 12-17 ปี) จำนวน 15 คน ติดกัญชา โดยให้เหตุผลกับผู้วิจัยว่าต้องติดกัญชาทุกครั้งก่อนออกทะเล เพราะเวลาดำน้ำจะได้ไม่รู้สึกหนาว เยาวชนเหล่านี้ซื้อกัญชามาจากคนพื้นเมืองในราคาหน่วยละ 50 บาท โดยรวบรวมเงินแล้วซื้อมาแบ่งกัน และตามความรู้สึกแล้ว เห็นว่ากัญชาไม่ใช่ยาเสพติดหากแต่เป็นยาที่ช่วยให้ทำงานได้ดียิ่งขึ้น

สำหรับในเรื่องโรคภัยไข้เจ็บอื่น ๆ ปรากฏว่าโดยทั่วไปแล้วชาวเลไม่เป็นโรคอะไรที่ร้ายแรงจนยากแก่การรักษา โรคที่สามารถพบเห็นได้บ่อย ๆ ก็เช่น ไข้หวัด ปวดหัว ครั่นเนื้อครั่นตัว ซึ่งไม่นานก็หาย เป็นปกติ ส่วนในเรื่องคนพิการ จากการสังเกตและสัมภาษณ์ชาวเลที่พิการ ปรากฏว่าในหมู่บ้านชาวเลนี้มีคนพิการเพียง 2 คน คือ ปากแหว่ง 1 คน และกระดูกขาโค้งงอ 1 คน แต่ก็ไม่ได้เป็นภาระและเป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพแต่เพียงอย่างเดียว

¹ สัมภาษณ์ นายริน ทองบุตร, ราษฎรชาวเล วัย 75 ปี, 7 ธันวาคม 2527.

ตารางที่ 16 การรักษาพยาบาลเมื่อมีการเจ็บป่วย

(สัมภาษณ์จากชาวเลที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 160 คน)

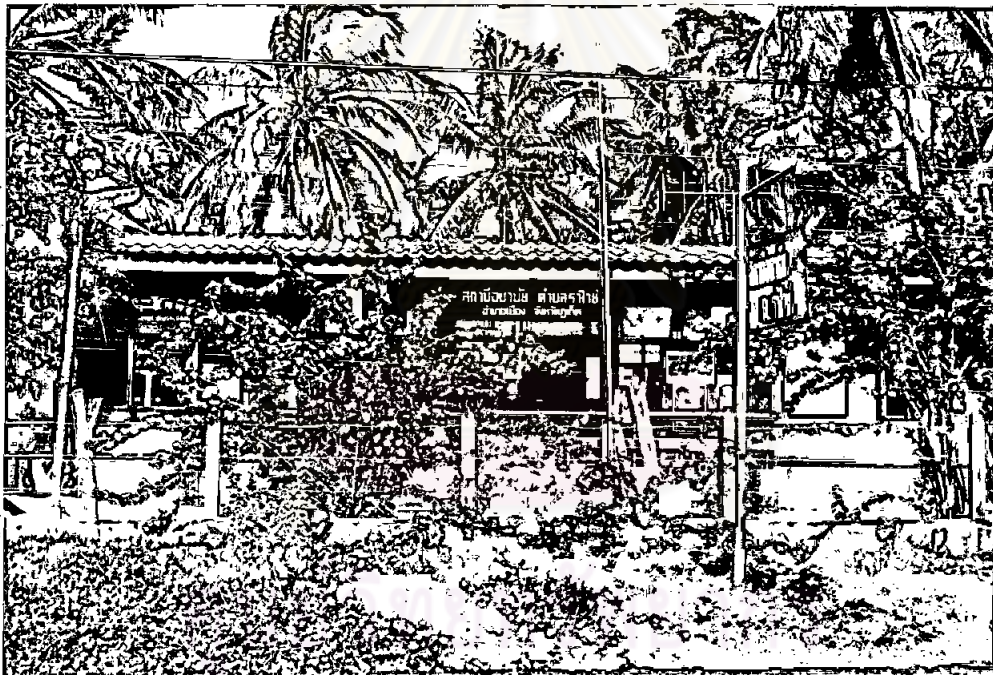
การรักษาพยาบาล	จำนวน/คน	ร้อยละ
ไปโรงพยาบาล	13	8.13
ไปสถานีนามัย	37	23.12
ไปคลินิกเอกชน	2	1.25
ซื้อยามากินเอง	83	51.88
รักษาโดยวิธีการทางไสยศาสตร์	25	15.62

จากตารางที่ 16 ปรากฏว่า เมื่อมีการเจ็บป่วยชาวเลจำนวนมากที่สุดคือ ร้อยละ 51.88 ซื้อยามากินเอง ทั้งนี้โดยให้เหตุผลว่าเป็นการเจ็บป่วยเล็กน้อย ๆ เพียงกินยา ก็หาย ยาที่ซื้อเป็นยาแก้ปวด แก้ไข แก่ท้องเสีย ซึ่งหาซื้อได้จากร้านค้าในหมู่บ้านและจากการสังเกตปรากฏว่า ในหมู่บ้านชาวเลแห่งนี้ไม่มีตู้ยาประจำหมู่บ้านเลย ส่วนชาวเลจำนวนรองลงมาคือ ร้อยละ 23.12 ไปสถานีนามัย จากการสัมภาษณ์ปรากฏว่าส่วนใหญ่จะไปในกรณีที่ไม่ปลอดภัย และเมื่อซื้อยามารับประทานแล้วไม่หาย การไปสถานีนามัยของชาวเลนับว่า สะดวกและประหยัดมาก ทั้งนี้เพราะสถานีนามัยอยู่ห่างจากหมู่บ้านเพียง 350 เมตร (ดูรูปที่ 22) และไม่คิดค่าบริการรักษาแต่เพียงอย่างเดียว ในเรื่องการเข้ารับการรักษาจากสถานีนามัยของชาวเลนี้ นายวีรยุทธ ขวัญยืน เจ้าหน้าที่อนามัย ได้ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยว่า ในปัจจุบันนี้เจ้าหน้าที่อนามัยได้พยายามรณรงค์และให้ความช่วยเหลือชาวเลทั้งในด้านสุขอนามัย และรักษาพยาบาลอย่างเต็มที่ เช่น การกำจัดขยะ การป้องกันรักษาโรคในผู้ใหญ่และฉีดวัคซีนป้องกันโรคสำหรับเด็ก การบริโภคอาหาร การใช้ส้วม การรักษาพยาบาล ตลอดจนจนความรู้ในเรื่องการคุมกำเนิด ในรูปการให้บริการนั้นนอกจากให้ชาวเลมาติดต่อขอยาและขอรับการรักษาที่สถานีนามัยแล้ว เจ้าหน้าที่อนามัยยังได้ออกไปให้การศึกษารักษาพยาบาลถึงในหมู่บ้านใน

ตอนเย็นหลังเลิกงานอีกด้วย (ดูรูปที่ 23) ซึ่งนับว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจมากขึ้นกว่าแต่ก่อน และในปัจจุบันนี้มีแนวโน้มว่าชาวเลจะเข้ามารับการรักษาพยาบาลจากสถานอนามัยตำบลราไวย์แห่งนี้มากยิ่งขึ้น

ในปัจจุบันเจ้าหน้าที่อนามัยได้จัดเผยแพร่โครงการต่าง ๆ ให้กับชาวเล เช่น โครงการศึกษาและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และโครงการสาธารณสุขขั้นมูลฐาน ซึ่งทั้งสองโครงการนี้ใช้งบประมาณจากกระทรวงสาธารณสุขและจากจังหวัดภูเก็ต

รูปที่ 22 สถานอนามัย ตำบลราไวย์ อยู่ห่างจากหมู่บ้านชาวเล ประมาณ

350 เมตร

รูปที่ 23 เจ้าหน้าที่อนามัยเข้าไปให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและการ
รักษาพยาบาลแก่ชาวเลถึงในหมู่บ้าน

นอกจากการซื้อยามากินเองและการไปสถานอนามัยแล้ว เมื่อมีการเจ็บไข้ได้ป่วย ชาวเลอีกร้อย 15.62 นิยมรักษาด้วยวิธีการไสยศาสตร์ จากการสังเกตพบว่าชาวเลกลุ่มนี้ได้แก่ ชาวเลผู้สูงอายุ ส่วนชาวเลอีกร้อยละ 8.13 ไปรับ การรักษาจากโรงพยาบาล ซึ่งชาวเล กลุ่มนี้ได้แก่ชาวเลที่นับถือศาสนาคริสต์ เมื่อเจ็บป่วยสภาศาคริสต์จักรจึง เข้าช่วยเหลือโดยการนำ ส่งโรงพยาบาลในเมือง และมีชาวเลอีกร้อยละ 1.25 ไปรักษาที่คลินิกเอกชน ชาวเลกลุ่มนี้ เป็นชาวเลที่มีฐานะดีและเห็นว่าการไปรักษาที่คลินิกสะดวก รวดเร็ว และหมอให้ยาดี ๆ มา รับประทาน

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้มีข้อสังเกตในการปฐมพยาบาลเบื้องต้นของชาวเล อันเนื่องด้วย เหตุที่ชาวเลมีการผจญภัยอยู่ในทะเลตลอดเวลาเพราะต้องทำมาหากิน ชาวเลส่วนใหญ่จึงโดน แดดจัด ตำนน้ำแก่ และดำได้นาน ๆ โดยไม่ใช้เครื่องมือใด ๆ เลย บางครั้งเมื่อดำน้ำนาน ๆ

ตัวจะเย็นชาและซีด เขาจะฝังตัวเองใต้ทรายที่อยู่ชายหาดให้โผล่แต่ศีรษะ เมื่อนานพอสมควรจนเป็นปกติ เขาก็จะลุกมาทำงานต่อไปอย่างปกติ ซึ่งนับเป็นวิธีการบำบัดรักษาทางธรรมชาติที่คนทั่วไปไม่ทราบ และบางครั้งก็ต้องเจอกับปัญหาสัตว์ร้ายในทะเล เช่น ปลาฉลาม ปลาหมอตะเล แมงกะพรุนไฟ หอย และปลาบางชนิดที่มีพิษเหล่านี้ชาวเลหาทางป้องกันรักษาโดยวิธีการทางไสยศาสตร์ เช่น มีของขลังรัดต้นแขน และจากการสัมภาษณ์ชาวเลพบว่า ถ้าโดนพิษเข้าจริง ๆ จะรักษาโดยวิธีการทางไสยศาสตร์มากกว่าวิธีอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้พบว่าในเรื่องการรักษาพยาบาลแล้ว โดยทั่วไปชาวเลส่วนใหญ่ยังคงมีความเชื่อในเรื่องการรักษาด้วยวิธีการทางไสยศาสตร์ควบคู่ไปกับการรักษาของแพทย์แผนปัจจุบัน เหตุผลที่ชาวเลยังคงเชื่อในเรื่องการรักษาด้วยหมอไสยศาสตร์ก็เพราะ เชื่อถือกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษและได้รับการถ่ายทอดมาหลายชั่วอายุคนแล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7. การเลี้ยงดูบุตร

ตารางที่ 17 จำนวนบุตรที่เสียชีวิตของชาวเล

(สัมภาษณ์จากหัวหน้าครอบครัวชาวเล จำนวน 79 คน)

จำนวนบุตรที่เสียชีวิต	จำนวน/คน	ร้อยละ
1 คน	26	32.91
2 คน	10	12.66
3 คน	7	8.86
4 คน	1	1.27
มากกว่า 4 คน	1	1.27
ไม่มีบุตรที่เสียชีวิต	34	43.03

จากตารางที่ 17 แสดงว่ามีชาวเลส่วนใหญ่คือร้อยละ 43.03 ไม่มีบุตรที่เสียชีวิตเลย ส่วนชาวเลจำนวนรองลงมาคือร้อยละ 32.91 มีบุตรที่เสียชีวิตเพียงคนเดียว ชาวเลที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 1.27 มีบุตรที่เสียชีวิต 4 คน และมากกว่า 4 คนเท่ากัน

จากการสังเกตเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กของชาวเล ปรากฏว่า ชาวเลนิยมให้เด็กกินนมมารดาจนเห็นว่าเด็กแข็งแรงสมบูรณ์ดีแล้วจึงให้รับประทานข้าวเปล่า ๆ ไม่นิยมให้ทานนมกระป๋อง เมื่อเด็กทานข้าวได้แล้วเวลาไปทะเลก็จะนำเด็กทารกนี้ไปด้วย ทั้งนี้เชื่อว่าการให้เด็กมีความอดทนต่อลมฟ้าอากาศ และจากการสังเกตพบว่าเด็ก ๆ ชาวเลไม่ค่อยเจ็บป่วย ทั้ง ๆ ที่ถูกเลี้ยงแบบปล่อยปละละเลย ไม่ค่อยได้รับความสนใจจากผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในเรื่องการรักษาความสะอาด แต่ก็มีเด็กบางรายที่มีลักษณะเหมือนเป็นโรคขาดอาหาร มีผิวพรรณที่แห้งกร้าน ใบผ่องใส

ตารางที่ 18 การให้เด็กหลังคลอดได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ

(สัมภาษณ์จากมารดาชาวเลที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 5 ขวบ จำนวน 28 คน)

การให้เด็กหลังคลอดได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ	จำนวน/คน	ร้อยละ
ฉีดวัคซีนทุกชนิดที่หมอกำหนดให้	2	7.13
พาไปฉีดวัคซีนบางชนิด	19	67.87
ไม่เคยพามุตรไปฉีดวัคซีนเลย	7	25.00

จากตารางที่ 18 ชาวเลจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 67.87 พาเด็กหลังคลอดไปฉีดวัคซีนบางชนิด อันดับรองลงมาคือร้อยละ 25.00 ไม่เคยพามุตรหลังคลอดไปฉีดวัคซีนเลย และมีชาวเลร้อยละ 7.13 พามุตรหลังคลอดไปฉีดวัคซีนทุกชนิดที่หมอกำหนดให้

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อนามัยและมารดาชาวเล เกี่ยวกับการพามุตรไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ เช่น คอตีบ บาดทะยัก วัณโรค ปรากฏว่า เนื่องจากชาวเลส่วนใหญ่ต้องออกไปประกอบอาชีพในทะเลและอ่านหนังสือไม่ออก การนัดหมายกับหมอจึงใช้ความจำแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้นในบางครั้งชาวเลจึงจำวันที่หมอนัดไม่ได้ ประกอบกับต้องออกไปในทะเลตั้งแต่เช้าตรู่ การพามุตรหลังคลอดไปฉีดวัคซีนจึงกระทำได้เพียงบางครั้งเท่านั้น ส่วนมารดาที่ไม่เคยพามุตรไปฉีดวัคซีนเลยนั้น ให้ความเห็นว่า บุตรแข็งแรงดี ไม่ได้เป็นโรคอะไร จึงไม่ได้พาไปฉีดวัคซีนดังกล่าว

๘. การใช้บริการวางแผนครอบครัว

ตารางที่ 19 การใช้บริการวางแผนครอบครัว

(สัมภาษณ์จากชาว เลที่สมรสแล้วและมีอายุไม่เกิน 45 ปี จำนวน 70 คน)

การใช้บริการวางแผนครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
เคยใช้	38	54,29
ไม่เคยใช้	32	45,71

จากตารางที่ 19 แสดงว่า มีชาวเลเคยใช้บริการวางแผนครอบครัวร้อยละ 54.29 และไม่เคยใช้บริการวางแผนครอบครัวถึงร้อยละ 45,71 ซึ่งนับเป็นอัตราส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก จากการสังเกตและสัมภาษณ์ปรากฏว่า ชาวเลที่ไม่เคยใช้บริการวางแผนครอบครัวนี้เป็นชาวเลที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป และเป็นชาวเลที่มีความเชื่อว่าการชะลอการเกิดโดยวิธีคุมกำเนิดนั้นถือเป็นบาปอย่างยิ่ง เทพเจ้าจะลงโทษ ตนเองทราบวิธีการคุมกำเนิดแต่ไม่กล้าทำ ส่วนชาวเลที่ใช้บริการวางแผนครอบครัวจากเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยนั้น เป็นชาวเลที่มีอายุ 30 ปีลงมา ชาวเลเหล่านี้ทราบวิธีการวางแผนครอบครัวจากเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยและจากการสัมภาษณ์ชาว เลและเจ้าหน้าที่อนามัยพบว่า ชาว เลนิยมวางแผนครอบครัวโดยวิธีการให้ภรรยารับประทานยามากกว่าวิธีการอื่น

ตอนที่ 6 สภาพความเป็นอยู่ทางการศึกษา

1. การศึกษาแบบธรรมดาศึกษา (In-Formal Education)
2. การศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education)
3. การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-Formal Education)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. การศึกษาแบบธรรมดามี (In-Formal Education)

การศึกษาแบบธรรมดามีหมายถึงการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการที่สุด หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นการเรียนรู้อย่างไม่ตั้งใจ เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตที่แท้จริง ซึ่งจากกระบวนการนี้ทำให้แต่ละคนได้รับและสะสมทัศนคติ ค่านิยม ทักษะ และความรู้จากประสบการณ์ประจำวันที่เกิดขึ้น เป็นกิจวัตร รวมทั้งกิจกรรมและทรัพยากรในสภาพแวดล้อมของเขาเหล่านั้นอันส่งผลด้านการศึกษา เป็นต้นว่าครอบครัวและเพื่อนบ้าน การทำงานและการเล่น¹

จากการสังเกต สัมภาษณ์ และพิจารณาจากภาพถ่าย (ดูรูปที่ 24-28) ปรากฏว่าการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของชาวเลนั้น ส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งถ่ายทอดโดยบรรพบุรุษและครอบครัวมากกว่าอย่างอื่น การอบรมสั่งสอนของชาวเลส่วนใหญ่เป็นการสอนให้รู้จักการดำรงชีวิตตามวิถีทางของชาวเล เช่น ภาษาพูด ขนบธรรมเนียมประเพณี เด็กชาวเลทั้งหญิงและชายจะถูกฝึกให้เรียนรู้ธรรมชาติ สอนให้รู้จักการรักษาตัวตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ฝึกให้ว่ายน้ำ ดำน้ำ บังคับเรือ โดยเฉพาะเด็กชาวเลผู้ชายจะถูกฝึกให้รู้จักชีวิตสัตว์ในทะเล และรู้จักใช้เครื่องมือในการจับสัตว์เหล่านั้นเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต ส่วนเด็กผู้หญิงก็ได้รับการฝึกหัดเกี่ยวกับงานบ้าน เช่น การปรุงอาหาร การเลี้ยงดูเด็ก ในครอบครัวของชาวเลในช่วงที่เด็กยังเล็กจะอยู่ในความรับผิดชอบของผู้เป็นแม่เพราะห่อต้องออกไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว แต่เมื่ออายุได้ประมาณ 10 ปี เด็กผู้ชายชาวเลจะเริ่มใกล้ชิดกับพ่อและญาติที่เป็นผู้ชาย เพราะต้องเริ่มออกไปหาปลาด้วยกัน การอบรมสั่งสอนจึงเป็นไปในรูปของการสอนให้รู้จักวิธีการจับปลาและการทำเครื่องมือจับปลาชนิดต่าง ๆ

¹ อ่างใน ชนิตา รัชพลเมือง, การศึกษาเพื่อพัฒนาเปรียบเทียบ (กรุงเทพฯ : ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 98.

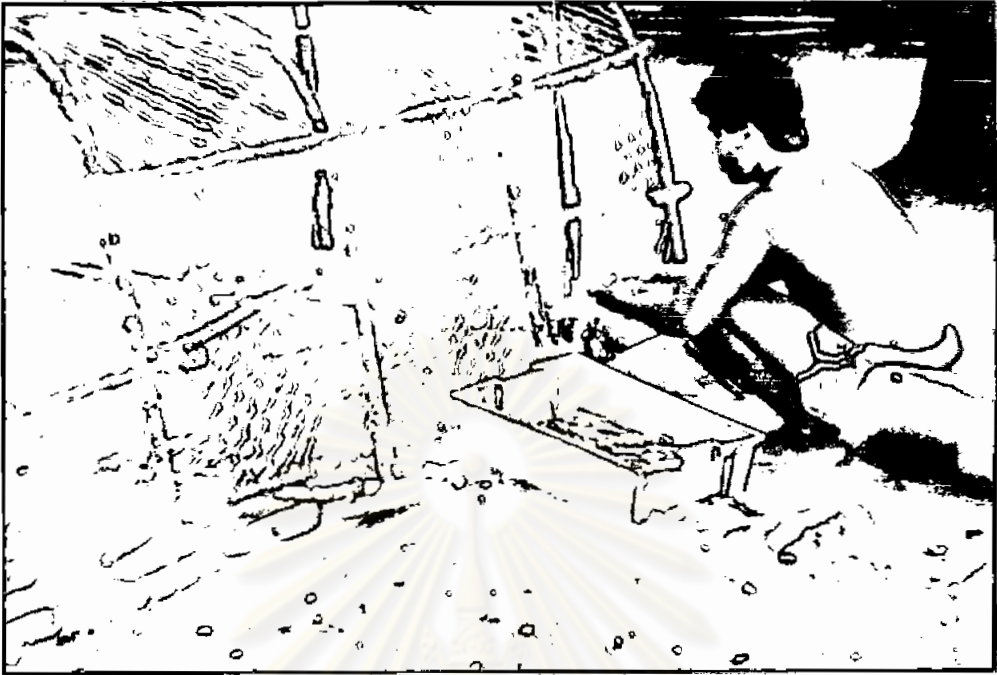

รูปที่ 24 ในช่วงที่เด็กชาวเลยังเล็กจะอยู่ในความดูแลของผู้เป็นแม่ซึ่งเป็นโอกาส
ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ต่าง

รูปที่ 25 เด็กชาวเลถูกสอนให้รู้จักการบังคับเรือตั้งแต่อายุยังน้อย ๆ

รูปที่ 26 ผู้ชายชาวเลได้รับความรู้ในการประดิษฐ์เครื่องมือจับปลาจาก
บรรพบุรุษและครอบครัว

รูปที่ 27 ผู้หญิงชาวเลได้รับการถ่ายทอดวิธีการเลี้ยงดูบุตรจากผู้เป็นมารดา

รูปที่ 28 ผู้หญิงชาวเลได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาหารจากครอบครัว

2. การศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education)

การศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นการจักระบบการศึกษาที่มีโครงสร้าง เป็นลำดับขั้น แบ่งระดับการเรียนตามอายุของนักเรียน ตั้งแต่โรงเรียนประถมไปจนถึงมหาวิทยาลัย หรือ อักนัยหนึ่ง เป็นการเข้าเรียนตามหลักสูตรของรัฐ หรือที่รัฐรับรอง เมื่อเรียนสำเร็จแล้วมีการให้ใบรับรองและใบปริญญาบัตร โดยมีการวัดและประเมินผลผู้ที่อยู่ในสถาบันอย่างเป็นระบบ¹

ในบริเวณใกล้เคียงกับหมู่บ้านชาวเล ตำบลราไวย์ มีสถานศึกษาเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาอยู่เพียงแห่งเดียว คือโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านชาวเลประมาณ 250 เมตร

¹ อ่างในชนิดา รัชพลเมือง, การศึกษาเพื่อพัฒนาเปรียบเทียบ, หน้า 97,

รูปที่ 29 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ อยู่ห่างจากหมู่บ้านชาวเล ประมาณ
250 เมตร

จากการสัมภาษณ์ นายวีระ กาวีเศษ¹ เกี่ยวกับการเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนของชาวเล ปรากฏว่า โดยทั่วไปแล้วชาวเลไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับการเรื่องส่งบุตรหลานเข้าเรียนหนังสือในโรงเรียน และไม่เข้าใจจุดประสงค์ของการเรียนการสอนมากนัก ชาวเลมักอ้างถึงความยากจนและคิดว่าการส่งบุตรหลานไปโรงเรียนทำให้เสียเวลาทำมาหากิน เพราะเด็ก ๆ ต้องงดการออกไปจับปลาในทะเล ดังนั้นเมื่อบุตรหลานต้องมาถูกเกณฑ์ให้เข้าเรียนในโรงเรียนจึงพยายามหาทางบ่าย เบี่ยง และไม่สนใจต่อคำขอร้องของพวกครูที่อุตสาหะไปตามตัวเด็กถึงบ้าน แม้ชาวเลบางคนจะอ้างว่าเด็กไม่มีสติบัตร พวกครูก็อุตสาหะไปจัดหาสติบัตรให้ แต่ก็ไม่ได้ผลมากนัก และบางครอบครัวแม้จะส่งเด็กเข้าเรียนแล้วแต่ก็ให้เด็กไปโรงเรียนไม่สม่ำเสมอ เด็ก ๆ ชาวเลส่วนใหญ่จึงเรียนไม่ครบตาม เกณฑ์บังคับ เด็กชาวเลที่จับขึ้นประมง

¹ สัมภาษณ์ วีระ กาวีเศษ, ครูโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต, 7 มกราคม 2528.

ศึกษาปีที่ 6 จึงมีน้อยมาก ส่วนใหญ่แล้วมักจะออกจากโรงเรียน เมื่อตอนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประถมศึกษาปีที่ 4 หรือในช่วงอายุ 12-13 ปี เพื่อไปช่วยพ่อแม่ทำมาหากิน ชาวเลส่วนมากคิดว่าการให้เด็กไปเรียนที่โรงเรียนจะไม่ได้อะไรเลย แต่ถ้าออกไปทำมาหากินก็จะได้เงินมา ในกรณีเช่นนี้ทางโรงเรียนได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบ โดยการพยายามทำความเข้าใจและชี้ให้ผู้ปกครองชาวเลได้เห็นความสำคัญของการศึกษาในโรงเรียน สำหรับปัญหาทางด้านการเรียนการสอนนั้น ทางโรงเรียนยอมรับว่ามีปัญหาทางด้านภาษามากที่สุด ทั้งนี้เพราะชาวเลมีภาษาพูดของตัวเอง เด็ก ๆ เคยชินกับภาษาชาวเลมากกว่าภาษาอื่น จึงทำให้เด็กชาวเลที่ต้องเข้าเรียนร่วมกับเด็กในท้องถิ่นตามเด็กในท้องถิ่นไม่ทัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 20 ระดับการศึกษาของชาวเล

(สัมภาษณ์จากชาวเลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 205 คน)

ระดับการศึกษา	จำนวน/คน	ร้อยละ
ไม่เคยเข้ารับการศึกษานในโรงเรียน	104	50.73
เข้ารับการศึกษานในโรงเรียน แต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาตอนต้น	61	29.75
จบชั้นประถมศึกษาตอนต้น	29	14.15
จบชั้นประถมศึกษาตอนปลาย	8	3.90
จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	2	0.98
จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	1	0.49

จากตารางที่ 20 แสดงว่าชาวเลจำนวนมากที่สุดคือ ร้อยละ 50.73 ไม่เคยเข้ารับการศึกษานในโรงเรียน จำนวนรองลงมาคือร้อยละ 29.75 เคยเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาตอนต้น และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือร้อยละ 0.49 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากการพิจารณาถึงระดับการศึกษาของชาวเลข้างต้นและจากการสังเกตและสัมภาษณ์ ปรากฏว่าชาวเลส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือ กล่าวคือ ไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ ซึ่งทำให้ชาวเลเหล่านี้มีความกังวลและรู้สึกอายเป็นคนไม่รู้หนังสือ บางครั้งเมื่อนั่งอยู่ต่อหน้าคนอื่นหรือจำเป็นต้องเดินทางไปไหน ชาวเลได้ให้สัมภาษณ์ว่าจะแกล้งทำเป็นซื้อหนังสือพิมพ์มาอ่านทั้ง ๆ ที่อ่านไม่ออก เพราะกลัวคนอื่นจะรู้ว่าคนไม่รู้หนังสือแล้วจะหลอกหลวงเอา

ตารางที่ 21 ความต้องการในการให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษานในโรงเรียน

(สัมภาษณ์จากหัวหน้าครอบครัวชาวเล จำนวน 70 คน)

ความต้องการ	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการ	23	32.86
ไม่ต้องการ	47	67.14

จากตารางที่ 21 แสดงว่าชาวเลส่วนใหญ่คือร้อยละ 67.14 ไม่ต้องการให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษานในโรงเรียน และมีชาวเลร้อยละ 32.86 ต้องการให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษานในโรงเรียน

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ปรากฏว่า ในกรณีที่ชาวเลไม่ต้องการให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนนั้นได้อ้างถึงความยากจนและการถูกรังเกียจจากครูและเพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ ที่เป็นชาวพื้นเมือง และอีกประการหนึ่งเด็ก ๆ ชอบออกทะเลไปหาปลามากกว่าไปโรงเรียน คนเป็นผู้ปกครองจึงไม่อยากจะใจ จากสภาพการณ์เช่นนี้ทำให้ผู้วิจัยพบเห็นเด็กชาวเลที่อยู่ในวัยเรียน เป็นจำนวนมากวิ่งเล่นอยู่ในหมู่บ้านโดยไม่ไปโรงเรียน เมื่อผู้วิจัยเข้าไปสอบถามก็ได้รับคำตอบว่าไม่ไปโรงเรียนเพราะขี้เกียจ ไม่มีใบเกิด ไปแล้วครูตี และต้องดูแลน้องที่ยังเล็ก

ในกรณีของชาวเลที่ต้องการให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษานในโรงเรียน ได้ให้เหตุผลว่าเนื่องจากพวกตนฉลาดน้อยกว่าคนพื้นเมือง เมื่อคิดต่อค้าขายกับคนพื้นเมืองก็ไม่เป็นที่ยอมรับ เพราะเป็นคนไม่รู้หนังสือ ดังนั้นจึงต้องการให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษานในโรงเรียน เพื่อที่จะได้เป็นผู้ที่ฉลาดกว่าบิดามารดาและฉลาดเท่าเทียมกับคนพื้นเมืองในชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง และถ้าเป็นไปได้ก็ต้องการให้บุตรหลานศึกษาถึงขั้นสูงขึ้นไปจนสุดความสามารถของเด็ก

ตารางที่ 22 ความต้องการในการมีโรงเรียนสำหรับบุตรหลานของชาวเลโดยเฉพาะ
(สัมภาษณ์จากหัวหน้าครอบครัวชาวเล จำนวน 70 คน)

ความต้องการ	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการ	53	75.71
ไม่ต้องการ	17	24.29

จากตารางที่ 22 แสดงว่า ชาวเลส่วนใหญ่คือร้อยละ 75.71 ต้องการมีโรงเรียนสำหรับบุตรหลานของตนเองโดยเฉพาะ เพราะในปัจจุบันนี้เด็ก ๆ ชาวเลถูกรังเกียจจากครูและเพื่อน ๆ ที่โรงเรียนเป็นอย่างมาก ส่วนชาวเลอีกร้อยละ 24.29 ไม่ต้องการ

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตที่โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่มีเด็กชาวเลจากหมู่บ้านชาวเลหาดราไวย์เรียนปะปนอยู่ ปรากฏว่าเด็ก ๆ ชาวเลมักจับกลุ่มรวมกัน เฉพาะ เด็กชาวเลด้วยกัน เมื่อเด็กชาวเลเห็นเด็กพื้นเมืองเล่นอะไรอยู่และจะขอเล่นด้วย เด็กพื้นเมืองก็แสดงความรังเกียจพร้อมทั้งเดินหนี ไม่ยอมคบค้าสมาคมด้วย และมีบ่อยครั้งที่ผู้วิจัยเห็น เด็กชาวเลหนีกลับบ้านก่อนโรงเรียนเลิก ในกรณีนี้ นายวีระ กาวีเศษ¹ ครูโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า ในปัจจุบันนี้บุตรหลานของชาวเลกำลังประสบปัญหาการถูกดูถูกจากครูและบุตรหลานของคนพื้นเมืองจนขาดเรียนกันมาก บางคนถึงกับเลิกเรียนกลางคันและไม่ยอมไปโรงเรียนอีกเลย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สัมภาษณ์ วีระ กาวีเศษ, ครูโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ตำบลราไวย์ อำเภอเมืองจังหวัดภูเก็ต, 11 มกราคม 2528.

3. การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-Formal Education)

การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึงกิจกรรมทางการศึกษาใด ๆ ที่จัดขึ้นนอกระบบแบบทางการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการและความสนใจทางการศึกษาของผู้สนใจ¹

จากการสัมภาษณ์และสังเกตปรากฏว่า การศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งที่ชาวเลได้รับในปัจจุบันคือ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะจัดขึ้นโดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต มากกว่าหน่วยงานอื่น

ในเรื่องการจัดการศึกษาให้ชาวเลของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต อาจารย์วิศิษฎ์ มั่นชูพงษ์² ฝ่ายแผนงานและโครงการ ได้ให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยว่า ทางศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต ได้เข้าไปจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้กับชุมชนชาวเลเป็นครั้งคราว ซึ่งสามารถจำแนกความรู้หรือกิจกรรมโครงการต่าง ๆ เป็น 3 ประเภทคือ

1. ความรู้ด้านอาชีพ เป็นการฝึกอบรมระยะสั้นเกี่ยวกับการตัดเย็บเสื้อผ้า การเพาะเลี้ยงกุ้ง การทำตะกร้าด้วยก้านมะพร้าว
2. ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันและนันทนาการ เช่น การประกอบอาหาร
3. ความรู้สามัญด้านการรู้หนังสือ ซึ่งได้แก่การศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จระดับต่าง ๆ

ในช่วงปี พ.ศ.2525-2527 เท่าที่สำรวจได้ ปรากฏว่าทางศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต ได้จัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ให้กับชาวเลที่ตำบลราไวย์ รวมทั้งสิ้น

¹ อ่างใน ชนิดา รัชพลเมือง, การศึกษาเพื่อพัฒนาเปรียบเทียบ, หน้า 97.

² สัมภาษณ์ วิศิษฎ์ มั่นชูพงษ์, อาจารย์ฝ่ายแผนงานและโครงการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต, 10 กุมภาพันธ์ 2528.

4 โครงการ แบ่งเป็นโครงการด้านการรู้หนังสือ 2 โครงการ โครงการที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันและความรู้ด้านอาชีพ อย่างละ 1 โครงการ มีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้นประมาณ 80 คน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรที่อยู่ในวัย 15-55 ปีขึ้นไปที่มีจำนวนทั้งหมด 205 คน ก็นับว่ายังมีการจัดกิจกรรมด้านการศึกษานอกโรงเรียนให้กับประชาชนชาวเลอยู่ในเกณฑ์ที่น้อยมาก คิดคือเป็นร้อยละ 39.02 เท่านั้น

โครงการที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต เห็นว่าสำคัญและต้องการเน้นให้ชาวเลมากที่สุด คือ โครงการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน¹ ทั้งนี้เพราะชาวเลส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือ ทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนั้นในปี พ.ศ.2525 ทางศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต จึงได้จัดโครงการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน หลักสูตร 200 ชั่วโมงขึ้น โดยจัดให้มีเรียนในวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 18.00-21.00 น. ในครั้งแรกมีชาวเลมาสมัครเรียน 50 คน แต่จบหลักสูตรเพียง 44 คน เป็นชาย 15 คน และหญิง 29 คน ต่อมาในปี พ.ศ.2526 ทางศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต ได้จัดหลักสูตรต่อเนื่องจากปี พ.ศ.2525 ปรากฏว่ามีชาวเลมาสมัครเรียนเพียง 29 คน คือชาย 18 คน และหญิง 11 คน ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีชาวเลมาสมัครเรียนน้อยลง ดังนั้นในปี พ.ศ.2527 ทางศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต จึงไม่ได้จัดโครงการดังกล่าวอีก หากแต่เปลี่ยนไปจัดโครงการวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นในรูปกลุ่มสนใจ เช่น การทำตะกร้าด้วยก้านมะพร้าว การตัดเย็บเสื้อผ้า การตัดผมและการประกอบอาหารแทน ซึ่งผลจากการเข้ารับการฝึกอบรมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของชาวเลจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ตนี้ ชาวเลได้ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยว่า สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี และนับว่ามีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบอาหารและการตัดเย็บเสื้อผ้า

¹ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาออกโรงเรียนรูปแบบหนึ่งที่มีมุ่งให้ความรู้พื้นฐานขั้นอ่านออกเขียนได้แก่ประชาชนที่ยังอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ เพื่อให้เขาเหล่านั้น ได้อ่านหนังสือออกเขียนหนังสือได้ หรือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งจะได้นำความรู้ไปปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต แผนงานและโครงการปีงบประมาณ 2528 (เอกสารจัดสำเนาเย็บเล่ม, หน้า 80)

ตอนที่ 7 สภาพความเป็นอยู่ทางการเมือง การปกครอง

ตารางที่ 23 บุคคลที่ชาวเลไปศึกษาปัญหาต่าง ๆ

(สัมภาษณ์จากชาวเลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 180 คน)

บุคคลที่ชาวเลชอบศึกษาปัญหา	จำนวน/คน	ร้อยละ
สารวัตรกำนัน	86	47.78
เจ้าหน้าที่อนามัย	24	13.33
ครู	57	31.67
อื่น ๆ (พ่อแม่ ผู้อาวุโส หมอโอสยศาสตร์)	13	7.22

จากตารางที่ 23 แสดงว่าเมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น ชาวเลส่วนมากคือร้อยละ 47.78 นิยมไปศึกษาปัญหากับสารวัตรกำนัน จำนวนที่รองลงมาคือ ร้อยละ 31.67 นิยมไปศึกษาปัญหากับครู และมีชาวเลจำนวนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 7.22 ไปศึกษาปัญหาต่าง ๆ กับพ่อแม่ ผู้อาวุโส และหมอโอสยศาสตร์

จากการสัมภาษณ์นายหญิง ตำรวจเกษตร¹ ซึ่งเป็นสารวัตรกำนันถึงเรื่องการปกครองของชุมชนชาวเลในอดีต ปรากฏว่า ในสมัยก่อนนั้นพวกไต่ะ หรือหมอโอสยศาสตร์มีบทบาทในการปกครองชาวเลเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะ เป็นผู้ได้รับการเชื่อถือจากชาวเลในหลาย ๆ ด้าน และในกรณีที่มิไต่ะหลายคน ไต่ะแต่ละคนก็จะได้รับการยอมรับในบทบาทอย่างเท่าเทียมกัน เพราะถือว่ามีความสามารถเท่ากัน แต่ในปัจจุบันนี้ เมื่อรัฐบาลได้มีแนวนโยบายในการปกครองให้ มีสารวัตรกำนันขึ้น ประจวบเหมาะ กับสภาพทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป บทบาทของไต่ะจึงลดน้อยลง

¹ สัมภาษณ์ นายหญิง ตำรวจเกษตร, สารวัตรกำนันตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต, 9 กุมภาพันธ์ 2528.

ผู้ใหญ่บ้านและสารวัตรกำนันกลับมีบทบาทเข้ามาแทนที่ และเนื่องจากตนเองเป็นสารวัตรกำนัน โดยการเลือกตั้งคนหนึ่งที่มิครอบครวอยู่ในหมู่บ้านชาวเล เพราะมีภรรยาเป็นชาวเล ดังนั้น ชาวเลส่วนใหญ่จึงให้ความไว้วางใจและนิยมมาปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ด้วย ปัญหาที่ชาวเลชอบมาปรึกษามากที่สุดได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ทั้งนี้เพราะปัจจุบัน เศรษฐกิจไม่ค่อยดี แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้วคนจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนโดยตรงของพวกชาวเลในการติดต่อกับทางราชการ และมีบทบาทในการตัดสินใจในการดำเนินงานบางอย่างในชุมชน ซึ่งชาวเลมักจะเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำตักเตือนของพวกคนเสมอ ประจวบกับชาวเล เป็นกลุ่มชนที่ไม่ค่อยทะเลาะกับใคร และมีความกลัวต่อกฎหมายบ้านเมืองเป็นอย่างมาก ปัญหาต่าง ๆ จึงไม่มี และเมื่อตนเองไปประชุมที่อำเภอ หรือทราบข่าวอะไรมากก็จะมาบอกให้ชาวเลในชุมชนทราบอยู่เสมอ เช่น ข่าว การเลือกตั้ง ข่าวการรณรงค์เพื่อให้รู้หนังสือของกรมการศึกษาออกโรงเรียน และข่าวอื่น ๆ ซึ่งบางข่าวชาวเลก็ให้ความสนใจเป็นอย่างดี แต่บางข่าวชาวเลกลับเฉย ๆ เพราะเห็นว่าเป็น เรื่องที่ไกลตัว และไม่ตรงกับความต้องการของพวก เขาอย่างแท้จริง อีกทั้งแนวนโยบายต่าง ๆ บางอย่างนั้นดู เป็นของใหม่มากสำหรับชาวเล

บุคคลผู้หนึ่งที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสสอบถามเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ทางด้านการเมือง การปกครองของชาวเล ก็คือ ดาบตำรวจวิโรจน์ หนูชัย¹ หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรตำบล ราไวย์ ซึ่งได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า ตามปกติแล้วชาวเลมิมีนิสัยรักสงบ ไม่ชอบทะเลาะกับใคร แม้แต่ในหมู่ของพวกตนเอง ดังนั้นในกรณีที่เกิดมีความขัดแย้งกับบุคคลภายนอก ซึ่งส่วนมากมัก จะเป็นบุคคลภายในบริเวณท้องถื่นใกล้เคียง ชาวเลก็มักจะเป็นฝ่ายยินยอมเสมอ บางครั้งคนพื้นเมืองในบริเวณใกล้เคียงได้เข้าไปขโมยอุปกรณ์การจับปลา เช่น เรือ เครื่องยนต์ และ อุปกรณ์ต่าง ๆ ก็ไม่เคยมีปรากฏว่าชาวเลจะมาแจ้งความที่สถานีตำรวจ ซึ่งอยู่ใกล้เพียง 300 เมตร ให้ดำเนินการใด ๆ เลย และเมื่อผู้วิจัยได้สอบถามถึงปัญหาอาชญากรรมหรือ

¹ สัมภาษณ์ ดาบตำรวจวิโรจน์ หนูชัย, หัวหน้าสถานีตำรวจภูธร ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต, 24 มีนาคม 2528.

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากชาวเล เช่นปัญหาการถูกขโมยทรัพย์สิน ปัญหาการลอบทำร้ายร่างกาย ปัญหาการถูกคดโกงทรัพย์สินเงินทอง และปัญหาอื่น ๆ ผลปรากฏว่ามีชาวเลเพียง 2 ราย ที่ถูกขโมยทรัพย์สิน นอกนั้นไม่ประสบปัญหาใด ๆ และผู้ที่ถูกขโมยทรัพย์สินดังกล่าวก็ไม่เคยไปแจ้งความที่สถานีตำรวจเช่นเดียวกัน ทั้งนี้โดยให้เหตุผลว่าไม่อยากจะไป ไม่อยากมีเรื่อง

รูปที่ 30 สถานีตำรวจภูธร ค่ายลราไว ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านชาวเลเพียง 300 เมตร แต่ไม่เคยมีชาวเลคนใดไปใช้บริการเลย

ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่า ถึงแม้ชาวเลจะอาศัยอยู่ในประเทศไทยในฐานะชนกลุ่มน้อย แต่ตามสภาพความเป็นจริงแล้วชาวเลมีบทบาทและสถานภาพเช่นเดียวกับคนไทยโดยทั่วไป เพียงแต่ยังมีขีดจำกัดในบางเรื่อง เช่น การถือครองที่ดิน เพราะปรากฏว่าไม่มีชาวเลคนใดมีที่ดินเป็นของตนเองเลย นอกจากชาวเลที่แต่งงานกับคนพื้นเมือง แต่ในปัจจุบันนี้ชาวเลที่หาดราไวทุกคนครอบครัวยุคใหม่อาศัยอยู่ในที่ดินของเอกชนโดยไม่ต้องจ่ายค่าเช่าใด ๆ หากแต่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่เจ้าของที่ดินวางไว้อย่างเคร่งครัด เช่น จะต้องซื้อของจากร้านเจ้าของที่ดิน และต้องขายของที่หามาได้จากทะเลให้เท่านั้น เป็นต้น นอกจากนี้เรื่อง

การถือครองที่ดินก็ยังมีเรื่องอื่น ๆ อีก เช่น เรื่องการเสียภาษีอากร เรื่องการเข้าร่วมการคัดเลือกทหาร เพราะปรากฏว่าไม่มีชาวเลคนใดเสียภาษีอากรให้แก่รัฐบาลเลย ส่วนเรื่องการเข้าร่วมคัดเลือกทหารนั้นก็ปรากฏว่าไม่มีชาวเลคนใดเข้าร่วมคัดเลือกทหารเลย เช่นเดียวกัน โดยอ้างว่าสมเด็จพระราชชนนีทรงไม่ให้มีการเกณฑ์ทหารในหมู่ชาวเล เพราะทรงถือว่าชาวเลไม่รู้หนังสือ เกณฑ์ทหารเข้าไปก็ไม่มีประโยชน์ และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ทางราชการหลายท่านปรากฏว่าชาวเลได้รับการยกเว้นในการเกณฑ์ทหารก็เพราะชาวเลบางคนไม่มีบัตรประชาชน ไม่มีสำเนาทะเบียนบ้าน ประกอบกับชาวเลต้องเร่ร่อนทำมาหากิน ไม่รู้หน้าที่ของชายไทย จึงได้รับการยกเว้นไปโดยปริยาย

ตารางที่ 24 การมีบัตรประจำตัวประชาชนของชาวเล

(สัมภาษณ์จากชาวเลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 125 คน)

การมีบัตรประจำตัว ประชาชนชาวเล	จำนวน/คน	ร้อยละ
ไม่มี	46	36.80
มี	79	63.20

จากตารางที่ 24 แสดงว่าชาวเลส่วนใหญ่คือร้อยละ 63.20 มีบัตรประจำตัวประชาชน และมีชาวเลเพียงร้อยละ 36.80 เท่านั้นที่ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน จากการสังเกตพบว่าประชากรกลุ่มหลังหรือกลุ่มที่ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนนั้น เป็นประชากรที่สูงอายุมากกว่าวัยหนุ่มสาว

ตารางที่ 25 การไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน
สมาชิกสภาจังหวัด และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
(สัมภาษณ์จากชาวเลที่มีสิทธิไปเลือกตั้ง จำนวน 98 คน)

การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	จำนวน/คน	ร้อยละ
ไปทุกครั้ง	-	-
ไปบ้างไม่ไปบ้าง	61	62.24
ไม่เคยไป	37	37.76

จากตารางที่ 25 แสดงว่า เมื่อมีการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น ชาวเลส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 62.24 จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไปบ้างไม่ไปบ้าง และมีเพียงร้อยละ 37.76 ที่ไม่เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งเลย และไม่มีชาวเลคนใดที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง

จากการสัมภาษณ์ชาวเล ปรากฏว่าบุคคลที่ตนนิยมไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งนั้น ได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ส่วนสมาชิกสภาจังหวัด และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นั้น ถึงแม้กำนันและผู้ใหญ่บ้านจะบอกให้ไปแต่เนื่องจากเป็นเรื่องที่ไกลตัว ชาวเลไม่รู้จักบุคคลเหล่านั้น จึงไม่ค่อยได้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 26 การเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนหรือในหมู่บ้าน

(สัมภาษณ์จากชาวเลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 71 คน)

การเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมในชุมชนหรือในหมู่บ้าน	จำนวน/คน	ร้อยละ
เข้าร่วมทุกครั้ง	53	74.65
เข้าร่วมเป็นบางครั้ง	7	9.86
ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ เลย	11	15.49

จากตารางที่ 26 แสดงว่าเมื่อในชุมชนหรือในหมู่บ้านมีการจัดกิจกรรมขึ้น ชาวเลส่วนมากคือร้อยละ 74.65 เข้าร่วมทุกครั้ง จำนวนรองลงมาคือ ร้อยละ 15.49 ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ และมีชาวเลเพียงร้อยละ 9.86 ที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางครั้ง

จากการสัมภาษณ์ชาวเลที่ตอบว่าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ เลยนั้น ส่วนใหญ่ตอบว่าตนเองอายุมาก กิจกรรมต่าง ๆ เป็นเรื่องของคนหนุ่มสาว ส่วนบุคคลที่ตอบว่าเข้าร่วมเป็นบางครั้งนั้น สืบเนื่องมาจากการประกอบอาชีพ ซึ่งบางครั้งกิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นเป็นช่วงที่ตนไม่ว่างต้องไปประกอบอาชีพ หยุตไม่ได้ เช่น อาชีพรับจ้าง จึงสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นบางครั้งเท่านั้น

ในเรื่องการตรวจเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ทางราชการ หรือจากหน่วยงานเอกชน ชาวเลส่วนใหญ่ได้เล่าให้ฟังว่า ตามปกติแล้วถ้าไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ก็มักไม่ค่อยมีใครเข้าไปตรวจเยี่ยม จะเข้าไปในหมู่บ้านก็เฉพาะตอนพานักท่องเที่ยวไปเที่ยวเท่านั้น แต่ก็มีเจ้าหน้าที่จากทางราชการบางคน ที่นอกเหนือจากสารวัตรกำนันและเจ้าหน้าที่พัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านอยู่แล้ว ได้เข้าไปตรวจเยี่ยมเสมอ ๆ บุคคลดังกล่าวได้แก่ นายวีรยุทธ ขวัญยืน เจ้าหน้าที่จากสถานีอนามัย ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต และนายวีระ กาวีเศษ ครูโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งบุคคลทั้งสองนี้ได้เอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแนะนำชาวเลในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดีเสมอมา ดังนั้นถ้าชาวเลมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นก็มักนำปัญหานั้นไปปรึกษากับบุคคลทั้งสองด้วยเสมอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 8 สภาพความเป็นอยู่ทางด้านความจำเป็นพื้นฐานและคุณภาพชีวิต

1. สภาพความเป็นอยู่ทางด้านความจำเป็นพื้นฐาน*
2. ความหมายคำว่า "คุณภาพชีวิต"
3. ความคิดเห็นของชาวเลเกี่ยวกับ "คุณภาพชีวิต" เมื่อเทียบกับเครื่องชี้วัด

ความจำเป็นพื้นฐาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

* ความจำเป็นพื้นฐานในที่นี้ หมายถึงความจำเป็นพื้นฐานของคนไทยในเป้าหมายปี 2529 ซึ่งกำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก) ส่วนการวิเคราะห์ว่าสภาพความเป็นอยู่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานหรือไม่นั้นได้วิเคราะห์ให้เห็นเป็นข้อ ๆ ไป ดังปรากฏในช่องที่ 3 ของตารางที่ 27

1. สภาพความเป็นอยู่ทางด้านความจำเป็นพื้นฐาน

ตารางที่ 27 ประชาชนในครอบครัวได้กินอาหารที่ถูกต้องลักษณะและเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย

เครื่องชี้วัด จปฐ.	ประมวลข้อมูล	เทียบว่า เข้าเกณฑ์ จปฐ. ในเป้าหมายปี 2529 หรือไม่	
1. ทารกและเด็กวัยก่อนเรียน (อายุแรกเกิด-5ปี) ได้รับการเฝ้าระวังทางโภชนาการและไม่มีภาวะขาดอาหารในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ	- จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีของหมู่บ้านมี 57 คน จำนวนเด็กปกติ 52 คน และไม่ปกติ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 87.8	- เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีได้รับการเฝ้าระวังทางโภชนาการและมีการขาดสารอาหารไม่เกินร้อยละ 7	☐ เข้าเกณฑ์ ☒ ไม่เข้าเกณฑ์
2. เด็กอายุ 5-14 ปี ได้รับสารอาหารครบถ้วนตามความต้องการของร่างกาย	- จำนวนเด็กอายุ 5-14 ปี ของหมู่บ้านมี 177 คน จำนวนเด็กที่มีน้ำหนักตามอายุได้มาตรฐาน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 89.83	- เด็กในช่วงวัย 5-14 ปี มากกว่าร้อยละ 87 มีน้ำหนักตามอายุได้มาตรฐาน	☒ เข้าเกณฑ์ ☐ ไม่เข้าเกณฑ์
3. หญิงมีครรภ์มีการบริโภคอาหารอย่างถูกต้องเพียงพอและมีผลทำให้เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักตัวเกิน 3,000 กรัม	- จำนวนเด็กแรกเกิด (หลังคลอดใหม่ๆ) ที่ได้ชั่งน้ำหนัก 9 คน จำนวนเด็กแรกเกิดที่มีน้ำหนักตัวตั้งแต่ 3,000 กรัมขึ้นไป 6 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67	- เด็กแรกเกิดของหมู่บ้านไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 มีน้ำหนักตัวเกิน 3,000 กรัม	☒ เข้าเกณฑ์ ☐ ไม่เข้าเกณฑ์

เครื่องชี้วัด	ประมวลข้อมูล	เทียบว่าเข้าเกณฑ์ จปฐ. ในเป้าหมายปี 2529 หรือไม่	
4. ครอบครัวยุติกันอาหารที่ถูกสุขลักษณะ	- ประชาชนมีอาการท้องร่วงอย่างอ่อน อันเนื่องมาจากการบริโภคอาหารผิดประเภท	- ประชาชนไม่ป่วยด้วยโรคท้องร่วงอย่างแรง คือถ่ายเป็นมูก หรือมูกเลือด 3 ครั้งขึ้นไปใน 1 วัน	☒ เข้าเกณฑ์ ☐ ไม่เข้าเกณฑ์

จากตารางที่ 27 แสดงว่าชาวเลมีสภาพความเป็นอยู่ทางด้านความจำเป็นพื้นฐานในเรื่อง "ประชาชนในครอบครัวยุติกันอาหารที่ถูกสุขลักษณะ และเพียงพอับความต้องการของร่างกาย ดังนี้

1. ทารกและเด็กวัยก่อนเรียน (อายุแรกเกิด - 5 ปี) ได้รับการเฝ้าระวังทางโภชนาการและไม่มีการขาดอาหารในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เด็กชาวเลที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 8.78 มีร่างกายไม่ปกติและมีการขาดอาหาร จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529
2. เด็กอายุ 5-14 ปี ได้รับสารอาหารครบถ้วนตามความต้องการของร่างกาย เด็กชาวเลที่มีอายุ 5-14 ปี ร้อยละ 89.83 มีน้ำหนักตามอายุได้มาตรฐาน จัดว่าเข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529
3. หญิงมีครรภ์มีการบริโภคอาหารอย่างถูกต้องและเพียงพอและมีผลทำให้เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักตัวเกิน 3,000 กรัม มีเด็กชาวเลแรกเกิด (หลังคลอดใหม่ ๆ) ร้อยละ 66.67 มีน้ำหนักเกิน 3,000 กรัม จัดว่าเข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529
4. ครอบครัวยุติกันอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ไม่มีชาวเลคนใดป่วยด้วยโรคท้องร่วงอย่างแรง จัดว่าเข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมาย

ตารางที่ 28 ประชาชนในครอบครัวที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

เครื่องชี้วัด จปฐ.	ประมวลข้อมูล	เทียบว่าเข้าเกณฑ์ จปฐ. ในเป้าหมายปี 2529 หรือไม่	
1. บ้านเรือนทำด้วยวัสดุเหมาะสมและ คงทนถาวร	- หมู่บ้านมี 84 หลังคาเรือน จำนวนหลังคา เรือนที่มีหลังคาและฝาบ้านคงทนถาวร 7 หลังคา เรือน คิดเป็นร้อยละ 8.33	- หลังคาเรือนไม่น้อยกว่าร้อยละ 84 มีหลังคาและฝาบ้านคงทนถาวร คือทำ ด้วยวัสดุที่เหมาะสม มีความคงทนถาวร อย่างน้อย 5 ปี	☐ เข้าเกณฑ์ ☒ ไม่เข้าเกณฑ์
2. ครอบครัวมีการจัดบ้านให้มีระ เบียบถูก สุขลักษณะ	- จำนวนครอบครัวที่จัดบ้านให้มีระ เบียบถูก สุขลักษณะ 9 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 10.71	- ครอบครัวไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 มีการ จัดบ้านให้มีระเบียบถูกสุขลักษณะ คือ ภายในบ้านสะอาดและในบริเวณบ้านมีที่ เก็บขยะมูลฝอย และไม่มีน้ำโสโครก ขังอยู่	☐ เข้าเกณฑ์ ☒ ไม่เข้าเกณฑ์
3. ครอบครัวมีส่วนที่ถูกหลักสุขาภิบาลใช้	- ไม่มีชาวเลครอบครัวใดมีส่วนที่ถูกหลัก สุขาภิบาลใช้	- ครอบครัวไม่น้อยกว่า 70 มีส่วนถูก หลักสุขาภิบาล (ส่วนรดน้ำ) ใช้	☐ เข้าเกณฑ์ ☒ ไม่เข้าเกณฑ์
4. คนในครอบครัวมีน้ำสะอาด (น้ำฝนหรือ น้ำกรองแล้ว หรือน้ำประปา หรือน้ำจาก บ่อที่ถูกสุขลักษณะ) ดื่มวันละ 2 ลิตรต่อคน	- ครอบครัวที่มีน้ำสะอาดดื่มอย่างเพียงพอ ตลอดปี 84 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 100	- ร้อยละ 70 ของครอบครัวมีน้ำสะอาด ดื่มอย่างเพียงพอตลอดปี	☒ เข้าเกณฑ์ ☐ ไม่เข้าเกณฑ์

จากตารางที่ 28 แสดงว่าชาวเลที่มีสภาพความเป็นอยู่ทางด้านความจำเป็นพื้นฐาน
ในเรื่อง "ประชาชนในครอบครัวที่มีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม" ดังนี้

1. บ้านเรือนทำด้วยวัสดุเหมาะสมและคงทนถาวร มีที่อยู่อาศัยของชาวเล
ร้อยละ 8.33 มีหลังคาและฝาบ้านทำด้วยวัสดุที่เหมาะสม จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็น
พื้นฐานในเป้าหมายปี 2529
2. ครอบครัวมีการจัดบ้านให้มีระเบียบถูกสุขลักษณะ มีครอบครัวชาวเล ร้อยละ
10.71 จัดบ้านให้มีระเบียบและถูกสุขลักษณะ จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานใน
เป้าหมายปี 2529
3. ครอบครัวมีส่วนร่วมที่ถูกหลักสุขภาพใช้ ไม่มีชาวเลครอบครัวใดมีส่วนร่วมที่ถูกหลัก
สุขภาพใช้ จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529
4. คนในครอบครัวมีน้ำสะอาดดื่มวันละ 2 ลิตรต่อคน ชาวเลร้อยละ 100 มีน้ำ
สะอาดดื่มอย่างเพียงพอตลอดปี จัดว่าเข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 29 ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ

เครื่องชี้วัด จปฐ.	ประมวลข้อมูล	เทียบว่าเข้าเกณฑ์ จปฐ.ในเป้าหมายปี 2529 หรือไม่
1. เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับภูมิคุ้มกันโรคคอตีบ วัณโรค บาดทะยัก ไอกรณ โปลิโอ และหัด	- เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี มีจำนวน 11 คน ได้รับภูมิคุ้มกันคอตีบ วัณโรค บาดทะยัก ไอกรณ โปลิโอและหัด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 72.73	- เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับภูมิคุ้มกันโรคคอตีบ วัณโรค บาดทะยัก ไอกรณ โปลิโอ และหัด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 65 ☒ เข้าเกณฑ์ ☐ ไม่เข้าเกณฑ์
2. เด็กและเยาวชนได้เข้าเรียนการศึกษาภาคภาคบังคับ	- เด็กอายุ 7-12 ปี มีจำนวน 68 คน เข้ารับการศึกษภาคบังคับในโรงเรียน จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 72.06	- เด็กอายุ 7-12 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับไม่น้อยกว่าร้อยละ 98.5 ☐ เข้าเกณฑ์ ☒ ไม่เข้าเกณฑ์
3. เด็กวัยประถมศึกษา ได้ภูมิคุ้มกันคอตีบซ้ำ วัณโรคซ้ำ บาดทะยัก และไทฟอยด์	- เด็กวัยประถมศึกษาได้ภูมิคุ้มกันคอตีบซ้ำ วัณโรคซ้ำ บาดทะยัก และไทฟอยด์ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 45.59	- เด็กอายุ 7-12 ปี ได้รับภูมิคุ้มกันซ้ำ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 65 ☐ เข้าเกณฑ์ ☒ ไม่เข้าเกณฑ์
4. ประชาชนอายุ 12 ปีขึ้นไปรู้หนังสือ	- มีประชาชนที่มีอายุ 12 ปีขึ้นไป จำนวน 276 คน ประชากรดังกล่าวไม่รู้หนังสือ 162 คน คิดเป็นร้อยละ 58.69	- ประชากรที่มีอายุ 12 ปีขึ้นไปไม่รู้หนังสือไม่เกินร้อยละ 11 ☐ เข้าเกณฑ์ ☒ ไม่เข้าเกณฑ์

เครื่องชี้วัด จปฐ.	ประมวลข้อมูล	เทียบว่าเข้าเกณฑ์ จปฐ. ในเป้าหมายปี 2529 หรือไม่	
<p>5. ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานด้านสังคมและการประกอบอาชีพ โดยการได้รับข่าวสาร (จากวิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ หรือหน่วยงานของรัฐ) เพื่อการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต การป้องกันภัย และการคุ้มครองผู้บริโภค</p>	<p>- ประชากรที่มีอายุมากกว่า 15 ปี มี 205 คน ได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 63,90</p>	<p>- ประชากรมีโอกาสได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80</p>	<p>☐ เข้าเกณฑ์ ☒ ไม่เข้าเกณฑ์</p>
<p>6. หญิงมีครรภ์ได้รับการดูแลในเรื่อง</p>	<p>- ในหมู่บ้านมีหญิงมีครรภ์ จำนวน 11 คน</p>	<p>- หญิงมีครรภ์ได้รับภูมิคุ้มกันบาดทะยัก</p>	<p>☐ เข้าเกณฑ์</p>
<p>6.1 ได้รับภูมิคุ้มกันบาดทะยัก</p>	<p>หญิงมีครรภ์ได้รับภูมิคุ้มกันบาดทะยักจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 27,27</p>	<p>ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40</p>	<p>☒ ไม่เข้าเกณฑ์</p>
<p>6.2 ได้รับการตรวจครรภ์ 4 ครั้งก่อนคลอด จากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์ ไบรตามที่อบรมแล้ว</p>	<p>- หญิงมีครรภ์ได้รับการตรวจครรภ์ 4 ครั้งก่อนคลอด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 36,36</p>	<p>- หญิงมีครรภ์ได้รับการตรวจครรภ์ 4 ครั้งก่อนคลอด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50</p>	<p>☐ เข้าเกณฑ์ ☒ ไม่เข้าเกณฑ์</p>

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องชี้วัด จปฐ.	ประมวลข้อมูล	เทียบว่าเข้าเกณฑ์ จปฐ. ในเป้าหมายปี 2529 หรือไม่	
6.3 ได้รับการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว	- หญิงมีครรภ์ได้รับการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 81.82	- หญิงมีครรภ์ได้รับการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60	☒ เข้าเกณฑ์ ☐ ไม่เข้าเกณฑ์
6.4 หญิงหลังคลอดและทารกได้รับการดูแลหลังคลอดภายใน 6 สัปดาห์ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว	- หญิงหลังคลอดและทารกได้รับการดูแลหลังคลอดจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 45.45	- หญิงหลังคลอดและทารกได้รับการดูแลหลังคลอดภายใน 6 สัปดาห์จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50	☐ เข้าเกณฑ์ ☒ ไม่เข้าเกณฑ์
7. ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากครอบครัว	- จำนวนผู้สูงอายุ (อายุมากกว่า 60 ปี) 9 คน ผู้สูงอายุเหล่านี้ได้รับการดูแลจากครอบครัว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 72.78	- ผู้สูงอายุไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ได้รับการดูแลจากครอบครัว	☒ เข้าเกณฑ์ ☐ ไม่เข้าเกณฑ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 29 แสดงว่าชาวเลที่มีสภาพความเป็นอยู่ทางด้านความจำเป็นพื้นฐานในเรื่อง "ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ" ดังนี้

1. เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับภูมิคุ้มกันโรคคอตีบ วัณโรค บาดทะยัก โภครณโปลิโอ และหัด มีเด็กชาวเลที่มีอายุต่ำกว่า 1 ปี ร้อยละ 72.73 ได้รับภูมิคุ้มกันโรคต่าง ๆ ดังกล่าว จัดว่าเข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

2. เด็กและเยาวชนได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ มีเด็กชาวเลที่มีอายุระหว่าง 7-12 ปี ร้อยละ 72.06 ได้รับการศึกษาภาคบังคับ จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

3. เด็กวัยประถมศึกษาได้รับภูมิคุ้มกัน คอตีบซ้ำ วัณโรคซ้ำ บาดทะยักและไทฟอยด์ เด็กชาวเลที่อยู่ในวัยประถมศึกษา ร้อยละ 49.59 ได้รับภูมิคุ้มกันโรคต่าง ๆ ดังกล่าว จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

4. ประชาชนอายุ 12 ปีขึ้นไปรู้หนังสือ มีชาวเลที่มีอายุ 12-ปีขึ้นไป ร้อยละ 58.69 ไม่รู้หนังสือ จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

5. ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานด้านสังคมและการประกอบอาชีพ โดยการได้รับข่าวสาร (จากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือหน่วยงานของรัฐ) เพื่อการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต การป้องกันภัยและการคุ้มครองผู้บริโภค มีชาวเลร้อยละ 63.90 ได้รับทราบข่าวสารต่าง ๆ ดังกล่าว จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

6. หญิงมีครรภ์ได้รับการดูแลในเรื่อง

6.1 ได้รับภูมิคุ้มกันบาดทะยัก หญิงมีครรภ์ชาวเล ร้อยละ 27.27 ได้รับภูมิคุ้มกันบาดทะยัก จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

6.2 ได้รับการตรวจครรภ์ 4 ครั้งก่อนคลอด จากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือ
ผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว หญิงมีครรภ์ชาวเล ร้อยละ 36.36 ได้รับการตรวจครรภ์
4 ครั้งก่อนคลอด จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

6.3 ได้รับการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรม
แล้ว หญิงมีครรภ์ชาวเลร้อยละ 81.82 ได้รับการทำคลอดจากเจ้าหน้าที่ดังกล่าว จัดว่าเข้า
เกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

6.4 หญิงหลังคลอดและทารกได้รับการดูแลหลังคลอดภายใน 6 สัปดาห์
จากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว หญิงชาวเลหลังคลอดและทารก ร้อยละ
45.45 ได้รับการดูแลหลังคลอด จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

7. ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากครอบครัว ผู้สูงอายุชาวเล (อายุมากกว่า 60 ปี)
ร้อยละ 77.78 ได้รับการดูแลจากครอบครัว จัดว่าเข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี
2529

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 30 ประชาชนในวัยทำงานมีงานทำและอยู่ในสภาพแวดล้อมของการทำงานที่เหมาะสม

เครื่องชี้วัด จปฐ.	ประมวลข้อมูล	เทียบว่าเข้าเกณฑ์ จปฐ. ในเป้าหมายปี 2529 หรือไม่	
1. ประชาชนในวัยทำงานมีงานทำและอยู่ในสภาพแวดล้อมของการทำงานที่เหมาะสม	- คนในช่วงอายุ 15-60 ปี ของหมู่บ้านชาวเล มี 180 คน คนว่างงานมากกว่า 4 เดือน ต่อปี มี 42 คน คิดเป็นร้อยละ 23,33	- คนในวัยทำงาน (15-60 ปี) ว่างงานไม่เกินร้อยละ 10	☐ เข้าเกณฑ์ ☒ ไม่เข้าเกณฑ์

จากตารางที่ 30 แสดงว่าชาวเลที่มีอายุระหว่าง 15-60 ปี ร้อยละ 23,33 ว่างงานมากกว่า 4 เดือนต่อปี จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 31 ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

เครื่องชี้วัด จปฐ.	ประมวลข้อมูล	เทียบว่าเข้าเกณฑ์ จปฐ.ในเป้าหมายปี 2529 หรือไม่	
1. การไม่ถูกปล้นทรัพย์ ข่มขืน ใจกรรรม หรือ ทำร้ายร่างกาย	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนคดีอาชญากรรมที่เกิดจากการปล้นทรัพย์ ข่มขืน ใจกรรรม หรือทำร้ายร่างกายที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน 2 ครั้ง - มีการเตรียมการ เพื่อรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้านหรือไม่ <p style="text-align: center;"> ☐ มี ☒ ไม่มี </p>	<ul style="list-style-type: none"> - ในหมู่บ้านมีจำนวนคดีอาชญากรรมไม่เกินอย่างละ 1 ครั้งต่อปี และไม่มีการจัดเวรยามในหมู่บ้าน 	<p style="text-align: center;"> ☐ เข้าเกณฑ์ ☒ ไม่เข้าเกณฑ์ </p>

จากตารางที่ 31 แสดงว่าในรอบปีที่ผ่านมาในหมู่บ้านชาเลมิตคดีอาชญากรรมเกิดขึ้น 2 ครั้ง ซึ่งเป็นคดีที่เกิดจากการใจกรรรมทรัพย์สิน และในหมู่บ้านไม่มีการเตรียมการเพื่อรักษาความปลอดภัย จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529 แต่จากการสังเกตและสัมภาษณ์ชาวเลปรากฏว่า ตามสภาพความเป็นจริงแล้วในหมู่บ้านชาวเลหาดตราไว้นี้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสูงมาก ชาวเลทุกคนสามารถไปไหนมาไหนโดยไม่ต้องเป็นห่วงทรัพย์สินที่มีอยู่ ผู้วิจัยพบว่าเมื่อชาวเลออกจากบ้านจะเพียงปิดประตูบ้านไว้โดยไม่ต้องใช้กุญแจ และบางบ้านก็เปิดประตูทิ้งไว้ทั้งวัน ก็ไม่ปรากฏว่ามีขโมยเข้าไปขโมยทรัพย์สินแต่เพียงอย่างเดียว ส่วนกรณีของการข่มขืนหรือทำร้ายร่างกายนั้นไม่เคยมีปรากฏในหมู่บ้านชาวเลเลย

เครื่องชี้วัด จปฐ.	ประมวลข้อมูล	เทียบว่าเข้าเกณฑ์ จปฐ. ในเป้าหมายปี 2529 หรือไม่	
<p>1. มีบริการพื้นฐานด้านการประกอบอาชีพและด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ</p>	<p>- มีครอบครัวที่ทำการประมงจำนวน 73 ครอบครัว มีสมาชิกอย่างน้อย 1 คนใน 1 ครอบครัวที่ได้รับการอบรมหรือเรียนรู้เรื่องวิชาการทางการประมงที่เหมาะสม จำนวน 14 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 19.18</p>	<p>- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของครอบครัว มีสมาชิกอย่างน้อย 1 คน เคยได้รับการอบรมหรือเรียนรู้เรื่องวิชาการประมงที่เหมาะสม</p>	<p>☐ เข้าเกณฑ์ ☒ ไม่เข้าเกณฑ์</p>
<p>2. ในหมู่บ้านมีแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิต</p>	<p>- ในหมู่บ้านมีแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตหรือไม่ ☒ มี ☐ ไม่มี</p>	<p>- ในหมู่บ้านมีแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิต</p>	<p>☒ เข้าเกณฑ์ ☐ ไม่เข้าเกณฑ์</p>
<p>3. มีทางคมนาคม เข้าออกหมู่บ้านที่ใช้ได้ทุกฤดูกาล</p>	<p>- มีถนน เข้าออกที่รถสามารถแล่นผ่านในหมู่บ้านได้ทุกฤดูกาล ☒ มี ☐ ไม่มี</p>	<p>- มีทางคมนาคม เข้าออกหมู่บ้านที่ใช้ได้ทุกฤดูกาล</p>	<p>☒ เข้าเกณฑ์ ☐ ไม่เข้าเกณฑ์</p>

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 32 แสดงว่าชาวเลมีสภาพความเป็นอยู่ทางด้านความจำเป็นพื้นฐาน
ในเรื่อง "ครอบครัวมีปัจจัยพื้นฐานในการผลิตที่เพียงพอแก่การดำรงชีพ" ดังนี้

1. การมีบริการพื้นฐานด้านการประกอบอาชีพและด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการ
ประกอบอาชีพ ครอบครัวชาวเลที่ทำการประมง ร้อยละ 19,18 มีสมาชิกในครอบครัวเคย
ได้รับการอบรมหรือเรียนรู้วิชาการประมงที่เหมาะสม จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน
ในเป้าหมายปี 2529
2. ในหมู่บ้านมีแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิต ในหมู่บ้านชาวเลมีแหล่งจำหน่าย
ปัจจัยการผลิต 2 แห่ง จัดว่าเข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529
3. มีทางคมนาคมเข้าออกหมู่บ้านที่ใช้ได้ทุกฤดูกาล ในหมู่บ้านชาวเลมีถนนที่รถ
สามารถแล่นเข้าออกได้ทุกฤดูกาล จัดว่าเข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 33 ครอบครัวสามารถควบคุมช่วงเวลาและจำนวนการมีบุตรได้ตามความต้องการ

เครื่องชี้วัด จปฐ.	ประมวลข้อมูล	เทียบว่าเข้าเกณฑ์ จปฐ. ในเป้าหมายปี 2529 หรือไม่	
1. คู่สมรสมีบุตรไม่เกิน 2 คน และสามารถเข้าถึง และเลือกใช้บริการวางแผนครอบครัวได้มากกว่า 1 วิธี	= ในหมู่บ้านมีคู่สมรสที่ภรรยาอายุระหว่าง 15-44 ปี และอยู่กินกับสามี จำนวน 57 คน ในจำนวนนี้มีผู้กำลังรับบริการวางแผนครอบครัวด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 68.42	- คู่สมรสที่ภรรยาอายุระหว่าง 15-44 ปี และอยู่กินกับสามีไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 กำลังรับบริการวางแผนครอบครัว	☒ เข้าเกณฑ์ ☐ ไม่เข้าเกณฑ์

จากตารางที่ 33 แสดงว่า ชาวเลร้อยละ 68.42 กำลังรับบริการวางแผนครอบครัว จัดว่าเข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องชี้วัด จปฐ.	ประมวลข้อมูล	เทียบว่าเข้าเกณฑ์ จปฐ. ในเป้าหมายปี 2529 หรือไม่	
<p>1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม</p> <p>1.1 การเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อร่วมช่วยเหลือกันในการปรับปรุงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม</p> <p>1.2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและชุมชน</p> <p>1.3 การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติทั้งที่รัฐและชุมชนสร้างขึ้นและที่มีอยู่ตามธรรมชาติ</p>	<p>- มีประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 205 คน</p> <p>- มีประชาชน เข้าร่วมกลุ่มกัน เพื่อช่วยเหลือและปรับปรุงฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคม จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 45.37</p> <p>- มีประชาชน เข้าร่วมส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและชุมชน จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 31.22</p> <p>- มีประชาชนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติทั้งที่รัฐและชุมชนสร้างขึ้นและที่มีอยู่เองตามธรรมชาติ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 38.54</p>	<p>- มีผู้เข้าร่วมกลุ่มกัน เพื่อช่วยเหลือในการปรับปรุงฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมไม่น้อยกว่าร้อยละ 40</p> <p>- มีผู้เข้าร่วมในการพัฒนาตนเองและชุมชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30</p> <p>- มีผู้มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติทั้งที่รัฐและชุมชนสร้างขึ้นและที่มีอยู่ตามธรรมชาติไม่น้อยกว่าร้อยละ 80</p>	<p>☒ เข้า เกณฑ์</p> <p>☐ ไม่ เข้า เกณฑ์</p> <p>☒ เข้า เกณฑ์</p> <p>☐ ไม่ เข้า เกณฑ์</p> <p>☐ เข้า เกณฑ์</p> <p>☒ ไม่ เข้า เกณฑ์</p>

เครื่องชี้วัด จปฐ.	ประมวลข้อมูล	เทียบว่าเข้าเกณฑ์ จปฐ.ในเป้าหมายปี 2529 หรือไม่	
1.4 การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงสภาพที่เหมาะสม	- มีประชาชนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงสภาพที่เหมาะสม จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 85.85	- มีผู้มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงสภาพที่เหมาะสม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	☒ เข้าเกณฑ์ ☐ ไม่เข้าเกณฑ์
1.5 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	- มีประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 22.93	- มีผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	☐ เข้าเกณฑ์ ☒ ไม่เข้าเกณฑ์
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง			
2.1 การไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและผู้แทนราษฎร	- มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งล่าสุดจำนวน 59 คน จำนวนผู้ไปใช้สิทธิจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 30.50	- มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นครั้งล่าสุดไม่น้อยกว่าร้อยละ 51	☐ เข้าเกณฑ์ ☒ ไม่เข้าเกณฑ์
2.2 ความสามารถวางแผน ดำเนินการตามแผนและจัดระบบการบำรุงรักษาผลงานด้วยตนเองได้	- กรรมการหมู่บ้านไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและร่วมพัฒนาสาธารณประโยชน์ได้ครบ	- กรรมการมีประสิทธิภาพ สามารถวางแผนและร่วมพัฒนาสาธารณประโยชน์ได้ครบ	☐ เข้าเกณฑ์ ☒ ไม่เข้าเกณฑ์

จากตารางที่ 34 แสดงว่า ชาวเลมีส่วนสภาพความเป็นอยู่ทางด้านความจำเป็นพื้นฐาน ในเรื่อง "ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่และกำหนดวิถีชีวิตของชุมชนของตน" ดังนี้

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

1.1 การเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อร่วมช่วยเหลือกันในการปรับปรุงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม มีชาวเลร้อยละ 45.37 เข้าร่วมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือในการปรับปรุงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม จัดว่าเข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

1.2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและชุมชน มีชาวเลร้อยละ 31.22 เข้าร่วมในการพัฒนาตนเองและชุมชน จัดว่าเข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

1.3 การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติทั้งที่รัฐและชุมชนสร้างขึ้น และที่มีอยู่ตามธรรมชาติ มีชาวเลร้อยละ 38.54 มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติดังกล่าว จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

1.4 การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงสภาพที่เหมาะสม มีชาวเลร้อยละ 85.85 มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงสภาพที่เหมาะสม จัดว่าเข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

1.5 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มีชาวเลร้อยละ 22.93 มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง

2.1 การไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและผู้แทนราษฎร มีชาวเลร้อยละ 30.50 ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นครั้งล่าสุด จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

2.2 ความสามารถในการวางแผน ดำเนินการตามแผนและจัดระบบการบำรุงรักษาผลงานของตนเอง กระบวนการหมู่บ้านไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและร่วมพัฒนาสาธารณประโยชน์ได้ครบ จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

เครื่องวัด จปฐ.	ประมวลข้อมูล	เทียบว่าเข้าเกณฑ์ จปฐ. ในเป้าหมายปี 2529 หรือไม่	
<p>1. ประชาชนมีการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา</p> <p>1.1 การไม่หลงมัวเมาในการเสพสุรา เล่นการพนัน และเสพลีงเสพติดร้ายแรง</p> <p>1.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา</p> <p>2. ประชาชนถือปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานคือ</p> <p>2.1 การไม่ใช้จ่ายหุ้มเฟือยในพิธีกรรมตามหลักศาสนา (การบวช) และทางประเพณี (แต่งงาน, วันเกิด)</p>	<p>- ประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปจำนวน 205 คน</p> <p>- มีประชาชนที่เสพสุรา เล่นการพนัน และเสพลีงเสพติดร้ายแรง จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 89.27</p> <p>- มีประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 27.32</p> <p>- ประชากรใช้จ่ายหุ้มเฟือยในพิธีกรรมตามหลักศาสนาและประเพณี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 18.04</p>	<p>- ประชาชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ไม่เสพสุรา ไม่เล่นการพนัน และไม่เสพลีงเสพติดร้ายแรง</p> <p>- ประชาชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา</p> <p>- ประชาชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ไม่ใช้จ่ายหุ้มเฟือยในพิธีกรรมตามหลักศาสนาและประเพณี</p>	<p>☐ เข้าเกณฑ์</p> <p>☒ ไม่เข้าเกณฑ์</p> <p>☐ เข้าเกณฑ์</p> <p>☒ ไม่เข้าเกณฑ์</p> <p>☐ เข้าเกณฑ์</p> <p>☒ ไม่เข้าเกณฑ์</p>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 35 แสดงว่าชาวเลมีสภาพความเป็นอยู่ทางด้านความจำเป็นพื้นฐาน
ในเรื่อง "ประชาชนมีการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้น" ดังนี้

1. ประชาชนมีการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา

1.1 การไม่หลงมัวเมาในการเสพสุรา เล่นการพนัน และเสพสิ่งเสพติด
ร้ายแรง มีชาวเลร้อยละ 89.27 เสพสุรา เล่นการพนัน และเสพสิ่งเสพติดร้ายแรง จัดว่า
ไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529

1.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา มีชาวเลร้อยละ 27.32
เข้าร่วมในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานใน
เป้าหมายปี 2529

2. ประชาชนถือปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน คือ การไม่ใช้จ่ายหุ่มเพื่อยในพิธีกรรม
ตามหลักศาสนา (การบวช) และทางประเพณี (แต่งงาน, วันเกิด) มีชาวเลร้อยละ 18.04
ใช้จ่ายหุ่มเพื่อยในพิธีกรรมตามหลักศาสนาและประเพณี จัดว่าไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานใน
เป้าหมายปี 2529

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ความหมายคำว่า "คุณภาพชีวิต"

จากการสัมภาษณ์ชาวเล เรื่อง ความหมายของคำว่า "คุณภาพชีวิต" ผลสรุปได้ว่า "คุณภาพชีวิต" ในทรรศนะของชาวเล หมายถึง "ชีวิตที่ดี" ซึ่งประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ โดยเรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้คือ

1. การกินดีอยู่ดี ไม่เจ็บป่วย
2. การมีเงินใช้ และไม่มีหนี้สิน
3. การรู้หนังสือ
4. การมีความสุขสบายทางด้านจิตใจ
5. การเคารพติดตามารตาและบรรพบุรุษ
6. การเป็นที่ยอมรับของคนอื่น (คนพื้นเมือง)
7. การที่ทุกคนมีความจริงใจต่อกัน
8. การมีความสุขกับครอบครัว ภรรยาหรือสามีไม่นอกใจ
9. การทำแต่ความดี ไม่ทำความชั่ว
10. การมีที่ดิน เป็นของตนเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ความคิดเห็นของชาวเลเกี่ยวกับ "คุณภาพชีวิต" เมื่อเทียบกับเกณฑ์กับ "ความจำเป็นพื้นฐาน"

ตารางที่ 36 ความคิดเห็นของชาวเลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตเมื่อเทียบกับ เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย

(สัมภาษณ์จากชาวเลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 180 คน)

ลำดับ ข้อ	เครื่องชี้วัด จปฐ.	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	<p><u>จปฐ. ข้อ 1</u> ประชาชนในครอบครัวได้กินอาหารที่</p> <p>ถูกสุขลักษณะและเพียงพอกับความต้องการของ</p> <p>ร่างกาย</p> <p>การที่เด็กทารกและเด็กวัยก่อนเรียน (อายุแรกเกิด</p> <p>- 5 ปี) ได้รับการเฝ้าระวังทางโภชนาการ ไม่</p> <p>เป็นโรคขาดอาหาร มีน้ำหนักและส่วนสูงตาม</p> <p>มาตรฐานกำหนด</p>	137	76.11	43	23.89
2	<p>การที่เด็กอายุระหว่าง 5-14 ปี ได้รับสารอาหาร</p> <p>ครบถ้วนตามความต้องการของร่างกาย มีน้ำหนัก</p> <p>และส่วนสูงตามมาตรฐาน</p>	122	67.78	58	32.22
3	<p>การที่หญิงมีครรภ์บริโภคอาหารที่ถูกคั่งและเพียงพอ</p> <p>ทำให้เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักตัวเกิน 3000 กรัม</p>	77	42.78	103	57.22
4	<p>การที่ประชาชนไม่ป่วยเป็นโรคท้องร่วงอย่างแรง</p>	143	79.44	37	20.56
5	<p><u>จปฐ. ข้อ 2</u> ประชาชนในครอบครัวมีที่อยู่อาศัย</p> <p>และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม</p> <p>การอาศัยอยู่ในบ้านที่มีความมั่นคงแข็งแรงและทำ</p> <p>ด้วยวัสดุที่มีความคงทนถาวรอย่างน้อย 5 ปี</p>	44	24.44	136	75.56

ตารางที่ 36 (ต่อ)

ลำดับ ข้อ	เครื่องชีวิต จปฐ.	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6	การอาศัยอยู่ในบ้านที่สะอาด ในบริเวณบ้านมีที่เก็บ ขยะมูลฝอยและมูลสัตว์เป็นสัดส่วน และไม่มีน้ำ โสโครกขังอยู่	128	71.11	52	28.89
7	การมีส่วนร่วมที่ถูกต้องของสมาชิก (ส่วนราดน้ำ) ใช้	67	37.22	113	62.78
8	การมีน้ำสะอาดดื่มอย่างเพียงพอ	169	93.89	11	6.11
จปฐ. ข้อ 3 ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการ					
สังคมพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตและการ					
ประกอบอาชีพ					
9	การที่เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับภูมิคุ้มกันโรคคอตีบ วัณโรค บาดทะยัก ไอกรณ โปลิโอ และหัด	78	43.33	102	56.67
10	การที่เด็กและเยาวชนได้เข้าเรียนการศึกษาภาค บังคับ	101	56.11	79	43.89
11	การที่เด็กวัยประถมศึกษาได้รับภูมิคุ้มกันคอตีบซ้ำ วัณโรคซ้ำ บาดทะยัก และไทฟอยด์	24	13.33	156	86.67
12	การที่ประชาชนอายุ 12 ปีขึ้นไป รู้หนังสือ	163	90.56	17	9.44
13	การได้รับทราบข่าวสาร เรื่องการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต การป้องกันภัยและการคุ้มครองผู้ บริโภค จากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือ หน่วยงานของรัฐ	112	62.22	68	37.78

ตารางที่ 36 (ต่อ)

ลำดับ ข้อ	เครื่องชี้วัด จปฐ.	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
14	การที่หญิงมีครรภ์ได้รับภูมิคุ้มกันบาดทะยัก	51	28,33	129	71,67
15	การที่หญิงมีครรภ์ได้รับการตรวจครรภ์ 4 ครั้ง ก่อนคลอด จากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์ โบราณที่อบรมแล้ว	47	26,11	133	73,89
16	การที่หญิงมีครรภ์ได้รับบริการทำคลอดโดยเจ้า หน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว	72	40,00	108	60,00
17	การที่หญิงหลังคลอดและทารกได้รับการดูแลหลัง คลอด (ใน เรื่องการปฏิบัติตนหลังคลอดและการ เลี้ยงดูเด็ก) ภายใน 6 สัปดาห์ จากเจ้าหน้าที่ ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว	139	77,22	41	22,78
	<u>จปฐ. ข้อ 4 ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัย</u> <u>ในชีวิตและทรัพย์สิน</u>				
18	การไม่ถูกปล้นทรัพย์ ช่มชู้ โจรกรรม หรือ ทำร้ายร่างกาย	180	100	0	0,00
19	การมีความปลอดภัยในการสัญจรไปมาในยาม วิกาล	127	95,56	8	4,44

ตารางที่ 36 (ต่อ)

ลำดับ ข้อ	เครื่องชีวิต จปฐ.	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
20	จปฐ.ข้อ 5 ประชาชนมีการผลิตหรือจัดอาหาร อย่างมีประสิทธิภาพ*				
	จปฐ.ข้อ 6 ครอบครัวสามารถควบคุมช่วงเวลา และจำนวนของการมีบุตรได้ตามต้องการ การที่คู่สมรสมีบุตรไม่เกิน 2 คน และสามารถ เข้าถึงและเลือกใช้บริการวางแผนครอบครัวได้ มากกว่า 1 วิธี	113	62.78	67	37.22
21	จปฐ.ข้อ 7 ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา ความเป็นอยู่และกำหนดวิถีชีวิตของชุมชน ของตน				
	การเป็นสมาชิกของกลุ่ม เพื่อร่วมช่วย เหลือในการ ปรับปรุงฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคม	138	76.67	42	23.33

* เครื่องชีวิตความจำเป็นพื้นฐานในข้อนี้ เป็น เรื่องที่ เกี่ยวกับการทำ เกษตรกรรมตามหลัก
วิชาการ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก เรื่อง ความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย และเครื่องชีวิต)
แต่เนื่องจากไม่มีชาว เลครอบครัวใดประกอบอาชีพทางด้าน เกษตรกรรมเลย ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่ได้
ศึกษาถึงความคิดเห็นที่ เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของชาว เลใน เรื่องนี้

ตารางที่ 36 (ต่อ)

ลำดับ ข้อ	เครื่องชีวิต จปร.	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
22	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและชุมชน	125	69.44	55	30.56
23	การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ	71	39.44	109	60.56
24	การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษามรดกทาง วัฒนธรรมให้คงสภาพที่เหมาะสม	61	33.89	119	66.11
25	การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติ	58	32.22	122	67.78
26	การไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น	79	43.89	101	56.11
27	การมีความสามารถในการวางแผน ดำเนินการ ตามแผน และจัดระบบการบำรุงรักษาผลงานด้วย ตนเองได้	116	64.44	64	35.56
	<u>จปร. ข้อ 8 ประชาชนมีการพัฒนาจิตใจที่ดีขึ้น.</u>				
28	การไม่หลงมัวเมาในการเสพยา เล่นการพนัน และ เสพสิ่ง เสพติดยาแรง	83	46.11	97	53.89
29	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา	53	29.44	127	70.56
30	การไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยในพิธีกรรมตามหลักศาสนา และทางประเพณี	110	61.11	70	38.89

จากตารางที่ 36 แสดงว่าความคิดเห็นของชาวเลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต เมื่อเทียบกับ เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย มีดังนี้

จปฐ.ข้อ 1 เรื่อง ประชาชนในครอบครัวได้กินอาหารที่ถูกต้องลักษณะและเพียงพอ กับความต้องการของร่างกาย

ข้อ 1 การที่เด็กทารกและเด็กวัยก่อนเรียน (อายุแรกเกิด-5 ปี) ได้รับการเฝ้าระวังทางโภชนาการ ไม่เป็นโรคขาดอาหาร มีน้ำหนักและส่วนสูงตามมาตรฐานกำหนด ชาวเล ส่วนใหญ่ คือร้อยละ 76.11 เห็นด้วย

ข้อ 2 การที่เด็กอายุระหว่าง 5-14 ปี ได้รับสารอาหารครบถ้วนตามความต้องการของร่างกาย มีน้ำหนักและส่วนสูงตามมาตรฐานกำหนด ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 67.78 เห็นด้วย

ข้อ 3 การที่หญิงมีครรภ์บริโภคอาหารที่ถูกต้องและเพียงพอ ทำให้เด็กแรกเกิดมี น้ำหนักตัวเกิน 3,000 กรัม ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 57.22 ไม่เห็นด้วย

ข้อ 4 การที่ประชาชนไม่ป่วยเป็นโรคท้องร่วงอย่างแรง ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 79.44 เห็นด้วย

จปฐ.ข้อ 2 เรื่อง ประชาชนในครอบครัวมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ข้อ 5 การอาศัยอยู่ในบ้านที่มีความมั่นคงแข็งแรงและทำด้วยวัสดุที่มีความคงทนถาวร อย่างน้อย 5 ปี ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 75.56 ไม่เห็นด้วย

ข้อ 6 การอาศัยอยู่ในบ้านที่สะอาด ในบริเวณบ้านมีที่เก็บขยะมูลฝอยและมูลสัตว์ เป็นสัดส่วน ไม่มีน้ำโสโครกขังอยู่ ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 71.11 เห็นด้วย

ข้อ 7 การมีส่วนร่วมที่ถูกหลักสุขภาพ (สวมราดน้ำ) ใช้ ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 62.78 ไม่เห็นด้วย

ข้อ 8 การมีน้ำสะอาดดื่มอย่างเพียงพอ ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 93.89 เห็นด้วย

จปร. ข้อ 3 เรื่อง ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ

ข้อ 9 การที่เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับภูมิคุ้มกันโรคคอตีบ วัณโรค บาดทะยัก โภครณ โปลิโอ และหัด ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 56.67 ไม่เห็นด้วย

ข้อ 10 การที่เด็กและเยาวชนได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 56.11 เห็นด้วย

ข้อ 11 การที่เด็กวัยประถมศึกษาได้รับภูมิคุ้มกันคอตีบซ้ำ วัณโรคซ้ำ บาดทะยัก และไทฟอยด์ ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 86.67 ไม่เห็นด้วย

ข้อ 12 การที่ประชาชนอายุ 12 ปีขึ้นไป รู้หนังสือ ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 90.56 เห็นด้วย

ข้อ 13 การได้รับทราบข่าวสารเรื่องการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต การป้องกันภัย และการคุ้มครองผู้บริโภค จากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือหน่วยงานของรัฐ ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 62.22 เห็นด้วย

ข้อ 14 การที่หญิงมีครรภ์ได้รับภูมิคุ้มกันบาดทะยัก ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 71.67 ไม่เห็นด้วย

ข้อ 15 การที่หญิงมีครรภ์ได้รับการตรวจครรภ์ 4 ครั้ง ก่อนคลอด จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 73.89 ไม่เห็นด้วย

ข้อ 16 การที่หญิงมีครรภ์ได้รับบริการท่าคลอดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 60.00 ไม่เห็นด้วย

ข้อ 17 การที่หญิงหลังคลอดและทารกได้รับการดูแลหลังคลอด (ในเรื่องการปฏิบัติตนหลังคลอดและการเลี้ยงดูเด็ก) ภายใน 6 สัปดาห์ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 77.22 เห็นด้วย

จปฐ.ข้อ 4 เรื่อง ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ข้อ 18 การไม่ถูกปล้นทรัพย์ ข่มขืน โจรกรรม หรือทำร้ายร่างกาย ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 100.00 เห็นด้วย

ข้อ 19 การมีความปลอดภัยในการสัญจรไปมาในยามวิกาล ชาวเลส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 95.56 เห็นด้วย

จปฐ.ข้อ 6 เรื่อง ครอบครัวสามารถควบคุมช่วงเวลาและจำนวนของการมีบุตร ได้ตามต้องการ

ข้อ 20 การที่คู่สมรสมีบุตรไม่เกิน 2 คน พร้อมทั้งสามารถเข้าถึงและเลือกใช้บริการวางแผนครอบครัวได้มากกว่า 1 วิธี ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 62.78 เห็นด้วย

จปฐ.ข้อ 7 เรื่อง ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่และกำหนดวิถีชีวิตของชุมชนของตน

ข้อ 21 การเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อร่วมช่วยเหลือในการปรับปรุงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 76.67 เห็นด้วย

ข้อ 22 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและชุมชน ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 69.44 เห็นด้วย

ข้อ 23 การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 60.56 ไม่เห็นด้วย

ข้อ 24 การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา มรดกทางวัฒนธรรมให้คงสภาพที่เหมาะสม ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 66.11 ไม่เห็นด้วย

ข้อ 25 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 67.78 ไม่เห็นด้วย

ข้อ 26 การไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 56.11 ไม่เห็นด้วย

ข้อ 27 การมีความสามารถในการวางแผน ดำเนินการตามแผน และจัดระบบการบำรุงรักษามผลงานด้วยตนเองได้ ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 64.44 เห็นด้วย

จปร. ข้อ 8 เรื่อง ประชาชนมีการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้น

ข้อ 28 การไม่หลงมัวเมาในการเสพสุรา เล่นการพนัน และเสพสิ่งเสพติดร้ายแรง ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 53.89 ไม่เห็นด้วย

ข้อ 29 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 70.56 ไม่เห็นด้วย

ข้อ 30 การไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยในพิธีกรรมตามหลักศาสนาและทางประเพณี ชาวเลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 61.11 เห็นด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 9 ความต้องการของชาวเลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ตารางที่ 37 ความต้องการของชาวเลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

(สัมภาษณ์จากชาวเลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 180 คน)

ลำดับ ข้อ	ข้อความ	ระดับความต้องการ									
		มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะ และเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย	32	17.78	92	51.11	46	25.56	10	5.55	-	-
2	ความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อให้สุขภาพ สมบูรณ์แข็งแรง	-	-	7	3.89	23	12.78	39	21.66	111	61.67
3	ความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาสุขภาพจิต	8	4.44	35	19.45	99	55.00	11	6.11	27	15.00
4	ความรู้เกี่ยวกับการจัดที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะ และเหมาะสม	-	-	21	11.67	56	31.11	89	49.44	14	7.78
5	ความรู้เกี่ยวกับการรู้หนังสือ หรือการให้อ่านออก เขียนได้	127	70.55	41	22.78	9	5.00	3	1.67	-	-
6	ความรู้ในการประกอบอาชีพ	119	66.11	37	20.56	11	6.11	9	5.00	4	2.22

ลำดับ ข้อ	ข้อความ	ระดับความต้องการ									
		มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
7	ความรู้พื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในชุมชน	25	13.89	106	58.89	24	13.33	17	9.45	8	4.44
8	ความรู้ในเรื่องการรักษาพยาบาลและการรักษา สุขภาพอนามัยขั้นพื้นฐาน	19	10.56	129	71.67	17	9.44	13	7.22	2	1.11
9	ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายในชีวิตประจำวัน	6	3.33	14	7.78	36	20.00	83	46.11	41	22.78
10	ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	3	1.67	19	10.56	107	59.44	38	21.11	13	7.22
11	ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ เมืองและการปกครองท้องถิ่น	1	0.56	7	3.89	46	25.55	85	47.22	41	22.78
12	ความรู้เกี่ยวกับการมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน	-	-	-	-	11	6.11	20	11.11	149	82.78
13	ความรู้เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้อง ตามขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมพื้นฐาน	-	-	44	24.44	76	42.22	53	29.44	7	3.89
14	ความรู้เกี่ยวกับการให้รู้จักตัดสินใจ เลือกสิ่ง ต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ อย่างมีเหตุผล	21	11.67	82	45.56	51	28.33	26	14.44	-	-

จากตารางที่ 37 แสดงว่า ระดับความต้องการของชาวเลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีดังนี้

ข้อ 1 ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะและเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย ชาวเลส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 51.11 ต้องการมาก

ข้อ 2 ความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อให้สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ชาวเลส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 61.67 ต้องการน้อยที่สุด

ข้อ 3 ความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาสุขภาพจิต ชาวเลส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 55.00 ต้องการปานกลาง

ข้อ 4 ความรู้เกี่ยวกับการจัดที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะและเหมาะสม ชาวเลส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 49.44 ต้องการน้อย

ข้อ 5 ความรู้เกี่ยวกับการรู้หนังสือ หรือการให้อ่านออกเขียนได้ ชาวเลส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 70.55 ต้องการมากที่สุด

ข้อ 6 ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ชาวเลส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 66.11 ต้องการมากที่สุด

ข้อ 7 ความรู้พื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในชุมชน ชาวเลส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 58.89 ต้องการมาก

ข้อ 8 ความรู้ในเรื่องการรักษาพยาบาล และการรักษาสุขภาพอนามัยขั้นพื้นฐาน ชาวเลส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 71.67 ต้องการมาก

ข้อ 9 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายในชีวิตประจำวัน ชาวเลส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 46.11 ต้องการน้อย

ข้อ 10 ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ชาวเลส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 59.44 ต้องการปานกลาง

ข้อ 11 ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองและการปกครองท้องถิ่น
ชาวเลส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 47.22 ต้องการน้อย

ข้อ 12 ความรู้เกี่ยวกับการมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ชาวเลส่วนใหญ่
คือ ร้อยละ 82.78 ต้องการน้อยที่สุด

ข้อ 13 ความรู้เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี
และค่านิยมพื้นฐาน ชาวเลส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 42.22 ต้องการปานกลาง

ข้อ 14 ความรู้เกี่ยวกับการให้รู้จักตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง มาเป็นแนวทางในการ
ประพฤติปฏิบัติอย่างมีเหตุผล ชาวเลส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 45.56 ต้องการมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 38 ลักษณะการศึกษาที่ชาวเลต้องการ

(สัมภาษณ์จากชาวเลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 180 คน)

ลักษณะการศึกษาที่ชาวเลต้องการ	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษาในระบบโรงเรียน	2	1,11
การศึกษานอกระบบโรงเรียน	167	92,78
การศึกษา แบบธรรมชาติวิสัย	11	6,11

จากตารางที่ 38 แสดงว่าชาวเลส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 92,78 ต้องการการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในรูปแบบของการศึกษานอกโรงเรียน รองลงมา คือ ร้อยละ 6,11 ได้แก่การศึกษาแบบธรรมชาติวิสัย และน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 1,11 ได้แก่การศึกษาในระบบโรงเรียน

จากการสัมภาษณ์ชาวเล ปรากฏว่า กลุ่มชาวเลที่ต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นต้องการให้จัดหลักสูตรต่าง ๆ ในรูปของกลุ่มสนใจ และวิธีการศึกษาที่ต้องการมากที่สุด คือการให้ผู้รู้ช่วยสอนหรือแนะนำให้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 10 ปัญหาที่เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ตารางที่ 39 ความคิดเห็นของชาวเลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบสภาพความเป็นอยู่ระหว่างปีนี้กับปีที่แล้ว

(สัมภาษณ์จากชาวเลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 180 คน)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
ดีกว่าเดิม	3	1,67
เหมือนเดิม	59	32,78
แย่กว่าเดิม	118	65,55

จากตารางที่ 39 แสดงว่า ชาวเลส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 65,55 เห็นว่าสภาพความเป็นอยู่ในปีนี้แย่กว่าปีที่แล้ว จำนวนรองลงมา คือ ร้อยละ 32,78 เห็นว่ามีสภาพความเป็นอยู่เหมือนเดิม และชาวเลจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 1,67 เห็นว่าสภาพความเป็นอยู่ในปีที่ดีกว่าเดิม

จากการสังเกตและสัมภาษณ์พูดคุยกับชาวเล ปรากฏว่าสภาพความเป็นอยู่ที่ชาวเลรู้สึกว่ายากกว่าเดิม เหมือนเดิม และแย่กว่าเดิม เป็นสภาพความเป็นอยู่ทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าทางด้านอื่น โดยที่ชาวเลกลุ่มที่มีความคิดเห็นว่าเป็นปีนี้มีสภาพความเป็นอยู่แย่กว่าเดิมนั้น ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว และได้ให้ความเห็นว่าในปีนี้นอกของกินของใช้ราคาแพงกว่าปีที่แล้ว ในขณะที่พวกคนจับปลา ได้น้อยลงหรือเท่าเดิม ส่วนชาวเลที่มีความคิดเห็นว่ามีสภาพความเป็นอยู่เหมือนเดิมนั้น ได้แก่กลุ่มเยาวชนหรือคนหนุ่มสาวที่ช่วยพ่อแม่ประกอบอาชีพ และไม่ได้มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวอย่างเต็มที่ สำหรับชาวเลกลุ่มที่เห็นว่าในปีนี้มีสภาพความเป็นอยู่ดีกว่าเดิมนั้น เป็นชาวเลที่มีอาชีพค้าขาย

ตารางที่ 40 ความคิดเห็นของชาวเลในเรื่องการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ในชุมชน
(สัมภาษณ์จากชาวเลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 180 คน)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น	151	83.89
ไม่ควรปรับปรุง	29	16.11

จากตารางที่ 40 แสดงว่า ชาวเลส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 83.89 เห็นว่าควรปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนให้ดีขึ้น และชาวเลร้อยละ 16.11 เห็นว่าไม่ควรปรับปรุง

จากการสังเกต ปรากฏว่า ชาวเลที่เห็นว่าควรปรับปรุงสภาพชุมชนนั้นส่วนใหญ่เป็นชาวเลที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวและวัยกลางคนมากกว่าผู้สูงอายุ และจากการสัมภาษณ์พูดคุยกับชาวเล พบว่าชาวเลเหล่านี้เห็นว่าในปัจจุบันพวกตนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เห็นว่าเป็นปัญหาหลายอย่าง เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการไม่รู้หนังสือ การไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และการไม่มีส้วมใช้ ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้นส่วนใหญ่เห็นว่าเกี่ยวกับการไม่รู้หนังสือของพวกตน และขาดการช่วยสอนหรือแนะนำจากผู้รู้ ดังนั้นจึงเห็นว่าควรปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ส่วนชาวเลกลุ่มที่เห็นว่าไม่ควรปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนนั้นส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และเห็นว่าในปัจจุบันอาศัยอยู่ในที่ดินของคนอื่น ไม่มีสิทธิที่จะทำอะไรตามใจตัวเองได้